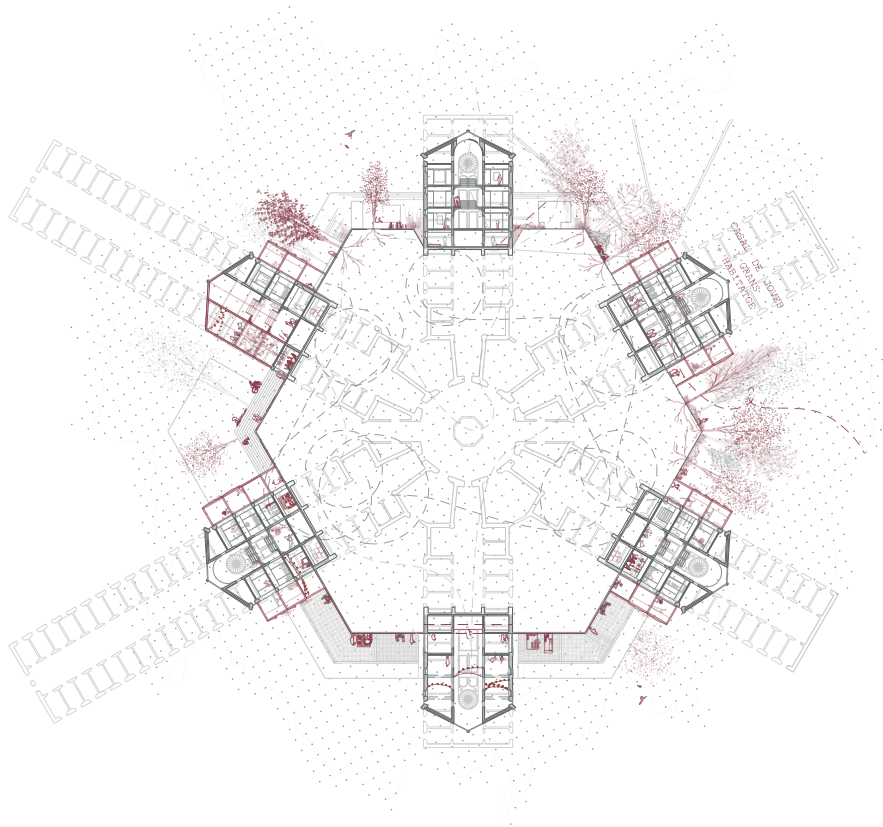

CONSTRUIR SOBRE EL CONSTRUÏT

LA PRESÓ MODEL DE BARCELONA

taller de projectes X 2017-2018
Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès UPC

CONSTRUIR SOBRE EL CONSTRUÏT

LA PRESÓ MODEL DE BARCELONA

taller de projectes X 2017-2018
Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès UPC

Pere Buil Castells (coordinació) **Santi** Soto Pi **Enric** Granell Trias.

Sophie Ackermann **Clara** Alsedà Rodríguez **Mara** Livia Buehler **Alba** Campanales Suñer **Claudia** Canalda Rossignani **Clara** Castellote Borrell **Wen-yu** Chen **Tim** Crowe **Laura** Deulofeu Codina **Simeón** Diz Lorenzo **Elena** Fargas Costa **Anna** Freixas i Muñoz **Jordi** García Albó **Aina** García Manau **Susana** Herrero Fernández **Laia** Iglesias Iglesias **Nikitas** Kokkonis **Albert** Latorre Porta **Laura** Lostao Hervera **Victor** Fernando Lozano Quezada **Miquel** Luque López **Lorena** Maroto Robles **Albert** Mateu Sorribas **Leo** Moussu **Alejandro** Ortiz Ferrero **Janna** Paracolls Gensana **Gerardo** Peregrin Arcas **Guillem** Roca Canals **Helena** Rodríguez Soterias **Brenda** Roqueta Vives **Cristina** Royan Corominas **Paul** Seguin **Albert** Serra Crusellas **Julia** Socias Escote **Pau** Sorrosal Acosta **Camila** Suaya Leiro **Mireia** Suñer Campanales **Albert** València López **Alba** Valeros Gimenez **Uxia** Varela Expósito

Publica: tap X pcg. etsav. upc
Coordinació editorial: Pere Buil Castells
Edició i disseny gràfic: Andrea Ayra Alguersuari
Impressió i enquadernació: Pressing

1ª edició. Juny 2018
CC d'aquesta edició: els autors i l'editor.
(copyright) dels textos: els seus autors.
(copyright) de dibuixos i imatges: els autors dels projectes.

Aquest llibre s'ha compostat amb tipografia Theinhardt. S'ha fet servir paper Symbol FreeLike Satin de gramatge 115 grs. El tiratge es de 60 exemplars.

Aquest llibre està registrat sota una llicència Creative Commons Attribution, NonCommercial-NoDerivatives 4.0. Aquesta llicència permet compartir el material, però no l'ús comercial ni derivats, en qualsevol mitjà i format.

Dipòsit legal B 13802-2018
ISBN (digital) 978-84-9880-707-3
ISBN (paper) 978-84-9880-704-2

Nota: les imatges d'altres autors que il·lustren el llibre s'han utilitzat amb finalitat estrictament acadèmica
Dibuix de portada: Clara Alsedà i Helena Rodríguez

ÍNDEX

	Prefaci	4
I	Introducció	7
II	Contribucions	19
III	<i>Case Studies</i>	33
IV	Projectes	71

INTRODUCCIÓ

El contingut del llibre que tens a les mans és un registre del taller d'arquitectura i projectes (tap) X pcg, realitzat durant el primer quadrimestre del curs 2017-18 a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès (ETSAV). Un taller de llarga tradició a l'escola, que sempre ha treballat sobre el fet d'intervenir sobre preexistències construïdes. Amb aquest tap, s'obre una nova fase en el taller amb un nou equip docent.

CONSTRUIR SOBRE EL CONSTRUÏT

L'arquitectura no es projecta mai per a un emplaçament neutre, un full en blanc. Sempre hi ha elements preexistents, encara que sigui un arbre, un paisatge, o un extraradi malgirbat. O un substrat oblidat que pot reparèixer.

Una construcció preexistent té valor material. Matèria física, per tant energia acumulada, aprofitable des del punt de vista de la reducció de la petjada ecològica.

És alhora un dipòsit de memòria acumulada. Testimoni que permet explicar el passat d'un emplaçament o fins i tot d'una ciutat.

D'altra banda, el pas del temps fa necessària la transformació dels llocs i de qualsevol estructura construïda. Les necessitats i els usos són canviant. Construccions que han estat útils en el passat poden no ser-ho per a les necessitats d'avui, o poden ser inadequades per a situacions urbanes que han canviat al seu voltant.

El taller consisteix en el treball a partir de construccions preexistents. En la dicotomia entre al valor d'aprofitar i el de transformar. Un equilibri difícil, que requereix de gran sensibilitat i alhora atreviment, equilibri que cal trobar per a cada cas.

LA PRESÓ MODEL

La presó Model és la més representativa del sistema penitenciari de Barcelona. Excepcional per la seva rotunditat tipològica, i per la seva acumulació de memòria en l'imaginari col·lectiu. Finalment ha deixat de fer la funció penal i ha passat a estar disponible per a la ciutat.

La transformació del recinte torna a estar sobre la taula, a Barcelona. Tot i que hi ha un planejament i un projecte vigent, redactat per l'Esteve Bonell i Josep Ma Gil, aquest ja té molts anys (és de 2009) i s'ha tornat a obrir el debat dels usos i la relació urbana, fins i tot la possibilitat del seu enderroc.

Mentre es realitzava el taller, a l'Ajuntament de Barcelona hi ha hagut comissions de treball, debats públics, etc...

El conjunt es va construir el 1904, projectat pels arquitectes Josep Domènech Estapà i Josep Viñals. Quan es va construir, estava al límit del terme municipal de Barcelona d'aleshores, a l'extraradi, sense entorn construït. La ciutat s'ha anat consolidant al seu voltant, sense establir-hi relació degut a la seva naturalesa tancada.

Al taller, hem volgut centrar les reflexions dels projectes sobre els següents temes:

- Els valors espaials i constructius del recinte i de l'edifici, i la seva adaptabilitat.
- El valor de les memòries que diposita i la necessitat d'esborrar-les o transmetre-les. I com.
- La fricció entre les necessitats espaials d'usos diversos i l'estructura rigorosa de l'edifici. Si és possible l'adequació en tots els casos, i com resoldre-la en cada cas.
- Les necessitats de l'entorn i fins i tot de la ciutat que l'edifici pot resoldre.
- La dicotomia memorial (buit) – espai amb ús (potser oblit).

Totes les propostes resultants del taller s'han enfrontat amb un repte immens. Amb molts dubtes, i molta il·lusió alhora. L'aprenentatge principal possiblement hagi estat, per a tots, l'enteniment de l'enorme dificultat del repte. Esperem que aquestes humils contribucions al debat aportin un petit gra de sorra als que hagin d'afrontar el repte de retornar la model a la ciutat amb l'equilibri de transformació i respecte que mereix.

Pere Buil Castells (coordinació). *Departament de Projectes Arquitectònics. UPC*

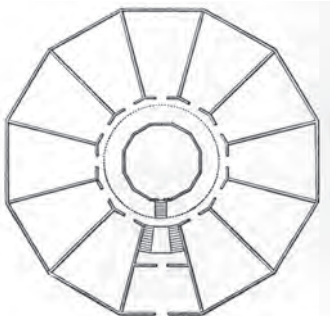
I. INTRODUIÏNT LA MODEL

HACIA LA CÁRCEL MODEL DE BARCELONA

De cómo debían ser las cárceles en España a finales del siglo XVIII podemos tener una idea gracias a una serie de obras de Francisco de Goya en las que se nos muestran unas lúgubres salas de reclusión repletas de reos amontonados a la espera de la muerte o de la ejecución. (Il. 1).

Il. 1

Il. 2

Por aquellos años los Ilustrados, conscientes de aquella situación y dentro de la reformulación del marco legal que iba a acabar con el Antiguo Régimen, propusieron soluciones alternativas. En primer lugar era necesario cambiar la idea de que el preso era poco más que un cadáver viviente a quien se le infringía un castigo ejemplar en la plaza pública. Cessare Beccaria en su obra “Los delitos y las penas” (1764) tipificó los delitos atendiendo a su carácter y a su gravedad e intentó definir la manera en que la ley debía buscar una correspondencia entre cada uno de ellos y la pena de prisión correspondiente. Beccaria decía que “No es la intensidad de la pena la que hace mayor efecto sobre el ánimo humano, sino su duración. No es el terrible espectáculo de la tortura y la muerte de un criminal, sino el largo y penoso ejemplo del hombre privado de su libertad lo que constituye el freno más fuerte contra los delitos”. Entendía pues que un prisionero era un reo circunstancial y que su paso por la cárcel no iba a ser de por vida. En su tiempo de reclusión la sociedad –representada por el estado y por sus agentes- debía readaptar al preso para que éste, una vez cumplida su condena, pudiese reincorporarse nuevamente a la vida libre.

Este cambio de mentalidad requería en primer lugar el reconocimiento público del valor de la libertad, convirtiendo la idea de castigo en la privación de ella a alguien que ha abusado de su uso. Como consecuencia se hacía necesario también un cambio en las condiciones de reclusión. Cada preso debía tratarse, según estas nuevas ideas, de forma individualizada y para ello había que inventar nuevos conceptos organizativos en los edificios que se destinasen a ello.

En 1791 Jeremy Bentham presentó su proyecto de Panóptico. Era una propuesta teórica que iba acompañada por el esquema de un edificio centralizado definido por un centro rodeado por una serie de anillos concéntricos. El anillo exterior estaba compartimentado en celdas radiales iluminadas por ventanas y abiertas hacia el interior por un hueco que podía, eventualmente, controlar su acceso por medio de una reja. Estas celdas estaban comunicadas por un pasillo-corredor en el interior del edificio. El centro, separado de este conjunto de celdas por un vacío, estaba ocupado por la dependencia del vigilante. Los ocupantes de cada una de las celdas estaban permanentemente a la vista de los vigilantes y además a contraluz, por lo que cualquier movimiento que realizasen era percibido inmediatamente por los celadores. El Panóptico original disponía de varios niveles de celdas controladas por garitas de vigilancia superpuestas que correspondían cada una de ellas a dos niveles de las anteriores. Bentham creía que su proyecto podía utilizarse en cualquier actividad que requiriese de una vigilancia estricta citando como ejemplos la fábrica, el hospital y la prisión. (Il. 2).

En aquellos años los arquitectos estaban más pendientes de la plástica de sus proyectos de prisiones que no de la aplicación de las nuevas ideas ilustradas sobre la reclusión. Influidos por los famosos grabados de cárceles de Piranesi intentaban que sus edificios hablasen un lenguaje terrorífico expresión inequívoca de su cometido. En los proyectos de Claude- Nicholas Ledoux para Aix en Provence, de Georges Dance para Newgate o de Peter Speth para la prisión de mujeres de Würzburg abundan los volúmenes ciegos, los despieces almohadillados, los elementos clásicos empequeñecidos y todos aquellos elementos que definían el encierro y el castigo. (II. 3).

Fue en otro campo, el de los hospitales, dónde encontraremos los primeros ejemplos que más tarde se utilizarán en las prisiones. Al concurso que se convocó en Paris para reconstruir el Hôtel-Dieu en 1774 se presentó la propuesta de Antoine Petit que compaginaba el sistema panóptico, todavía no presentado por entonces por Bentham, con el sistema celular. En su proyecto Petit colocaba unos largos pasillos que surgían radialmente del centro desde el que el vigilante controlaba, no a los enfermos uno a uno, sino los pasillos de acceso a las habitaciones. (II. 4)

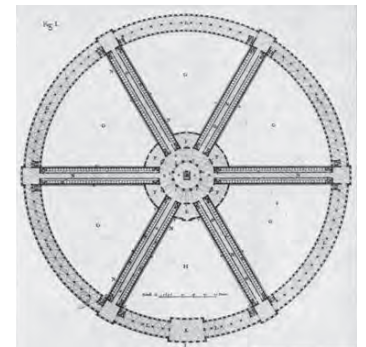

II. 3

II. 5

Este modelo fue reproducido en los tratados de arquitectura de la época y consiguió convertirse en el modelo habitual utilizado en los Estados Unidos para las grandes penitenciarías. La primera de ellas fue la de Cherry Hill cerca de Filadelfia. En ella encontramos por primera vez las características y elementos que formalizarán y darán contenido teórico a la reforma penitenciaria del siglo XIX. (II. 5).

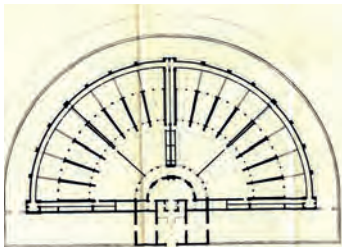
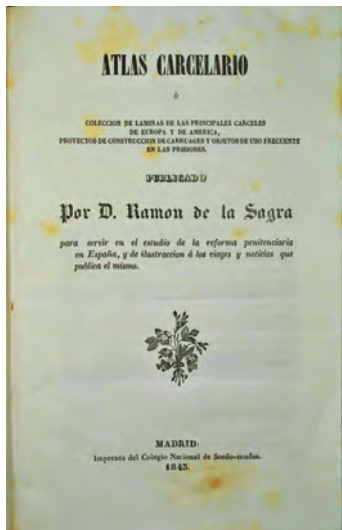

II. 4

El problema que apareció a continuación fue el de la ociosidad de los reclusos. Para paliarlo estas grandes penitenciarias americanas se convirtieron en fábricas ideales. Un horario estricto convertía al preso en productor y a la cárcel en lugar de producción. Si el trabajo era la actividad que desarrollaban los hombres libres de la sociedad los prisioneros debían por ese mismo sistema redimir sus penas y reintegrarse una vez cumplidas estas a un lugar en el mundo libre.

En España estos problemas penitenciarios se plantearon por vez primera en el reinado de Fernando VII. En 1822 se aprobó el Código Penal y en 1832 se publicó la "Descripción de los más célebres establecimientos penales de Europa y E.E.U.U." Su autor era Marcial Antonio López, un jurista pensionado por el estado, interesado solamente por los reglamentos y por los aspectos jurídicos de los diferentes establecimientos que describe. Aunque en la obra no se publicó ni un solo plano de presidio, sirvió para establecer las bases en 1834 de la "Ordenanza general de presidios", que como su modelo, no atendía a los problemas arquitectónicos de la cárcel.

Se tuvo que esperar hasta 1843 año en que Ramón de la Sagra publicó su "Atlas carcelario" para encontrar dibujados en una publicación los nuevos modelos. El autor, que no era arquitecto sino naturalista, publicó en su obra un conjunto de planos correspondientes a los más importantes presidios del mundo así como de los carruajes para el traslado de presos y demás objetos de uso común en ellos. Su publicación quería tener un carácter didáctico. El autor indica que lo escribe "para servir en el estudio de la reforma penitenciaria en España". En el prólogo se mostraba como un convencido seguidor del sistema celular –tema que todavía no se había impuesto de facto en nuestro país-. De la Sagra dice: "El encierro individual ha sido considerado mucho tiempo como un castigo riguroso, lo cual es un error, puesto que al contrario constituye una medida de protección y el único medio de asegurar la libertad moral del preso. En efecto ¿no será oponerse a éste y forzar su voluntad, el obligarlo a vivir con hombres que no conoce?". (II. 6).

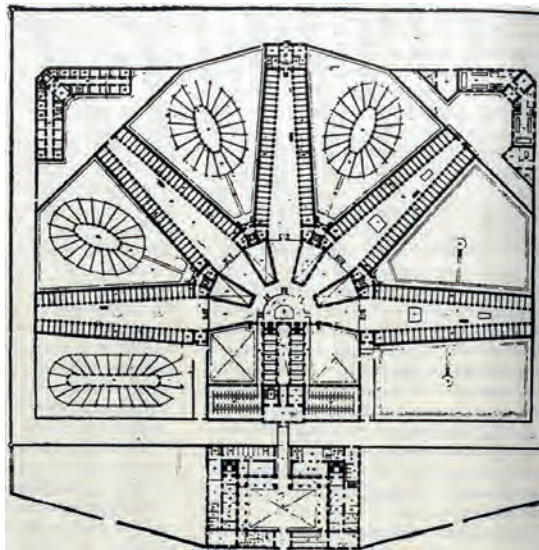
II. 6

Aunque primero en la Academia y a partir de 1850 en la recién creada Escuela especial de Arquitectura de Madrid encontramos ejercicios relativos a las diferentes maneras de resolver el presidio, las circunstancias económicas que acompañaron a las guerras carlistas retrasaron hasta 1860 la normativa oficial: "Programa de construcción de cárceles". El texto de la directriz iba acompañado por ejemplos de plantas dibujadas por el arquitecto Juan de Madrazo que declaraba en una nota el trasfondo de sus propuestas: "La arquitectura de los edificios obedece fundamentalmente a los principios de la arquitectura radial y se acepta en orden de clasificación". Estos modelos se utilizaron de manera imperfecta en algunas prisiones de provincias.

La oportunidad de construir una prisión importante se presentó en los primeros años de la Restauración con la cárcel modelo de Madrid. Los debates sobre este asunto comenzaron en el Congreso de los Diputados en 1876. Las dificultades que se oponían al sistema panóptico celular propuesto por los sec-

tores progresistas fueron tanto de carácter económico, el coste de la obra, como conceptual, el rechazo a la individualización. Quienes se oponían a estas ideas creían que ambos problemas se solucionarían manteniendo el encierro colectivo.

Finalmente en 1877 fueron aprobados los planos presentados por Tomás Aranguren, que entregó el edificio en 1884. La planta del edificio, que ocupaba un solar aproximadamente cuadrado, desarrollaba el esquema de administración, calabozos, centro para los vigilantes y abanico de cinco brazos para las celdas y talleres. La administración se desarrollaba en un edificio a la manera de un palacio con un patio porticado alrededor. El núcleo era una rotonda con estructura metálica que ocupaba toda la altura del edificio y de él surgían los brazos de las celdas. Los talleres quedaban relegados a las esquinas del solar. (Il. 7).

Il. 7

La curiosa distribución de las alas no pasó desapercibida para la activista social Concepción Arenal: "Hemos de anticiparnos al gusto de elogiar la disposición de la parte del edificio en que están las celdas que, en vez de ocupar un paralelogramo más a medida que se alejan del centro donde está el altar, puede verse este con más facilidad para nosotros, esta disposición es una novedad y felicitamos por ello al señor Aranguren". (Il. 8).

En Barcelona desde los 1870's se estaba tratando de encontrar una solución a la obsoleta prisión de Reina Amalia hasta que finalmente y coincidiendo con las obras para la Exposición Universal de 1888 el ayuntamiento de la ciudad destinó un solar para que el ministerio de justicia construyese la tan ansiada

Il. 8

Il. 9

prisión. La actuación del ministerio en Barcelona fue doble ya que simultáneamente se empezó a construir el palacio de justicia. Las parcelas escogidas para ambos eran iguales en dimensión aunque situadas en lugares muy diferentes. El palacio estaría junto al nuevo parque de la ciudadela, la prisión, en cambio, ocuparía el límite de una Barcelona previa a la anexión de los municipios vecinos. (II. 9)

Los arquitectos encargados del proyecto fueron José Domènech y Estapà y Salvador Viñals. Para poder establecer el esquema de su edificio habían acudido a congresos internacionales de arquitectura penitenciaria y habían visitado y estudiado a fondo la cárcel modelo de Madrid. En la memoria leída en la presentación del edificio la pugna entre ambas prisiones se hace explícita en el siguiente comentario: "Esta junta ha puesto un verdadero empeño en que esta cárcel sea en conjunto un verdadero progreso en nuestro país, como ha conseguido, en punto a economía en sus presupuestos y en su ejecución, y en algunas partes del edificio, que constituyen un verdadero y pleno contraste con la cárcel modelo de Madrid, que teniendo igual o menor número de celdas, ha costado más del duplo de lo que costará la nueva cárcel de Barcelona".

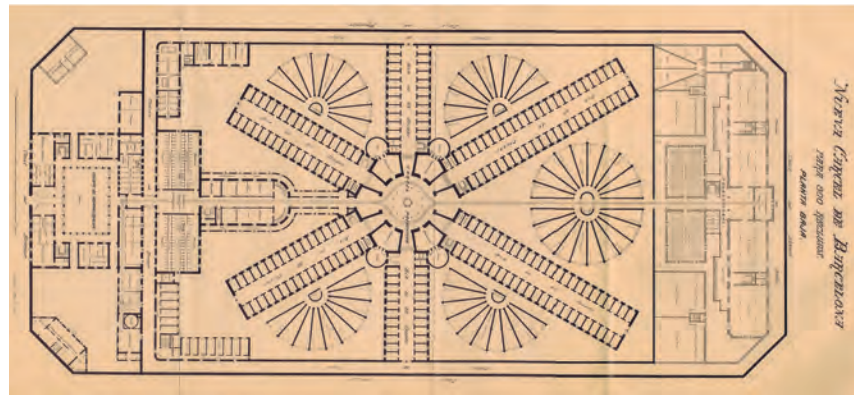
El programa organiza administración, selección de presos, prisión preventiva, prisión efectiva y talleres de trabajo en un esquema que gracias a la proporción del solar puede desarrollarse linealmente. La administración y los talleres ocupan los extremos mientras que partiendo del centro geométrico del terreno -formalizado por el núcleo de vigilancia en forma de un hexágono regular- parten los seis brazos de longitudes diferentes, respondiendo a su colocación y a su diferente función, con las celdas. (II. 10).

II. 11

II. 12

II. 10

Si el edificio de administración es muy parecido al de la modelo de Madrid no pasa lo mismo con el resto de partes de la modelo de Barcelona. El núcleo de vigilancia es ahora una figura geométrica perfecta lo que la convierte en un centro verdaderamente efectivo tanto funcional como formalmente. (II. 11). La estructura escogida intenta en lo posible utilizar los materiales cerámicos. Esto se evidencia en

la organización de las celdas, estudiadas en sus detalles y en sus dimensiones hasta el último detalle. Cada una de ellas es una unidad estructural definida por muros de carga y bóveda individual para cada una de ellas. Se agrupan a lo largo de las alas a ambos lados de la galería abierta e iluminada cenitalmente. (Il. 12). El preso que ocupará cada una de las celdas dispondrá de una cama, de una mesa con un taburete, de un lavamanos y de un inodoro. La luz será abundante, entrará en la celda a través de una ventana colocada en lo alto del muro exterior. La altura a la que está colocada la ventana no permite ver el exterior y para no poder utilizar el taburete como plataforma éste está atado por una cadena a la mesa. (Il. 13). El objetivo de todas estas operaciones es el aislamiento absoluto de los reclusos. Esto se lleva al paroxismo en los patios de paseo que se convierten en nuevas estructuras panópticas colocadas en los intersticios de los brazos. Incluso a la hora de paseo sigue la reclusión.

Los talleres están formados por espacios diáfanos que combinan la estructura de bóvedas cerámicas con vigas y columnas de hierro fundido. El edificio tiene además una formalización exterior que comienza por la cúpula rebajada del núcleo de vigilancia con su estructura aparente no olvidando en las largas series de celdas los cercos remarcados de las ventanas. Los testeros de los brazos son junto a la cúpula el elemento más cuidado. Un muro escalonado oculta la pendiente a dos aguas de las cubiertas. Los huecos de estos testeros recuerdan el neomedievalismo de la Barcelona premodernista. (Il. 14).

El proceso arquitectónico que hizo posible la construcción de la Modelo se ha entrelazado durante sus años de actividad tanto con la vida personal de todos y cada uno de los presos que por allí han pasado como con los hechos históricos por los que ha atravesado el país. Hoy, en 2018, hay que transformar la Modelo. El edificio aunque desocupado no está vacío, está repleto de una infinidad de ecos de gritos y de huellas que arañaron sus paredes. Es una obligación moral escucharlos y tenerlas presentes. La Modelo de hoy son todas estas cosas. Toda transformación simplista, ciega y sorda a estas presencias está condenada al fracaso. Pensemos antes de empezar que los errores históricos no tienen ni perdón ni vuelta atrás.

Enrique Granell Trias

Il. 13

Il. 14

II. CONTRIBUCIONS

CENTRE PENITENCIARI MAS D'ENRIC

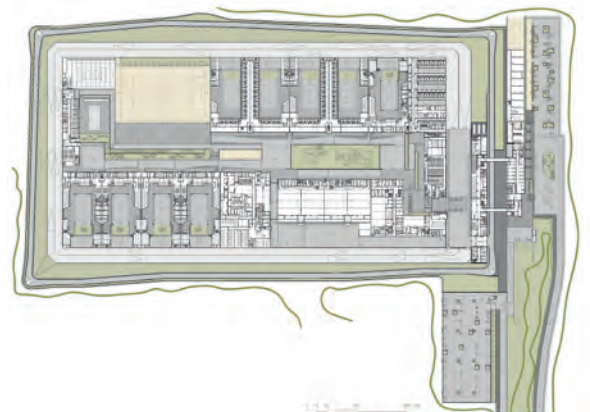
Roger Paez. A i B arquitectes
+ Estudi PSP Arquitectura

Localització: el Catllar, Tarragona

La presó és una institució incòmoda, i la seva realització arquitectònica és sovint objecte de submissió a criteris tecnocràtics. Aquest servilisme expulsa la presó del domini sociocultural al qual pertany, fent-la invisible al discurs públic. La invisibilitat del fet penitenciari posa de manifest una contradicció subjacent i no resolta dins de les societats contemporànies que volem explorar arquitectònicament.

La presó ha de respondre alhora a les demandes de custòdia (disciplina) i reinserció (llibertat). En aquest marc complex, l'arquitectura, amb la seva capacitat d'articular sintèticament problemes aparentment contradictoris, esdevé un agent actiu en la resolució de la paradoxa penitenciària contemporània.

A través de l'experiència del CP de Mas d'Enric reivindicuem la presó com a objecte de projecte crític, i reclamem per a l'arquitectura el paper de multiplicar possibilitats enlloc de limitar-les.

Dins de demandes programàtiques molt estrictes, la construcció d'un entorn apropiable i no opressiu, la introducció dels màxims vectors d'exterioritat, i la centralitat de l'espai buit i lliure són les decisions que relliguen el món utilitari amb el conceptual.

Tres aspectes clau han acompanyat tot el procés de projecte i s'han convertit en horitzons conceptuals que articulen la proposta:

- Totalitat: Afrontar el problema de projectar un entorn total.
- Vibració: Aconseguir riquesa espacial i perceptiva.
- Obertura: Celebrar la obertura en un espai tancat.

Les estratègies arquitectòniques més rellevants del CP Mas d'Enric són d'ordre tipològic i topològic. Tipològicament s'ha apostat per la superació del sistema pavellonari característic de la presó moderna a través d'una revisió del mat-building: la presó es resol com un edifici extensiu en planta i de poca alçada, la contigüitat elimina espais residuals entre edificis, i s'estableix

una sistemàtica interna que permet flexibilitat organitzativa i generar els propis espais exteriors a través de patis a diverses escales.

Topològicament s'ha apostat per una adaptació topogràfica que permet suavitzar l'emplaçament i produir riquesa espacial alhora que s'evita l'aparició de cap tipus de tanca a l'interior. Les vistes llunyanes a les muntanyes es fan possibles gràcies a l'articulació del pla del terra, i les vistes properes al bosc milloren les condicions de cel·les i patis.

La continuïtat de la coberta treballa tant a nivell tipològic com topològic, cohesionant morfològicament l'edifici i establint relacions creuades amb la gran escala del paisatge. El tancament necessari per programa no es monumentalitza –al contrari, l'arquitectura de la presó accepta el potser impossible repte de convertir-se, genuïnament, en una llar.

EDIFICIO VELLO CÁRCERES. REHABILITACIÓN DE LA ANTIGUA CÁRCEL DE LUGO PARA CENTRO CULTURAL

Juan Creus

Covadonga Carrasco

CREUS e CARRASCO

arquitectos

Localización: Lugo, España

La cárcel es un edificio concebido para una comunidad sin territorio que apenas percibe el paso del tiempo, pero que se dispone ordenada y clasificada en pequeños cuartos pues, como dice M. Foucault “el espacio de la disciplina es siempre, en el fondo, celular”.

Desde un principio quisimos aprovechar la idea de su apertura al público, subvirtiendo los principios de vigilancia y custodia en principios de búsqueda, muestra y aprecio de valores culturales y sociales. Recuperarla como espacio ciudadano dónde las celdas se vuelven transmisoras del tiempo exterior y de acontecimientos cotidianos.

Situada muy cerca de la muralla, la Antigua Cárcel de Lugo es un hermoso edificio proyectado por Nemesio Cobreros en 1878 según los criterios de mejora que introdujeron las primeras cárceles Modelo. Aún así, sus habitantes son hombres y mujeres que apenas se ven, controlados desde el centro de un impresionante espacio circular.

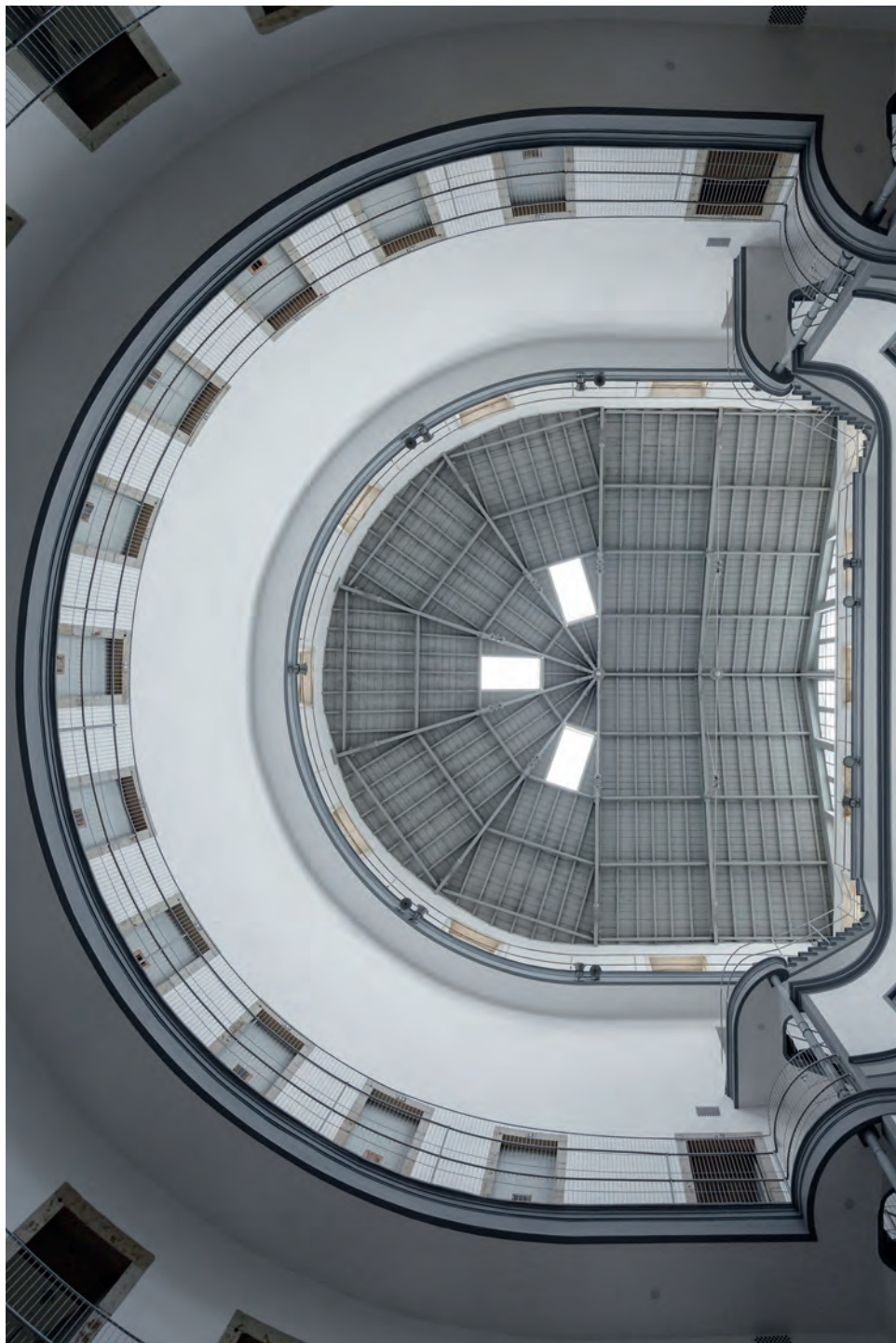
Pensamos que el edificio debía ser el protagonista, y su fantástico espacio interior ser devuelto a la ciudad como una calle por dónde caminar y reunirse, dialogar y mostrar, cuestiones que, expuestas a la vez y aprovechando el orden ya construido, pueden ser cultura sin museo. En cierto modo, le damos la vuelta al guante, respetando la forma y el espacio pero invirtiendo la dirección del uso: entrar en lo compartimentado, en la unidad, la celda, para percibir lo múltiple, lo colectivo. La cárcel al revés puede ser una buena forma de explicar la sociedad en la que queremos vivir, y, frente al vacío global e indiferente de los grandes centros de consumo, contar con agujeros para mostrar el tiempo.

Eso hacemos con nuestra intervención, revelar un espacio a partir de lo que fue, tratando con sumo cuidado las múltiples miradas que se pueden hacer. Así, las puertas que hacemos, aún cerradas, dejan ver y atravesar

los espacios, conectar unos niveles con otros. También las dos nuevas entradas al patio exterior, mostrando un recinto renovado y porticado que será una nueva plaza. Recuperamos cada hierro, cada madera de lo que fue la cárcel antigua, devolviéndole sus cubiertas.

Elementos tan interesantes como la cercha Polonceau del espacio central o una bóveda de ladrillo que apareció en el módulo de arqueología. Y en el cuerpo de acceso, el más reciente y transformado, creamos un nuevo edificio de madera dentro, separado de sus paredes, que es auditorio y biblioteca asomando en la cubierta como cafetería.

En definitiva, utilizar el gran valor que tiene el vacío como espacio de descanso y memoria, tanto de los ejes visuales y de recorrido que atraviesan el edificio, como de los patios y recinto perimetral, concibiendo su conjunto como una infraestructura construida con una misma textura que multiplica las posibilidades de acceso, dotando de independencia, no solo a cada uno de los edificios, sino también a los espacios de uso colectivo principales, todos ellos con proyección exterior y vínculos, con la ciudad.

IMPERTINÈNCIES URBANES

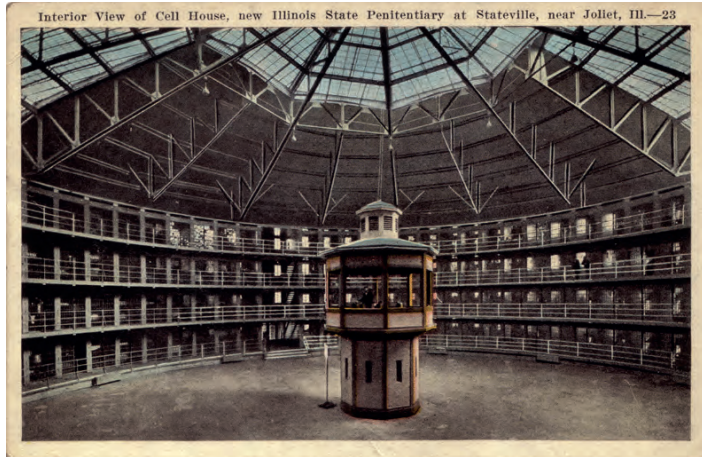
Alessandro Scarnato

"El grau de civilització d'una societat es mesura mirant a les seves presons" (Dostoievsky, 1875).

Set pams per entendre les presons (actives i no actives) com a imperinències urbanes.

- Penitència. Els dolents han d'expiar durament els seus pecats contra Deu, el rei o la societat. La mateixa presó és una eina de tortura, on busca el màxim empitjorament possible de les condicions dels usuaris. Es creen garjoles intersticials fent servir baixos, soterranis i racons foscos dels edificis. Sovint, la possibilitat de veure a besllum aquests espais des del carrer és ben intencional: que tothom vegi el que et pot passar si falles!

- Racionalització. Montesquieu, Beccaria i Bentham trenquen amb la tradició punitiva. La justícia ha de ser independent, basada en els fets. La presó ha de reeducar purgant el mal que tothom potencialment porta a l'anima. La nova tipologia arquitectònica del Panòptic desenvolupa sofisticats dispositius de detenció a prova de fuga i humanament acceptables. Les ciutats acullen els nous conjunts arquitectònics casi com a manufactures on s'arreglen els ciutadans que han fallat.

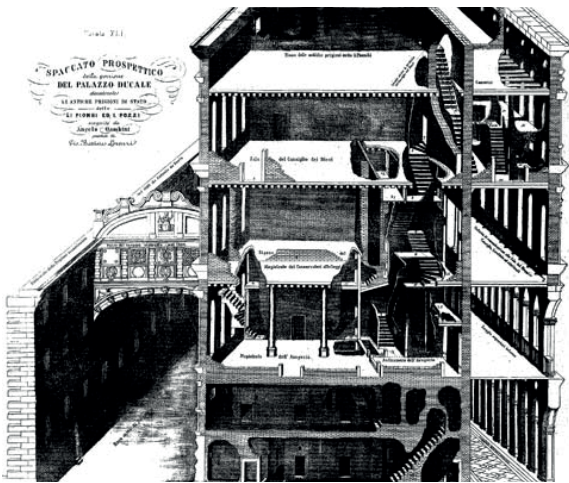

- Caricaturització. Tanmateix, la presó no deixa de ser un lloc de patiment i la seva arquitectura manté un to amenaçador gens agradable. Tant la cultura popular com les mateixes institucions intenten diluir aquesta duresa fent-ne conya o buscant interpretacions irreverents de la tipologia penitenciària: presons colorades; presons sense reixes; presons autogestionades.

- Memòria. Quan el monstre carcerari deixa de ser-ho, el patiment dels que hi van estar continua perceptible als espais de l'edifici. La memòria pot fer-se estructura d'una rehabilitació, mitjançant la museïtzació i la explicitació de les històries que van tenir lloc a una presó que ja no far por, ja no amaga les seves vergonyes.

- Redempció. Es pot recuperar una presó mantenint-ne la estructura proposant usos diametralment oposats al penitenciari: un espai d'art; un glamurosos centre cultural; un insòlit espai públic. D'aquesta manera la ciutat vol reapropriar-se dels espais sense negar-ne el passat i sense celebrar cap litúrgia de la memòria.

- Exorcitzar. La temptació de burlar-se de la funció penitenciària és fort. Un altre cop, tenim una caricaturització del monstre carcerari,

però feta sobre el seu cadàver. Un hotel de luxe o un centre d'acollida per a refugiats, poden ser usos irresistiblement atractius a l'hora de donar un tomb diametralment oposat a un antic institut de pena.

-Reactivació. Volumètricament consistents, els conjunts carceraris sovint retenen un considerable potencial de ciutat. L'articulació arquitectònica i la seva presència dins del teixit urbà permeten el desenvolupament de programes complexos on es barregen habitatge, espai públic, equipaments i comerç i amb una alteració mínima de la morfologia de la edificació originària. El cas de Le Murate a Florència és un dels més reeixits: tot i els anys que ha trigat, ara la ciutat ha fet paus amb la seva antiga presó i, després de gairebé cinc segles de vocació punitiva, ha recuperat un gran tros del seu centre per a tota la ciutat.

III. *Case studies*

POUSADA DEL MONESTIR DE SANTA MARIA DO BOURO

Eduardo Souto de Moura
Humberto Vieira

Orígen: s. XII

Construcció: 1997

Localització: Bouro, Portugal

En el moment de la intervenció, l'edifici es trobava en un estat avançat de degradació i havia estat completament abandonat durant més d'un segle, excepte l'església i la sagristia, que s'han conservat en bon estat.

El monestir presenta gairebé tots els sostres en estat de ruïna i interiors inexistents. En aquestes runes es van poder observar les capes constructives i les diverses addicions i transformacions realitzades al llarg del temps, fonamentalment les obres referents als segles XVII i XVIII.

Durant la preparació de la intervenció, Eduardo Souto de Moura va suggerir la preservació de la ruïna, mantenint l'edifici com a element contemplatiu.

La solució era abstenir-se d'interpretar i reconèixer el caràcter de l'edifici com a monestir, sinó que aprofitar i establir la seva imatge actual: la de ruïna. Eduardo Souto de Moura tria aquesta visió com a punt de partida per al seu projecte, guardar la imatge que la gent tenia del lloc incloent-hi la ruïna, una imatge que va prevaler sobre el paisatge en els darrers anys.

Alba Campanales Suñer
Alba Valeros Giménez

Planta -1

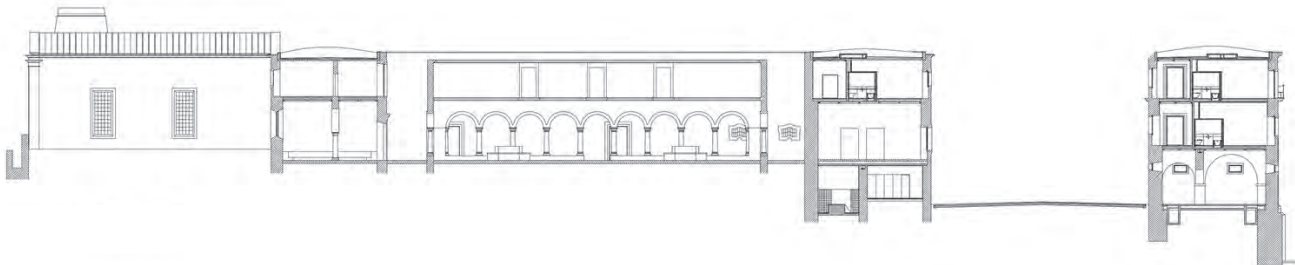
Planta baixa

Planta primera

Planta segona

RAVEN ROW

6a Architects

Origen: 1754

Construcció: 2009

Localització: Spitalfields, Londres, UK

Raven Row és un centre d'exposicions d'art contemporani sense ànims de lucre. El nom que rep és el del carrer fins 1895. En consonància amb l'estil de les cases i dels voltants, la galeria va ser dissenyada per donar la benvinguda a artistes que lluiten per trobar un lloc, havent escapat de Londres i perdut les seves cases.

Dins de la rehabilitació, utilitzen la fusta cremada per mantenir la memòria del lloc, una casa que s'havia incendiat l'any 1972. Els espais interiors estaven completament carbonitzats, fet que l'ús d'aquest material és un record de la història recent de l'edifici.

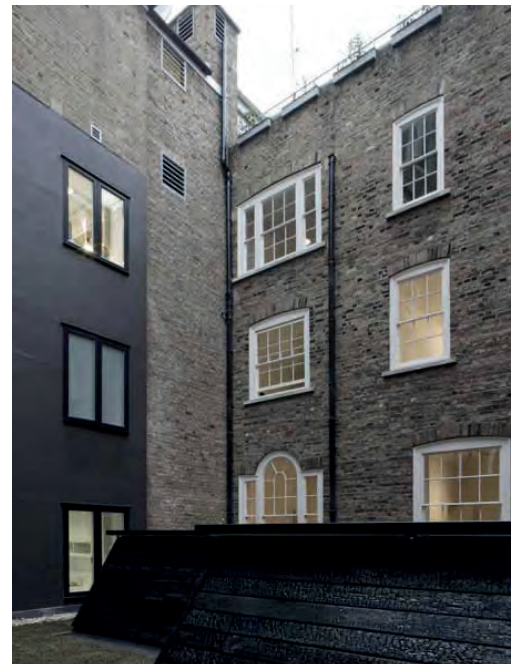

Es va evitar el paradigma modern del contrast entre el vell i el nou. Els arquitectes van escollir el punt de vista en que la construcció existent no havia d'estar consignada a la història i tancada pel nou.

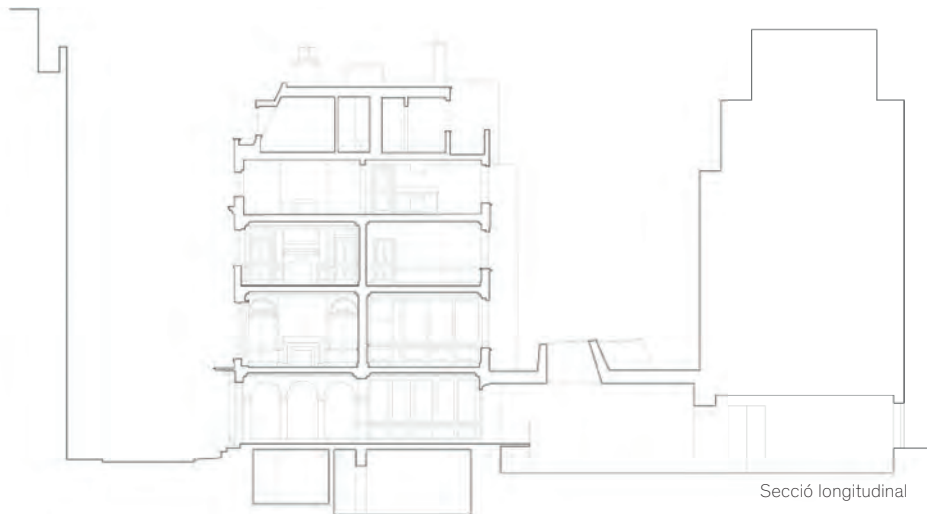
Victor Lozano Quezada

Miquel Luque López

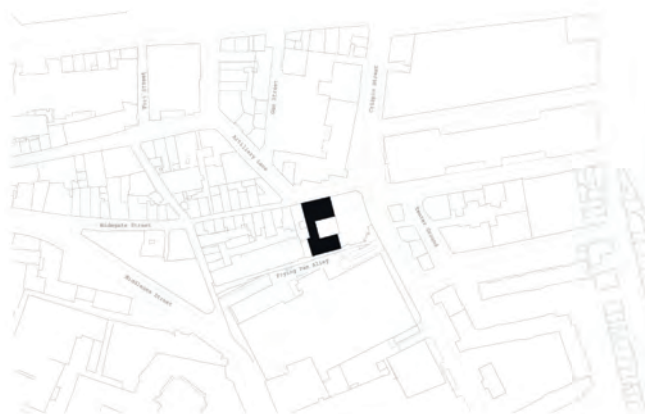

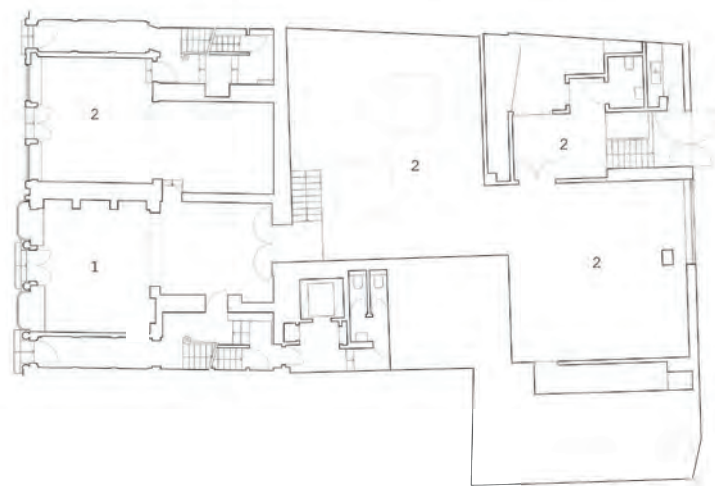
Alçat carrer Frying Pan Alley

Secció longitudinal

Plnta Emplaçament

Planta Baixa (Galeria)

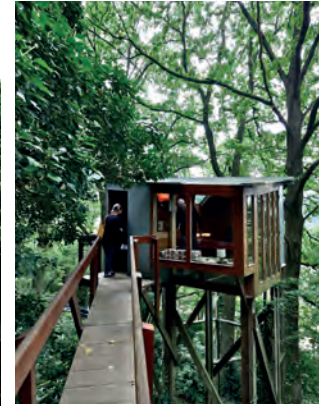
HEXENHAUS

Alison & Peter Smithson

Orígen: 1986

Construcció: 2002

Localització: Hessen, Alemanya

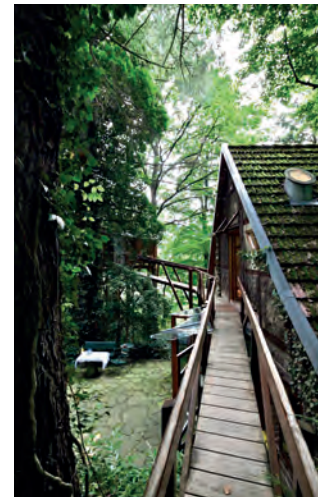

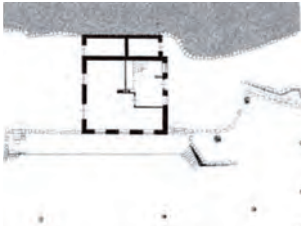
Transformació d'una casa primerament d'un sol bloc que s'acaba convertint en un espai articulat amb nexes, pavellons i passarel·les.

Recorreguts exteriors, passos elevats de fusta, camins i escales de pedra. Tots aquests elements s'han anat afegint al projecte unint tot l'habitatge. Les diferents transformacions també afecten l'interior, en la modificació de façanes, coberta i murs creant noves connexions laterals i verticals, nous jocs de llums i noves línies de visió. La fusta, la pedra i el vidre, són elements predominants en la composició dels ambients de Hexenhaus. El vidre és utilitzat en diferents punts, tant per les finestres com per algunes zones del terra. La fusta ha estat utilitzada en nombroses oportunitats, tant en l'interior com en l'exterior, ponts, pavellons i baranes.

Amb les diferents actuacions es veu clarament com constructivament queden influenciades per l'ús que s'hi durà a terme. L'exemple més clar n'és el Pavelló del Tè.

Cristina Royan Corominas
Albert Latorre i Porta

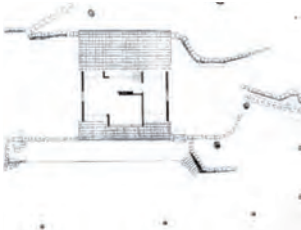
Planta Baixa

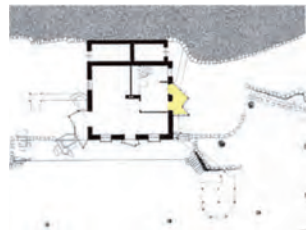
Fase 2

Fase 5

Planta Superior

Fase 3

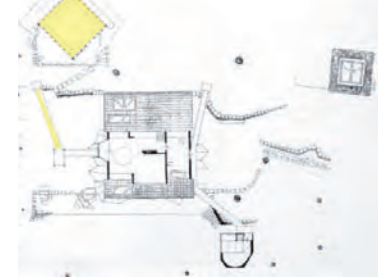
Fase 6

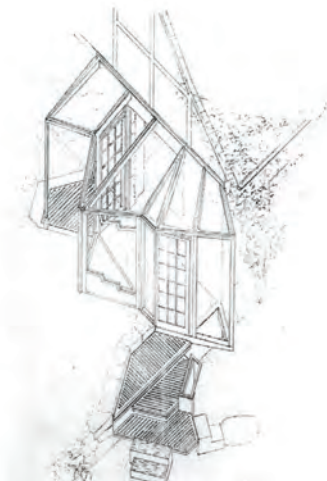
Fase 1

Fase 4

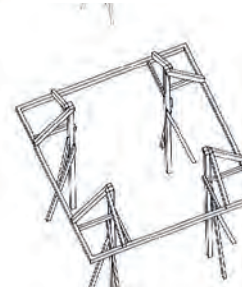
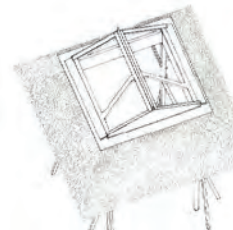
Fase 7

Porxo de l'Axel

Hexenbesenraum

Pavelló del Tè

CRETTO DI BURRI

Alberto Burri

Orígen: 1984-1989

Construcció: 2015

Localització: Vieja Gibellina, Itàlia

Una obra d'art creada per Albert Burri sobre l'antiga ciutat de Gibellina, destruïda a causa del terratrèmol del 1968.

El projecte neix després del suggeriment del nou alcalde de la ciutat, amb el propòsit de veure en l'art una nova redempció social. La proposta d'Albert Burri s'assenta sobre les restes de l'antiga ciutat de Gibellina, a 20 km de l'actual. Es tracta de 110.000 m² de superfície compostos d'una barreja de restes del que va ser la ciutat i els seus fonaments. Només els carrers més antics van quedar lliures, essent avui els buits del laberint, de 2 a 3 metres d'amplada per 1.5 metres d'alçada. Aquesta obra, inacabada l'any 1989, finalitza la seva última intervenció l'any 2015 alternant la seva materialitat, aquesta vegada de formigó. Es un lloc, per tant, en el que l'art a l'aire lliure no es un fi en sí mateix sinó que es converteix en un instrument per a la memòria.

Gerardo Peregrín Arcas
Susana Herrero Fernández

HADMARK MUSEUM

Sverre Fehn

Orígen: s.XII

Construcció: 1969-1973

Localització: Hamar, Noruega

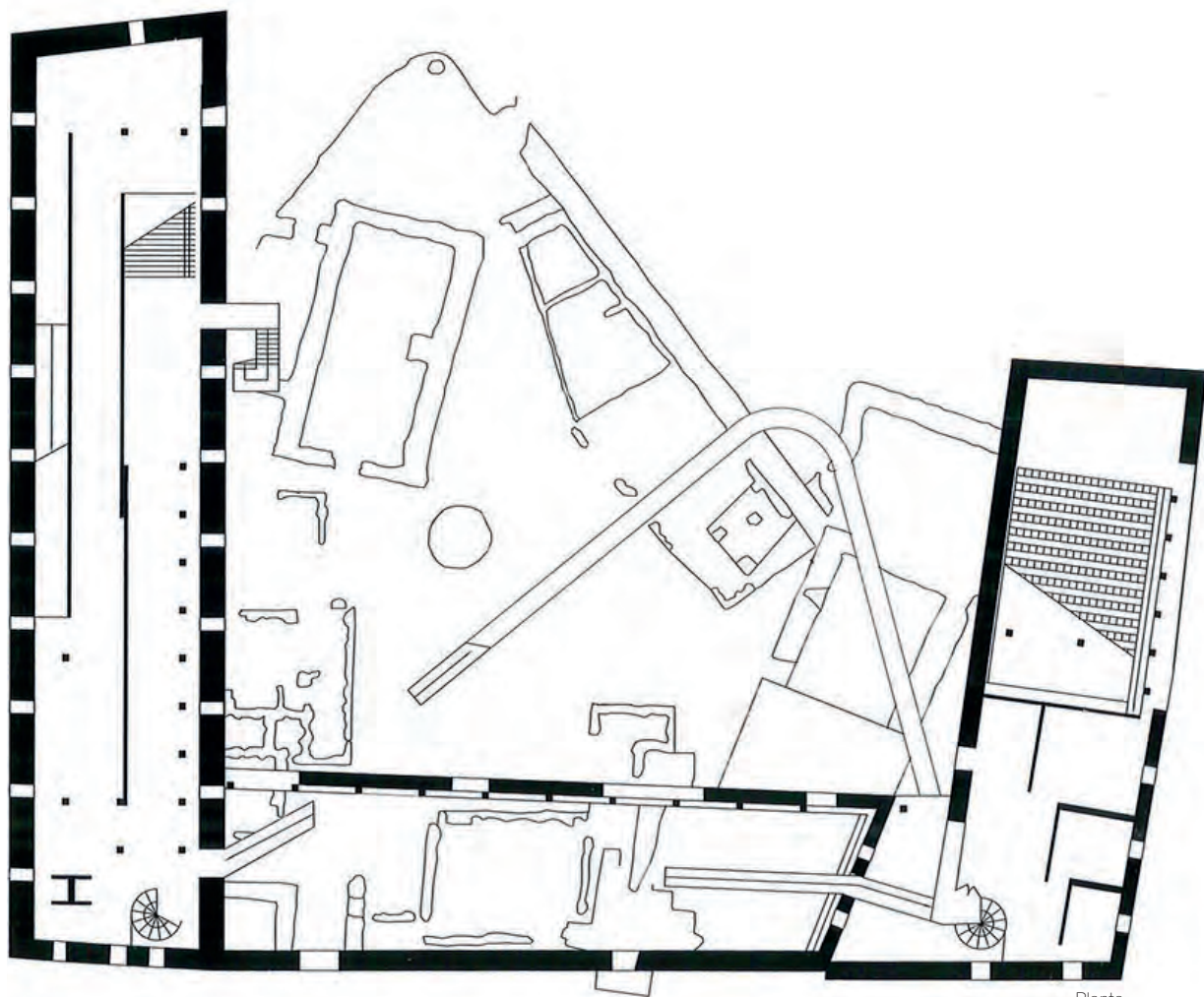
El museu fa servir els elements propis d'un museu tradicional: entrada monumental, sales expositoras independents, una gran galeria i un auditori. La obra consisteix en completar les restes d'una estructura existent en ruïnes amb una nova coberta de fusta que recrea la volumetria original de l'edifici.

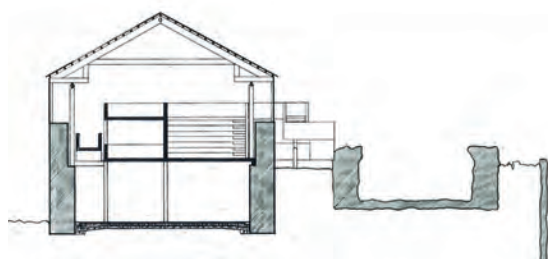
En el projecte s'estableix una tensió entre els materials emprats. Mentre que la coberta de les galeries és més lleugera, ja que es de fusta, la galeria, que circula per dins d'aquesta com una passera sobre pilars, és de formigó. D'aquesta manera tenim: la pedra grisa de les ruïnes de l'antiga fortalesa, la passera de formigó, amb un formigó que manté en la seva superfície la textura de la fusta de l'encofrat, i la fusta de la coberta.

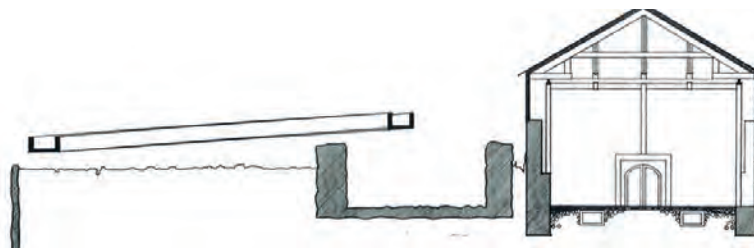
Clara Castellote Borrell
Albert València López

Planta

Secció 1

Secció 2

CATEDRAL DE SIRACUSA

Andrea Palma (façana)

Orígen: s. V a.c.

Construcció façana: 1753

Localització: Siracusa, Itàlia

L'origen del Duomo di Siracusa el trobem en un temple grec del segle V a.c.

Al segle VI d.c. els cristians tenien l'ordre d'enderrocar tots els temples pagans. Va ser doncs, una conversió al cristianisme el que ens permet gaudir d'aquesta obra. La modificació principal de l'estructura anterior es va concretar en tres accions fonamentals:

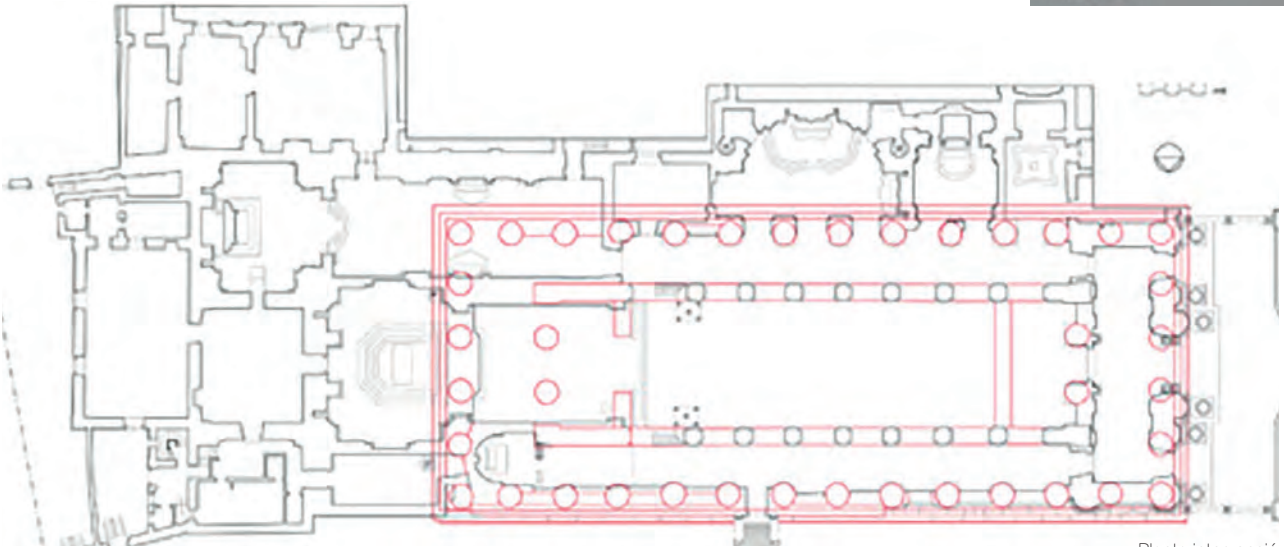
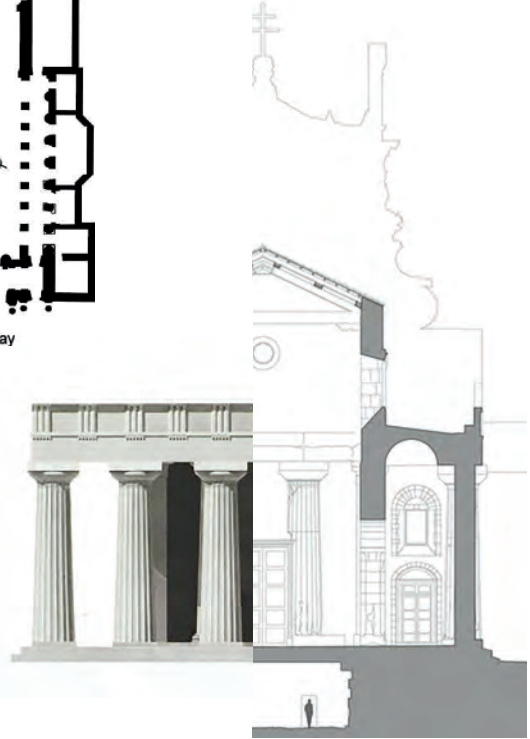
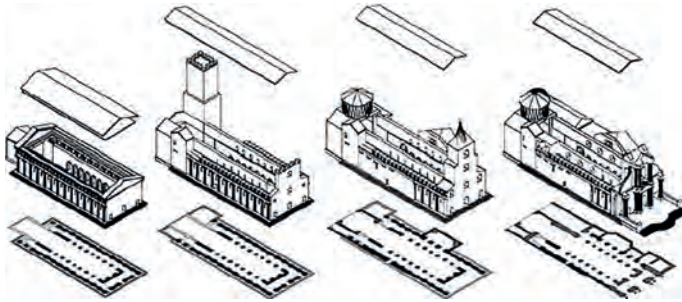
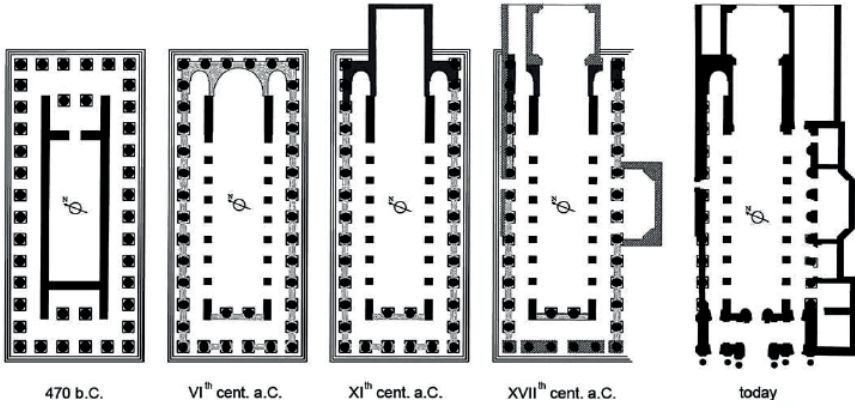
1. La obertura dels murs de la cella del temple amb vuit arcs.
2. El recobriments de l'intercolumni amb la pedra extreta d'aquestes perforacions. Així s'aconseguia la unió física de les tres naus creades.
3. La coronació de les tres naus amb tres àbsides.

Posteriorment, degut sobretot a diferents terratrèmols i conqueridors que van arribar a la illa, es van seguir produint modificacions i superposicions.

El resultat final, és l'experiència de percebre perfecta i simultàniament un temple grec i una catedral cristiana.

Aina Garcia i Manau
Simeon Diz Lorenzo

Planta intervenció

RECONSTRUCCIÓ DEL CHIADO

Álvaro Siza

Orígen: s. XVIII

Construcció: 1993-2008

Localització: Lisboa, Portugal

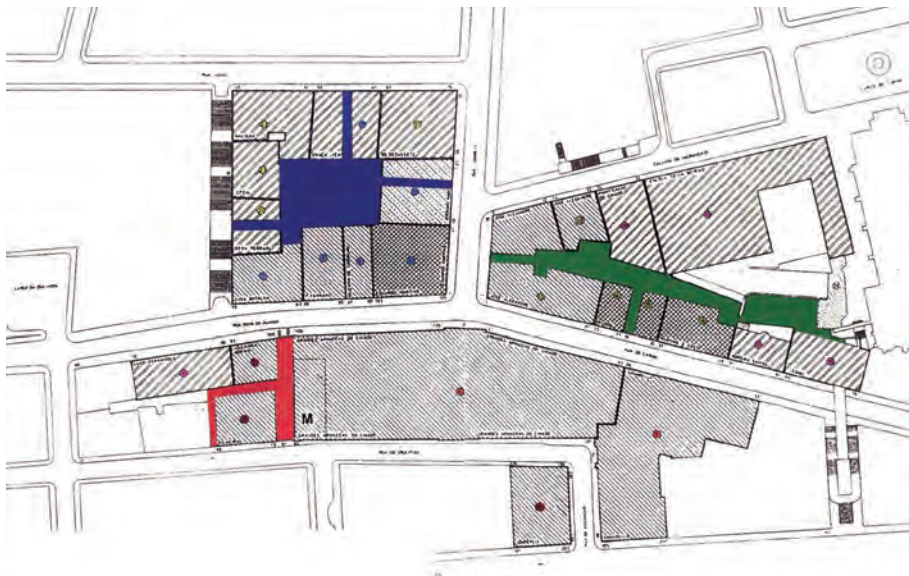
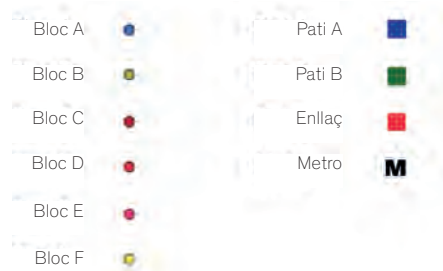
El 25 d'agost de 1988 un incendi d'enormes proporcions va devastar una de les àrees urbanes de Lisboa de major interès històric i arquitectònic, el Chiado, una zona cèntrica destinada bàsicament a comerços i grans magatzems. De les 18 edificacions afectades per les flames, 11 van quedar completament destruïdes i 7 parcialment danyades.

L'arquitecte Alvaro Siza va ser l'encarregat de reconstruir l'àrea afectada, abordant el tema des de tres graus d'actuació: mantenir, reconstruir i imitar. Els objectius de l'actuació eren dos: per una banda dotar d'habitatge al barri, que estava quedant sense activitat degut a l'ús majoritàriament comercial, i d'altra banda millorar els accessos i les circulacions del barri mitjançant passarel·les, escales i recuperant els patis interiors dels blocs per a circulacions públiques. Siza va dissenyar la composició, alçada i profunditat dels edificis, recuperant les façanes i alliberant l'interior, proposant una divisió funcional de l'espai. Tota la intervenció pretén ser una operació unitària, basada en la recuperació del conjunt.

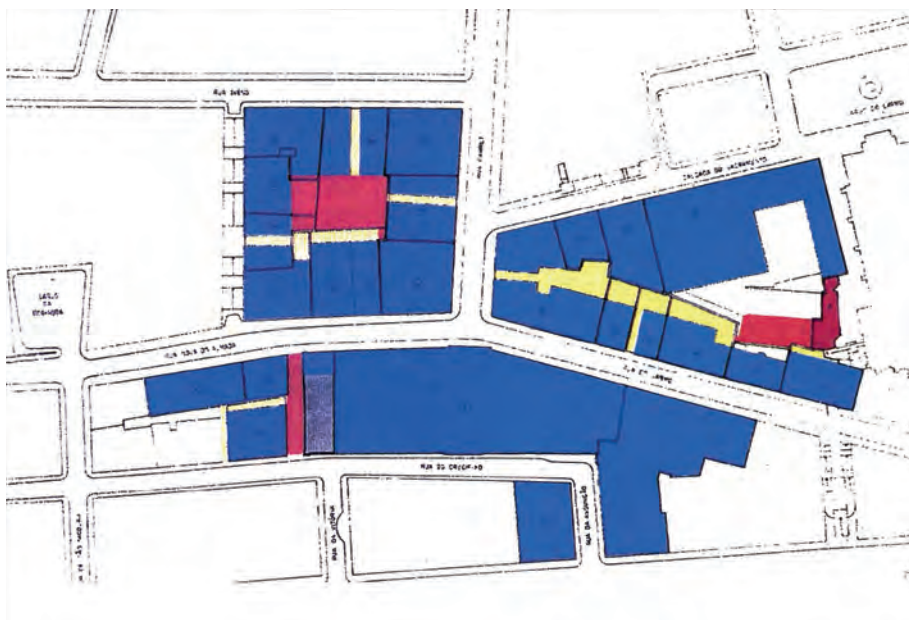
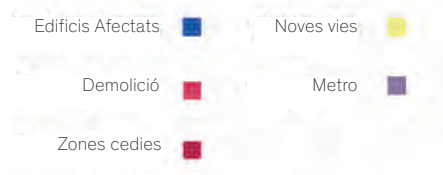
Alejandro Ortiz Ferrero
Mireia Suñer Campanales

Planta de situació de l'actuació general

Planta definitiva dels edificis afectats

ESGLÉSIA MEMORIAL KAISER WILHELM

Egon Eiermann

Orígen: 1891-1895

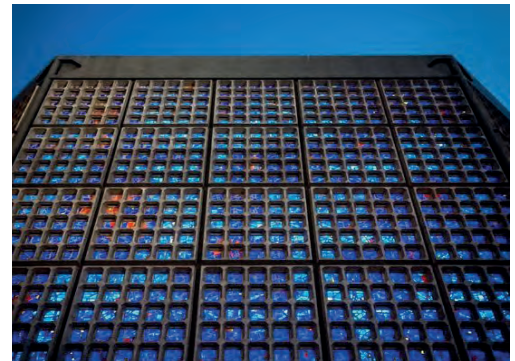
Construcció: 1951-1961

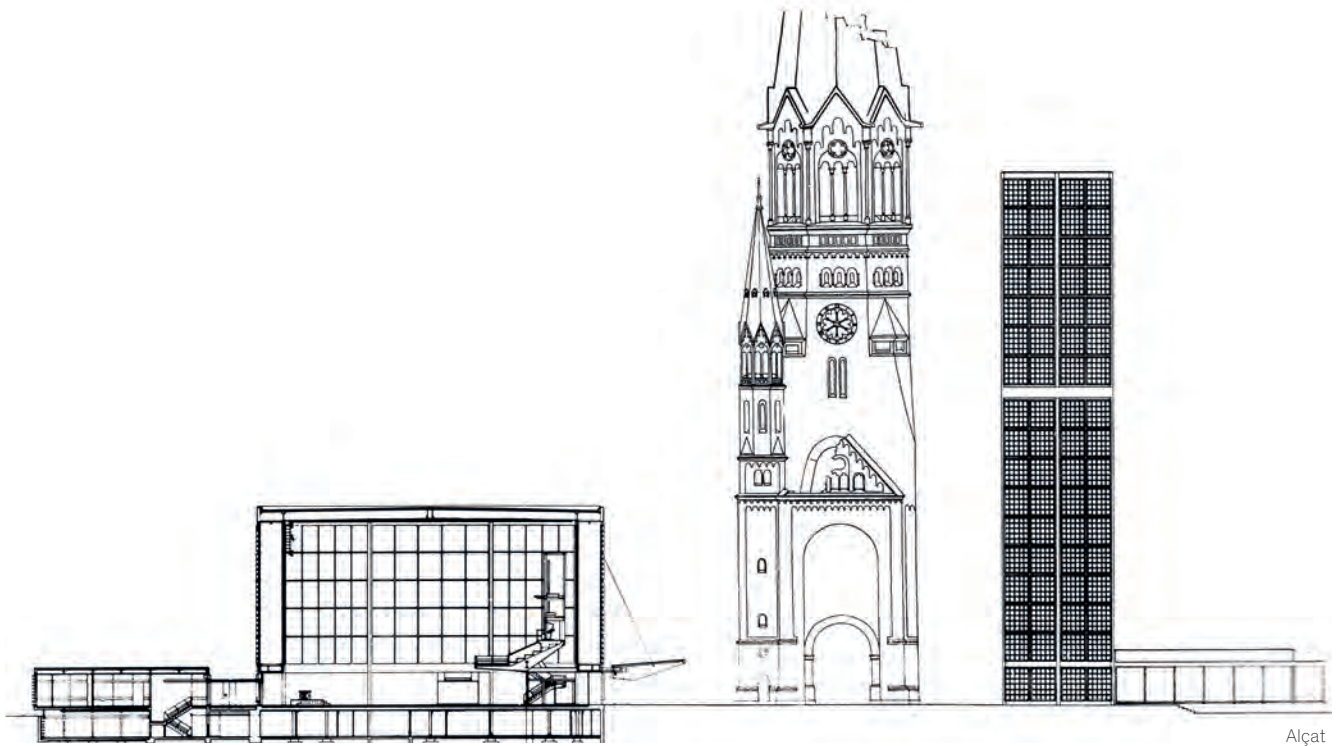
Localització: Berlín, Alemanya

El edifici engloba en su transformació su relació con la sociedad, la arquitectura del momento, la simbología del proyecto, etc... El estudio se establece en un espacio temporal que abarca, desde su construcción a principios del siglo XX, hasta su reconstrucción a principios de los años 60. Tras más de una década en ruinas, la resolución del concurso amenazaba con la demolición de la vieja torre de la Kaiser Wilhelm, sin embargo, la opinión pública ayudada por los medios de comunicación protestó en defensa de su conservación.

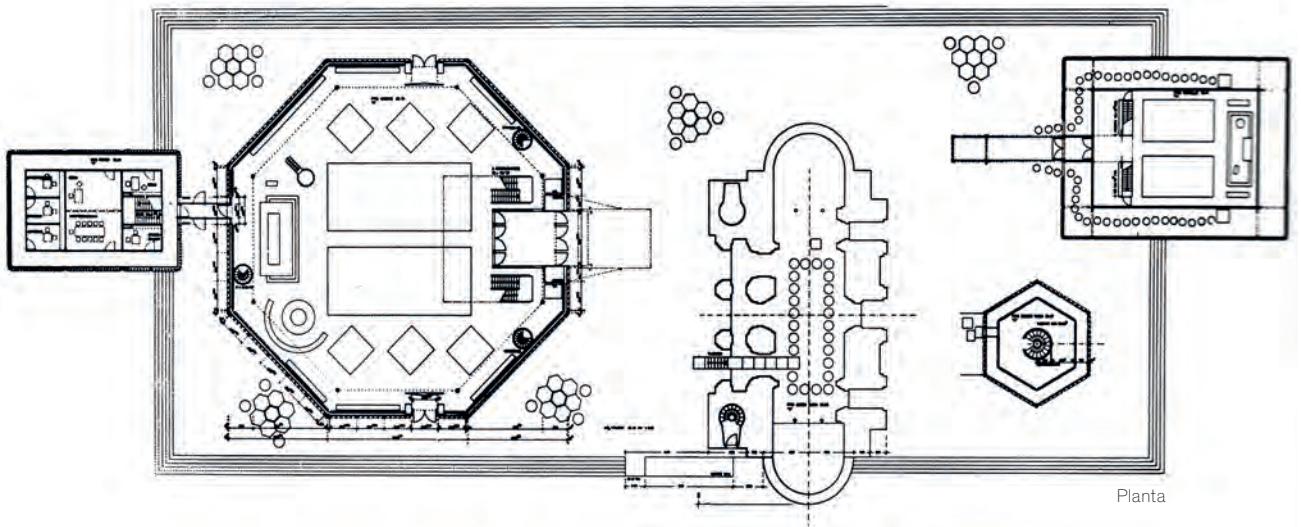
En 1958, Eiermann responde a las peticiones de conservar la ruina sintetizando una familia de edificios independientes entorno a la torre. La silueta de la ruina, desarticulada y oscurecida por el transcurso de la guerra contrasta con la rotundidad volumétrica de los nuevos edificios, un octógono se sitúa enfrente al pórtico de la vieja Kaiser Wilhelm mientras que una torre hexagonal se sitúa en el otro extremo completando y sosteniendo el conjunto. Eiermann asigna un único material que se adapta a las distintas geometrías en todos sus frentes como un lúcido telón de fondo que presenta a la ruina de la vieja Kaiser Wilhelm como un valioso objeto, irreplicable en el tiempo, y símbolo de lo sucedido.

Albert Mateu Sorribas
Laura Lostao Hervera

Alçat

Planta

NEUES MUSEUM

David Chipperfield Architects

Orígen: 1843-1855

Construcció: 2009

Localització: Berlín, Alemanya

Guanyador del prestigiós Premi Mies van der Rohe 2011, el Museu Neues a l'illa dels museus de Berlín va ser dissenyat originalment per F. August Stüler entre 1841 i 1859. Al 1997, David Chipperfield Architects va guanyar el concurs per a la seva reconstrucció.

L'objectiu clau del projecte era reomplir el volum original de les peces que es van mantenir després de la Segona Guerra Mundial, restaurant el volum original i respectant l'estructura històrica en els seus diferents estats de conservació.

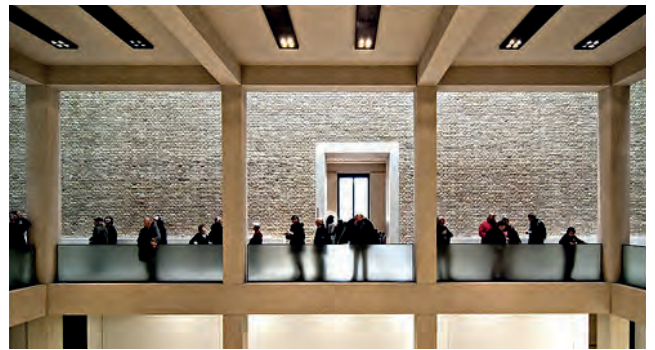
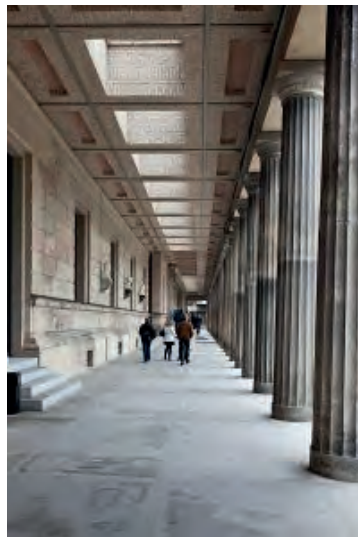
Les noves sales d'exposicions estan construïdes amb elements de formigó prefabricat de gran format a base de ciment blanc barrejat amb marbre de Saxònia. Formada a partir dels mateixos elements de formigó, la nova escala principal repeteix l'original sense replicar-la, i es troba dins d'un saló majestuós que només es conserva com a volum de maó, sense l'ornamentació original.

A l'octubre de 2009, després de més de seixanta anys de ruïna, el Museu Neues va tornar a obrir al públic com el tercer edifici restaurat de l'illa dels Museus, exposant les col·leccions del Museu Egipci i el Museu de Pre i Història Temprana.

Janna Paracolls Gensana

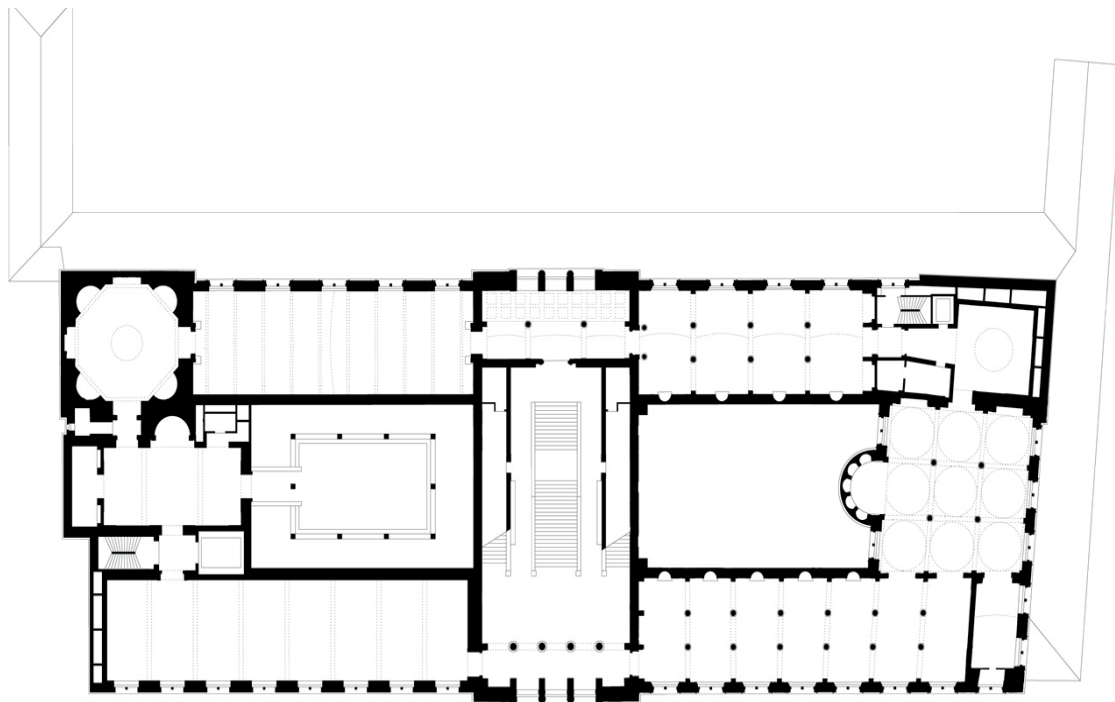
Brenda Roqueta Vives

Tim Crowe

Secció

Planta

INSTITUT PSIQUIÀTRIC CÀRITAS

De Vylder Vinck Taillieu

Orígen: 1908

Construcció: 2016

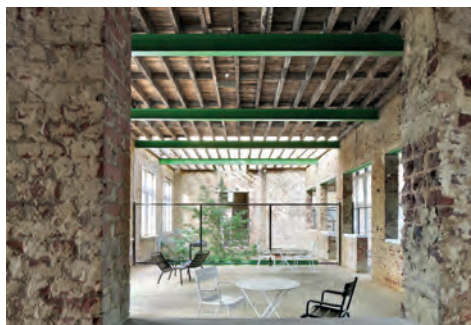
Localització: Melle, Bèlgica

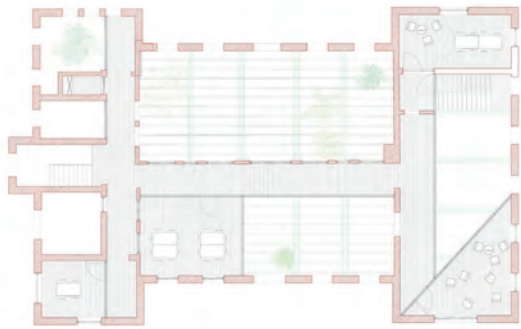

L'institut psiquiàtric Càritas, forma part d'un complex d'antigues cases residencials de l'alta burgesia belga. Es requeria una plaça o espai verd on poguessin conversar els interns, l'arquitecte es va negar a tirar una de les cases (Jozef haus), i va aconseguir que la plaça o espai verd sigués la pròpia casa, podent així conservar tots els edificis.

Com és propi d'una plaça, no és necessari un sostre, una tecnologia ni una comoditat pròpia d'una vivenda, per aquest motiu fa desaparèixer la coberta en alguns punts, i la manté en uns altres, per a aconseguir l'espai obert d'una plaça i garantir un mínim de confort en els dies de pluja, tenint en compte el clima belga.

Laura Deulofeu Codina
Laia Iglesias Iglesias

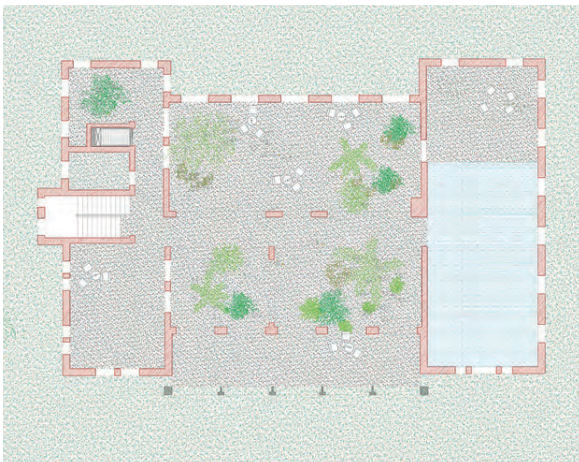

Planta segona

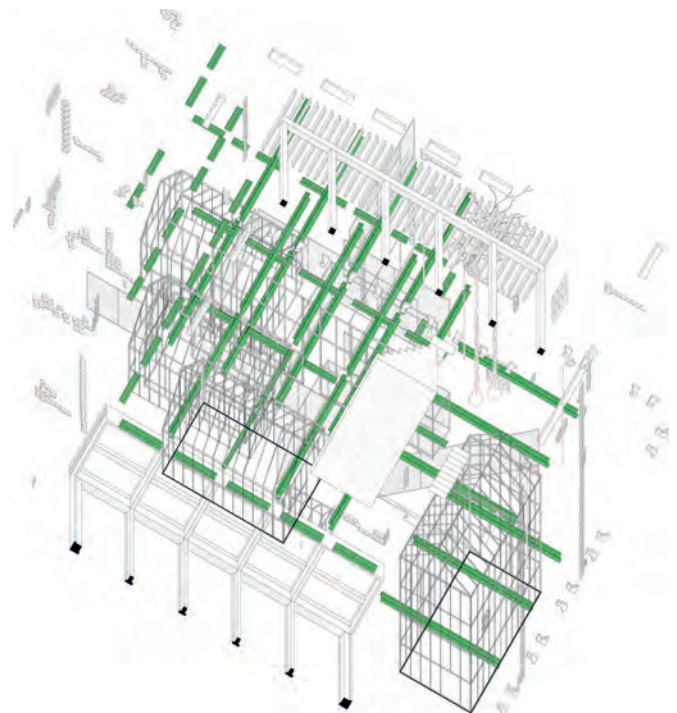
Planta primera

Planta Baixa

Alçats

Axonometria

PALAIS DE TOKYO

Lacaton & Vassal

Orígen: 1937

Construcció: 2001-2012

Localització: París, França

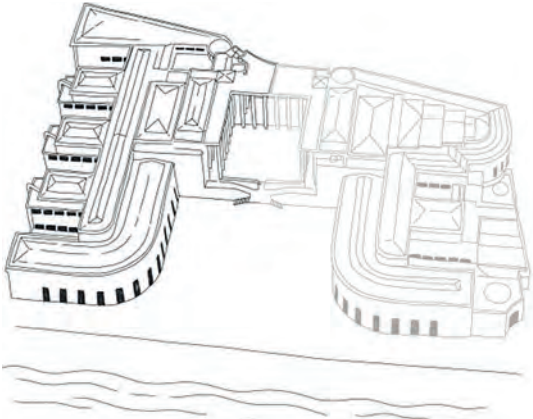

El Palais de Tokyo ocupa un monumental edifici construït l'any 1937 per l'Exposició Internacional i ha estat subjecte a diverses modificacions, punt clau de la intervenció de Lacaton & Vassal els anys 2001 i 2012. Encara que es fan presents les diferents etapes de la història a l'edifici, no es fa una restauració de la materialitat històrica del mateix, sinó que es busca una alliberació del passat amb visió de futur per a una polivalència d'espais i funcions. Es tracta d'un espai obert i flexible per a una societat canviant que permet ocupar i utilitzar de manera diferent l'edifici, funcionant com una plaça coberta. Intervenien principalment en els recorreguts per a crear una comunicació eficient que aprofiti els espais de la forma més còmode. Per reactivar l'espai es fa permeable la planta baixa mitjançant la construcció d'elements que donen accés i aquests van decreixent a mesura que s'ascendeix a les plantes superiors. La organització interior més aviat rígida, s'ha transformat en un model obert i flexible ple de vida i distraccions.

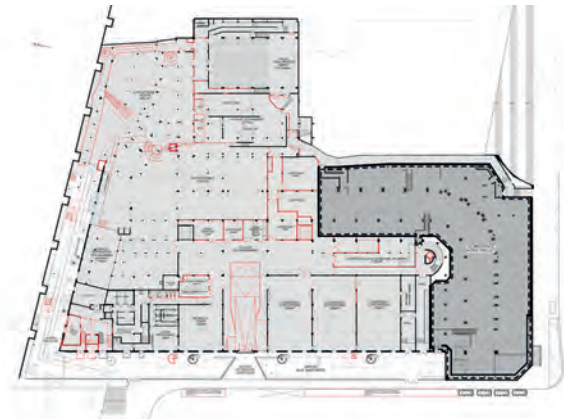

Claudia Canalda Rossignani

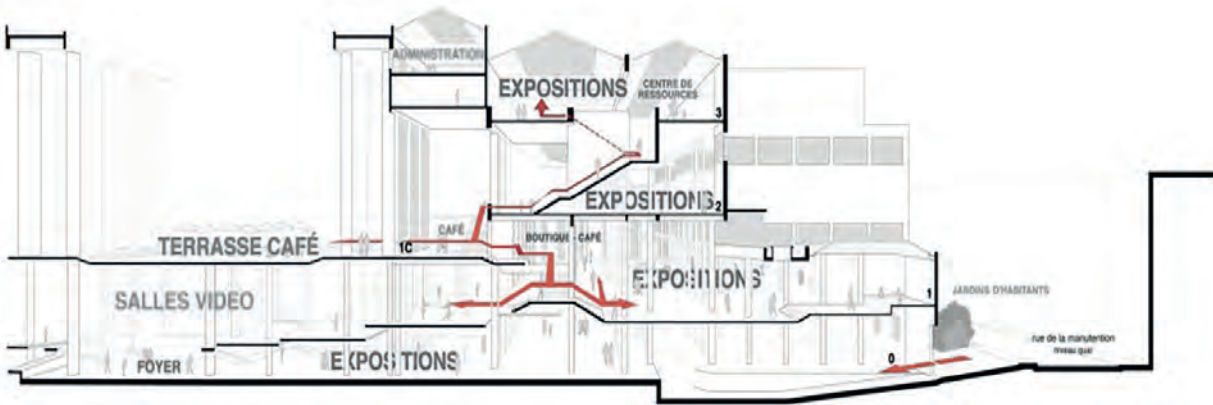
Jordi Garcia Albó

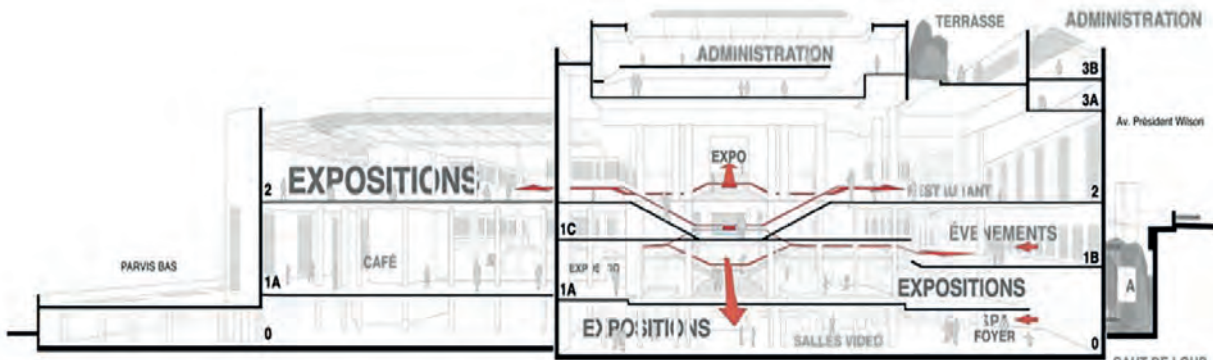
Axonometria

Planta Baixa

Secció longitudinal

Secció transversal

BIBLIOTECA DE LES AIGÜES

Lluís Clotet
Ignacio Paricio

Orígen: 1874

Construcció: 1993

Localització: Barcelona, Espanya

L'edifici és originalment concebut com a dipòsit de les aigües del sistema d'irrigació del Parc de la Ciutadella. La seva solemne estructura, basada en un prototip romà, resulta el punt focal del projecte. Els murs portants es perforen per tal de reduir-ne el pes, conferint a l'espai l'aspecte d'un laberint d'arcs paral·lels de gran alçada (14m), que es creuen en una volta de canó: imatge anàloga a un bosc de suports verticals –que en aquest cas sostenen una feixuga massa d'aigua.

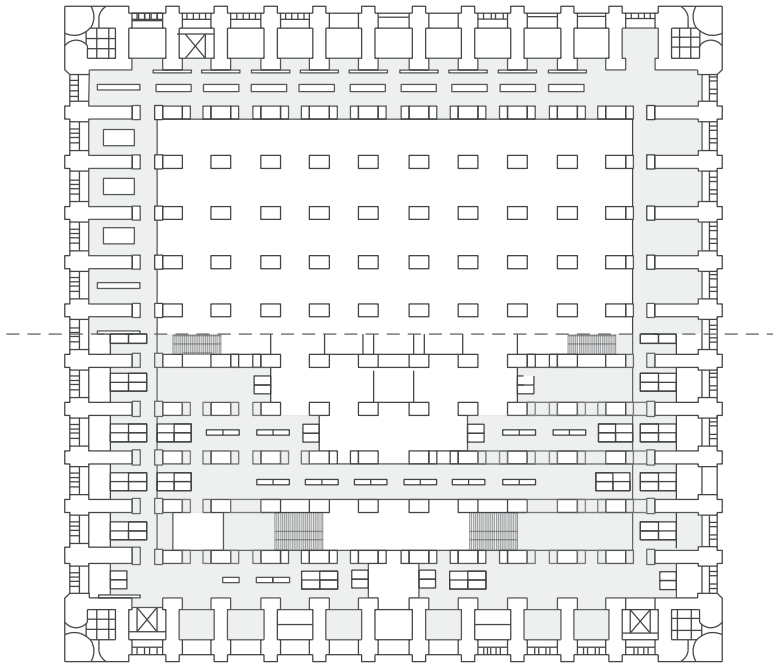
La rehabilitació, sumament respectuosa amb l'estructura original, es recolza en una segona estructura prefabricada autoportant per a la formació dels nous forjats entremetjats que, ocupant l'espai sense modificar-lo, busquen transformar-lo en el de una biblioteca.

Jugant amb les alçades s'afavoreix l'aparició d'espais de lectura amb atmòsferes molt diverses, formant part d'un espai interior sovint d'escrit com a abrumador.

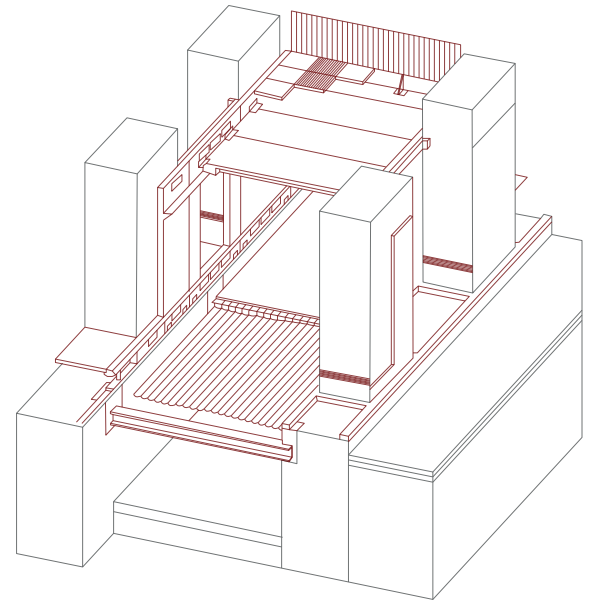
La única intervenció irreversible sobre l'estructura de l'edifici és el buidat dels cinc trams centrals de la coberta, substituïts per cubs de vidre que contenen piràmides de miralls invertides, assolint una major aportació de llum natural i la presència interior de l'aigua sobre coberta.

Clara Alsedà Rodríguez
Helena Rodríguez Soteras

Planta

Axonometria de la intervenció: detall estructura prefabricada autoportant

Secció

ESGLÉSIA SANTA MARIA

Aleaolea arquitectura i paisatge

Orígen: S.XIII

Construcció: 2016

Localització: Vilanova de la Barca,

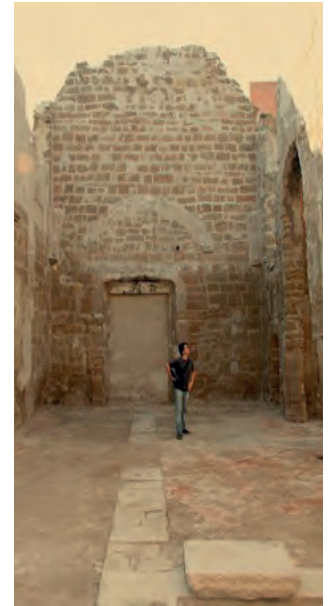
La intervenció es projecta com la recuperació de la forma original de l'església i la seva transformació en una sala polivalent, creant una façana doble col·locada sobre les runes existents i una coberta a dues aigües.

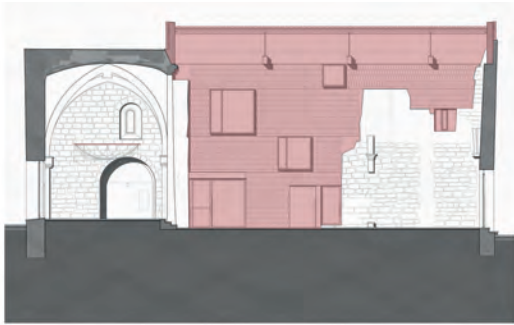
Estructuralment funciona mitjançant una estructura de formigó amagada entre les dues façanes i unes encavallades que suporten el pes de la coberta de teules.

La façana exterior és opaca i està creada per una gelosia ceràmica lleugerament endarrerida de l'original creant una textura irregular, densa i rugosa jugant amb la textura dels sillars originals. En conjunt es creen unes façanes opaques i irregulars recuperant la volumetria de l'església original.

Des de l'interior les parets són de toix perforat pintat de blanc, que juntament amb les encavallades metàl·liques creen un contrast entre l'antic i el nou. Des de l'interior es fan obertures quadrades al mur deixant entrar la llum però no les vistes, dotant l'espai d'una atmosfera retrospectiva, tal com a l'església original.

Júlia Socias Escote
Camila Suaya Leiro

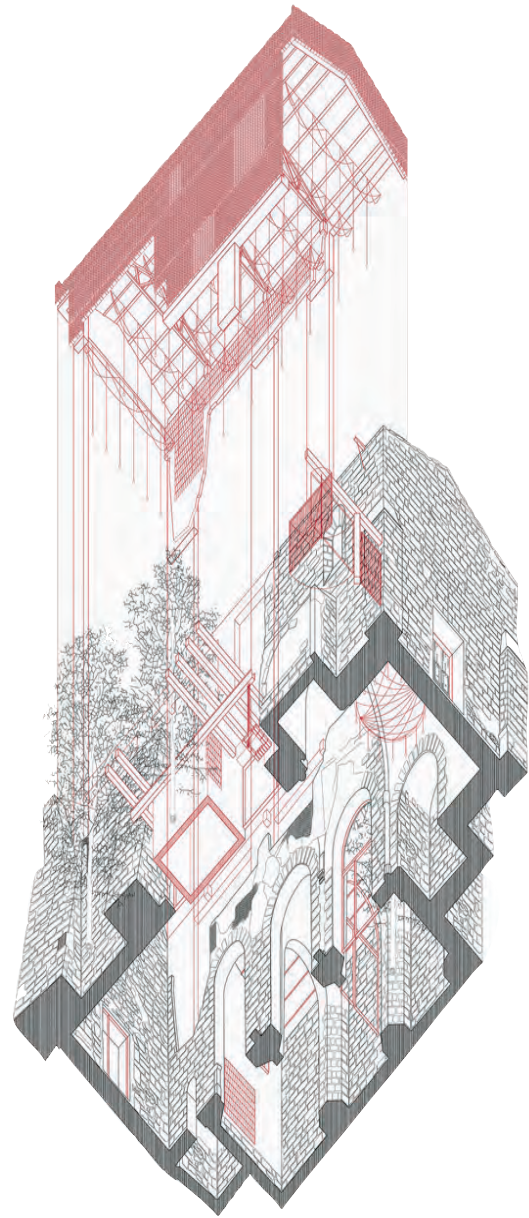
Secció longitudinal

Alçat principal

Secció transversal

MEMORIAL RIVESALTES

Rudy Ricciotti

Passelac & Roques

Orígen: 1935

Construcció: 2012-2015

Localització: Rivesaltes, França

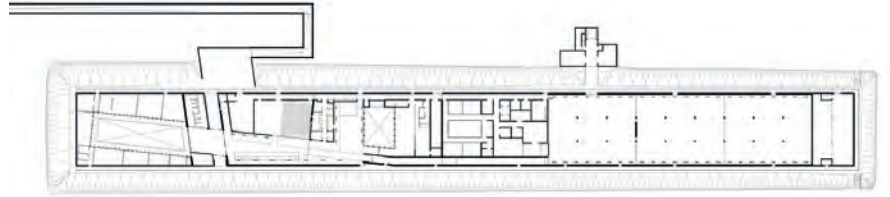
Aquest monument es troba endinsat en el terreny, amb una determinació tranquil·la i silenciosa, tancada i inclinada cap al cel. Inmediatament enterrat i emergint del sòl, apareix a la superfície del paisatge natural, sobtadament quan camines pel campament i s'estén fins l'antic lloc de reunió. Aquesta disposició o co-visibilitat no impedeix una lectura del lloc tal i com era. Els efectes de l'erosió en el temps es noten en alguns edificis, marcant així el record i l'absència, qüestionant la memòria o l'oblit del visitant. El memorial es presenta com un bloc monolític de formigó ocre que no ofereix vistes a l'exterior, només en direcció al cel. Tres patis estructurats els espais i el canvi de dimensió d'aquests i la connexió entre ells són els elements més destacats. Hi trobem laboratoris d'aprenentatge, àrea social i d'oficines, tots ells en un ambient de calidesa i confort.

Elena Fargas Costa

Anna Freixas Muñoz

Paul Seguin

Planta

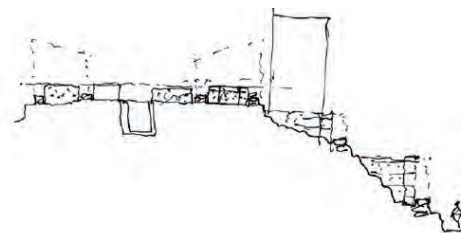
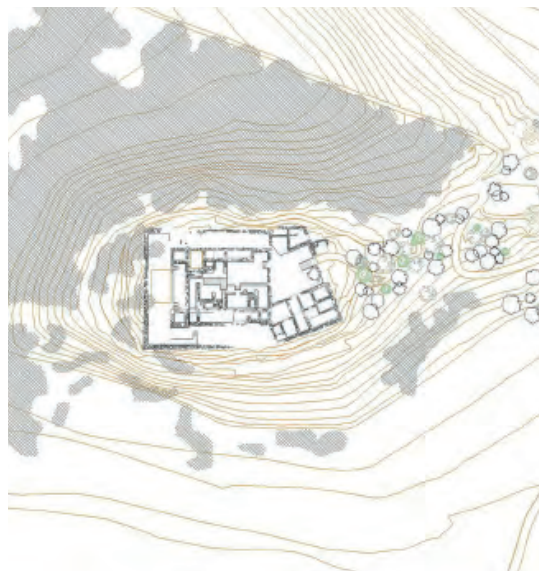
ASSENTAMENT ROMÀ DE CAN TACÓ

Toni Gironès

Orígen: s. II a.C.

Construcció: 2011-2012

Localització: Montornès Del Vallès,
Espanya

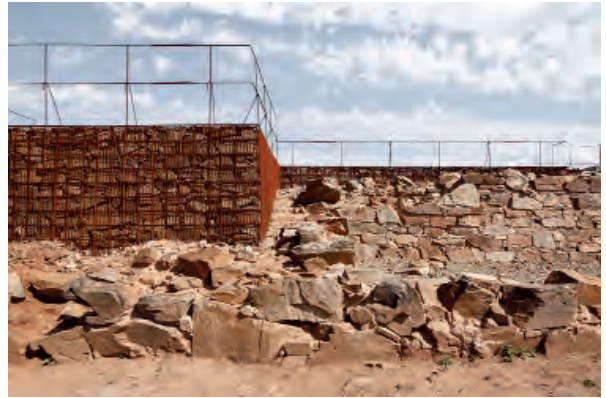

L'adequació del jaciment romà de can Tacó datat del segle II A.C a l'espai natural dels 'Turons de les tres creus' se situa a 50 metres per sobre la ciutat de Montornès del Vallès. Transitant per un petit bosc i submergits entre la massa de roures i alzines, apareixen les restes d'un palau romà amb una geometria clara dels espais que el formaven

S'intervé en l'extradós de les traces romanes, reforçant el contingut (l'espai) i posant en valor el continent (els murs). Es treballa amb les terres que amb el temps van tapar les restes i que s'acumulen fora del jaciment, producte de l'excavació arqueològica. Aquestes terres, així com les graves i roques de l'antiga pedrera suposadament romana, són seleccionades i ordenades però amb una nova disposició, dotant-les d'un nou significat.

Uxía Varela Expósito
Guillem Roca Canals
Nikitas Kokkonis

PLAÇA STORTORGET

Adam Caruso
Peter St John

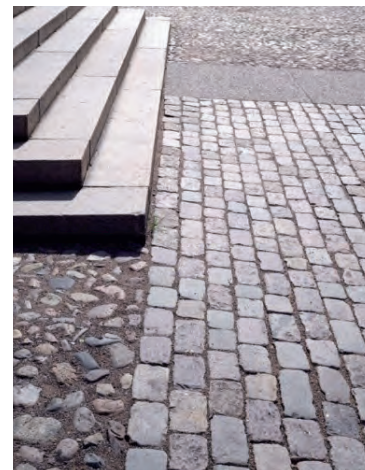
Orígen: x. XVIII
Construcció: 2002-2003
Localització: Kalmar, Suècia

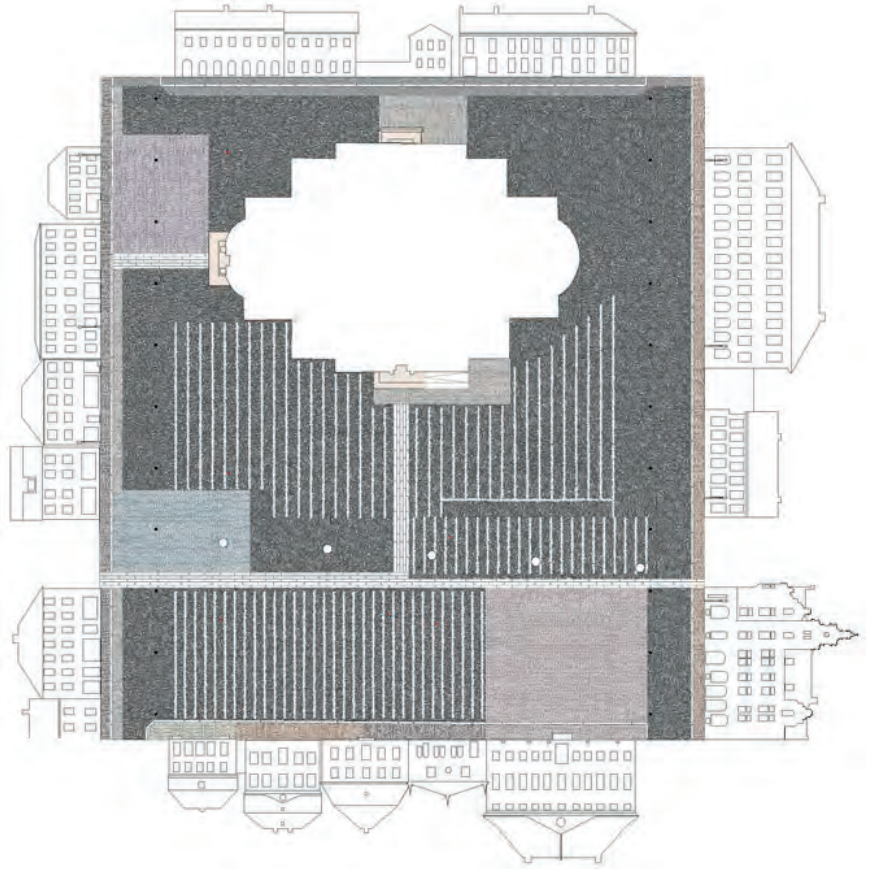
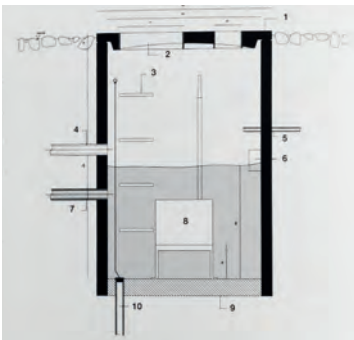
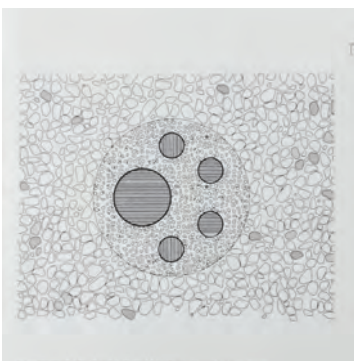
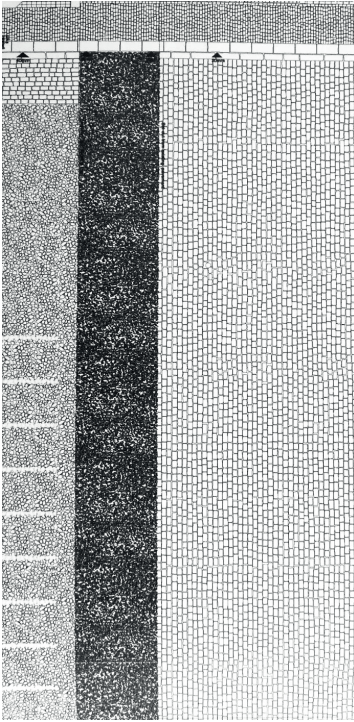
Kalmar és una petita ciutat al sud-est de Suècia a la costa del mar Bàltic. És una plaça que és molt important per la ciutat pel seu caràcter històric. Des del 1702, que es va construir la catedral barroca, ha estat un centre representatiu pels poders polítics, religiosos i militar, així com el principal escenari d'intercanvi comercial i social de la ciutat.

La intervenció d'aquest projecte consisteix en la repavimentació de tota la plaça. De manera que, segons l'ús de l'espai es col·loca un tipus de paviment creant al mateix temps una unitat d'aquest. En primer lloc, seguint els eixos dels carrers i la connexió d'aquests amb la catedral s'utilitza un paviment llis que permet una circulació més fluida i còmode per els vianants. En segon lloc, uns quadres en planta que estan pavimentats amb llambordes i es situen en punts importants de reunió exterior davant d'edificis de més importància o de carrers més fluïds creant unes subplaces. Per últim la resta del paviment on es manté el paviment original de la plaça.

Cal afegir també, la col·locació d'uns nous nous pous de recollida i evacuació de l'aigua de la pluja que estan connectats amb l'aigua del mar Bàltic.

Wenyu Chen
Lorena Maroto Robles

AJUNTAMENT DE GÖTEBORG

Gunnar Asplund

Orígen: 1672-1917

Construcció: 1934

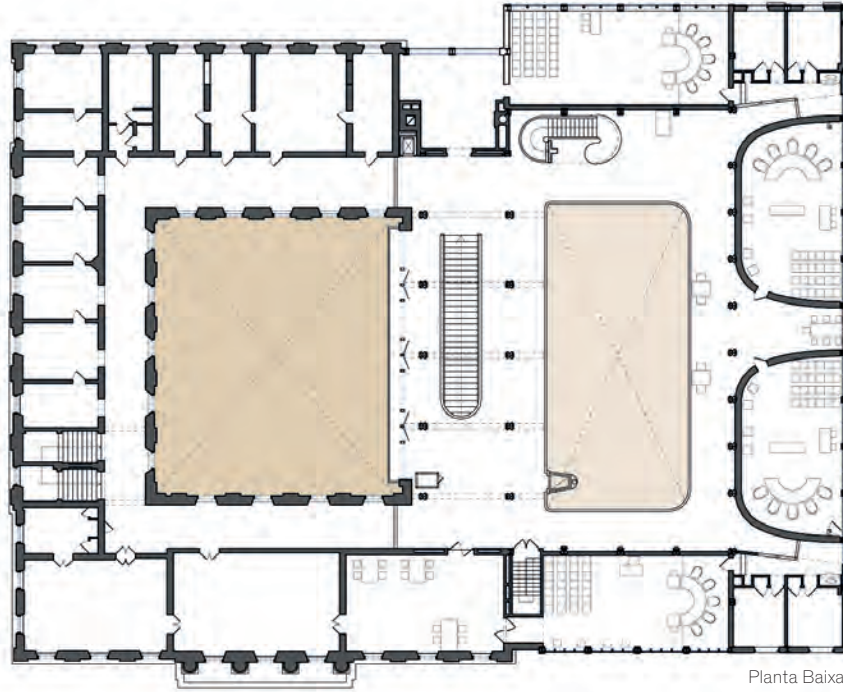
Localització: Göteborg, Suècia

L'edifici original, d'estil clàssic, fou construït l'any 1672. Posteriorment, l'any 1813 va ser renovat i ampliat, i acabat l'any 1817. L'any 1912, Asplund dibuixa un primer projecte d'ampliació d'estil neo-clàssic / barroc. Després d'un llarg període de treball i reflexió en el projecte, es decideix començar a construir l'any 1934. Durant aquest temps d'elaboració, el projecte va canviar diverses vegades, mostrant l'evolució del pensament d'Asplund fins arribar a l'estil funcionalista que defineix clarament l'obra final. La intervenció es basa en una reinterpretació tant de la façana com de la planta existent. Reprodueix un pati central en el que s'organitza tota la circulació interior de l'edifici, amb la diferència que ell ho realitza mitjançant una planta lliure gràcies a una estructura metàl·lica. També intervé sobre l'ala original que enllaça amb l'ampliació. D'aquesta manera, connecta visualment els dos patis generant un gran espai central. Tal i com s'ha dit, la mateixa estratègia s'utilitza per la formalització de la façana, la qual segueix el mateix patró que l'original però amb una lectura pròpia de la seva època.

En poques paraules, l'obra l'Asplund és un exemple de reinterpretació del patrimoni existent donant-li una mirada pròpia del temps actual.

Pau Sorrosal Acosta
Albert Serra Crusellas
Léo Mussou

Planta Baixa

Secció

TEMPLO DE DIANA

José María Sánchez García

Orígen: s. I a.C.

Construcció: 2011

Localització: Mèrida, España

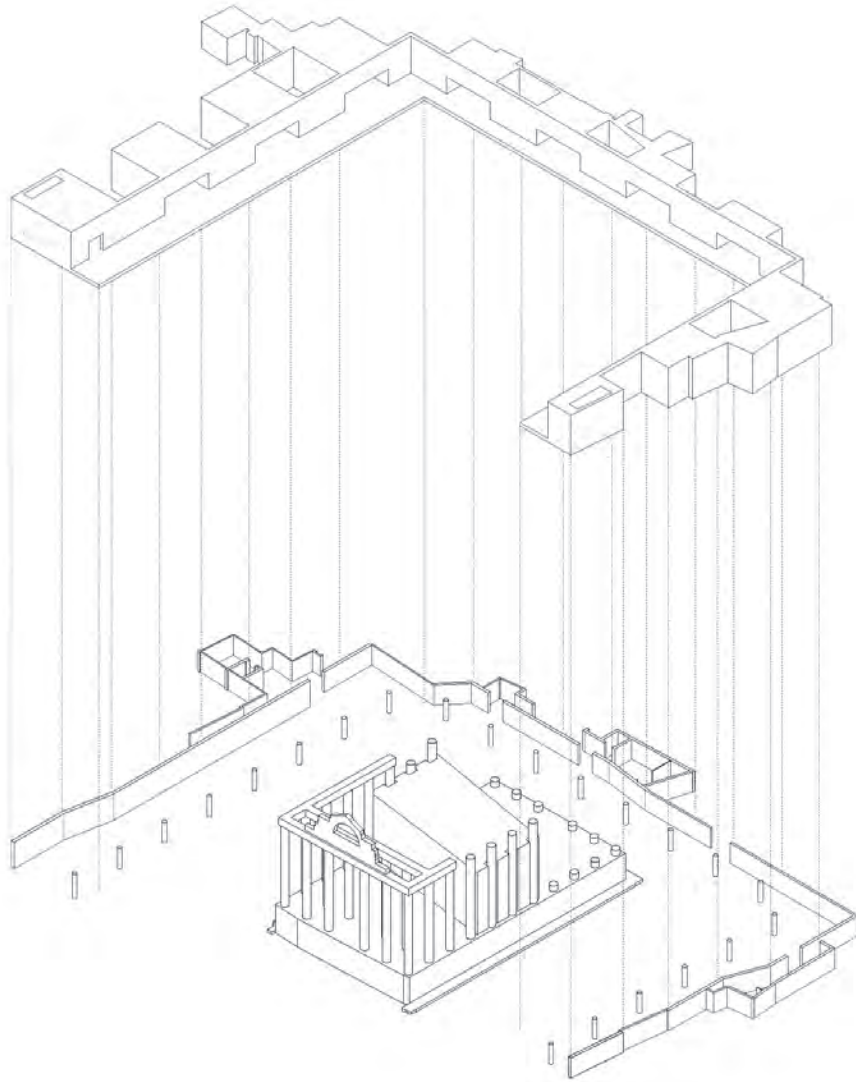

El Templo de Diana, que data del siglo I AC, se construyó en el centro de un espacio sagrado rodeado por un muro que servía de tribuna pública. Desde 1995 se considera Patrimonio de la Humanidad. Durante su existencia el Templo experimentó muchas reconstrucciones.

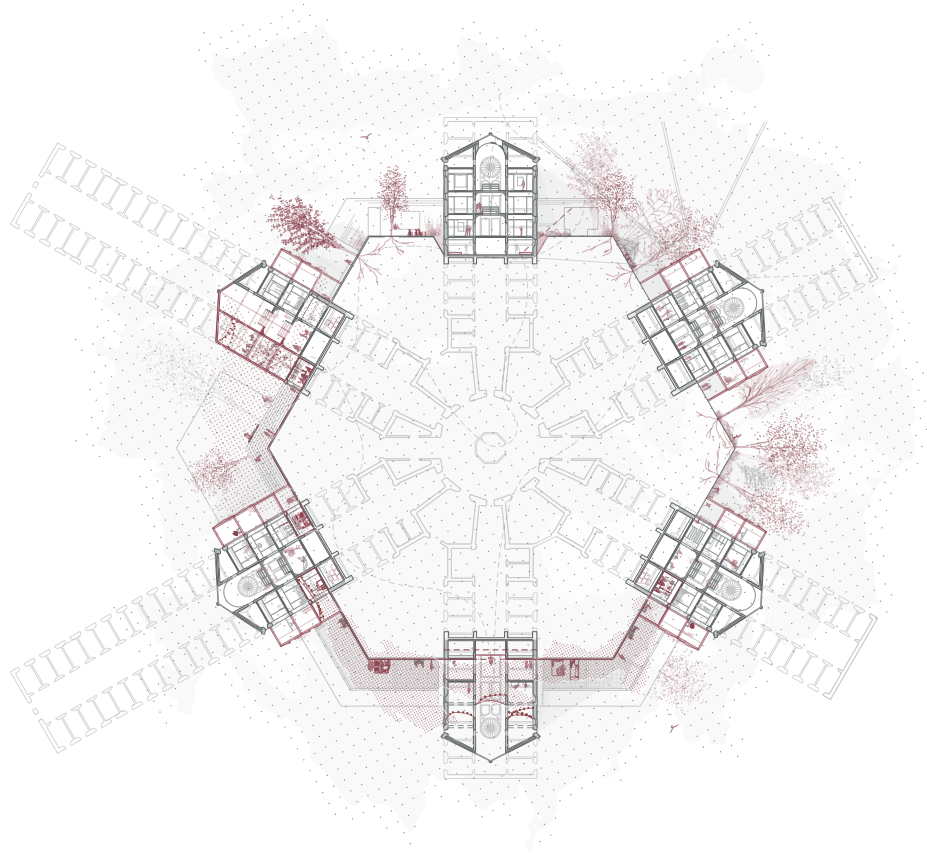
En 2007 el arquitecto español José María Sánchez García hizo la última actuación. La nueva construcción añade un marco alrededor del Templo antiguo y hace visible de nuevo el fórum viejo. Con el nuevo edificio contemporáneo el viejo centro social y cultural se convierte otra vez en una plaza. El arquitecto opta por el hormigón blanco como material para que se pueda entender como una piedra artificial. Tiene similitudes con la piedra de granito antigua del Templo, pero con su superficie suave, el nuevo material no compite contra los ricos detalles de la piedra antigua. Desde la nueva construcción, los visitantes tienen una vista excelente sobre el Templo y las ruinas de alrededor.

Sophie Ackermann
Mara Bühler

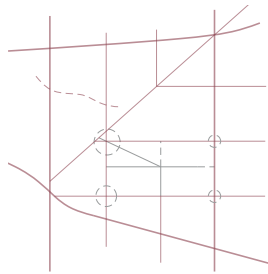

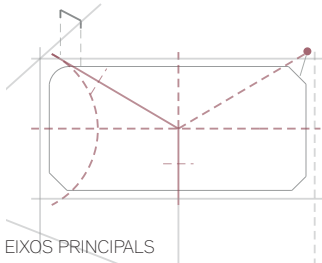
IV. PROJECTES

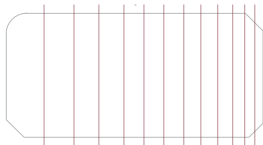
UNA PRESÓ MODEL
“La plusvàlua de l'espai en una estructura rígida”
Clara Alsedà Rodríguez
Helena Rodríguez Soteras

IMPLANTACIÓ DEL SISTEMA SUPERILLA

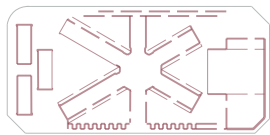

EIXOS PRINCIPALS

DE CIUTAT A BARRI -GRAUS D'ESPAI PÚBLIC

De l'estació de Sants a Entença, de Barcelona a l'Eixample esquerra; La Model és simètrica però la ciutat no.

PERMEABILITAT DE FAÇANES

Façana opaca en vers la via rodada. El mur com a corredor o com a recinte amb activitat. Joc d'espais de diverses mides i atmòsferes. Les cantonades de la superilla com a oportunitat.

ENDERROC

LA NOVA ESQUERRA DE L'EIXAMPLE

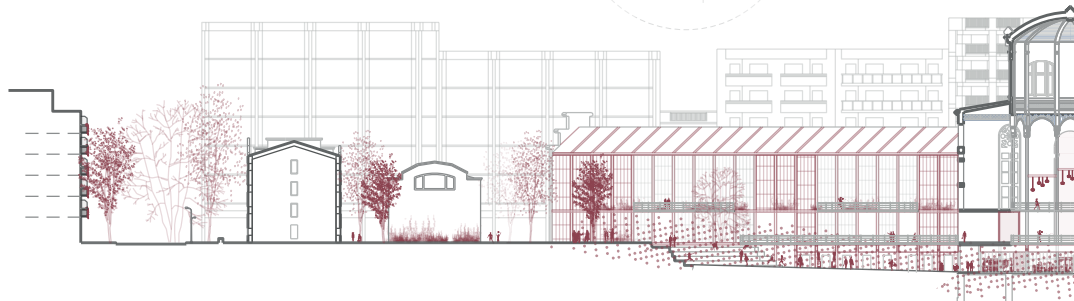
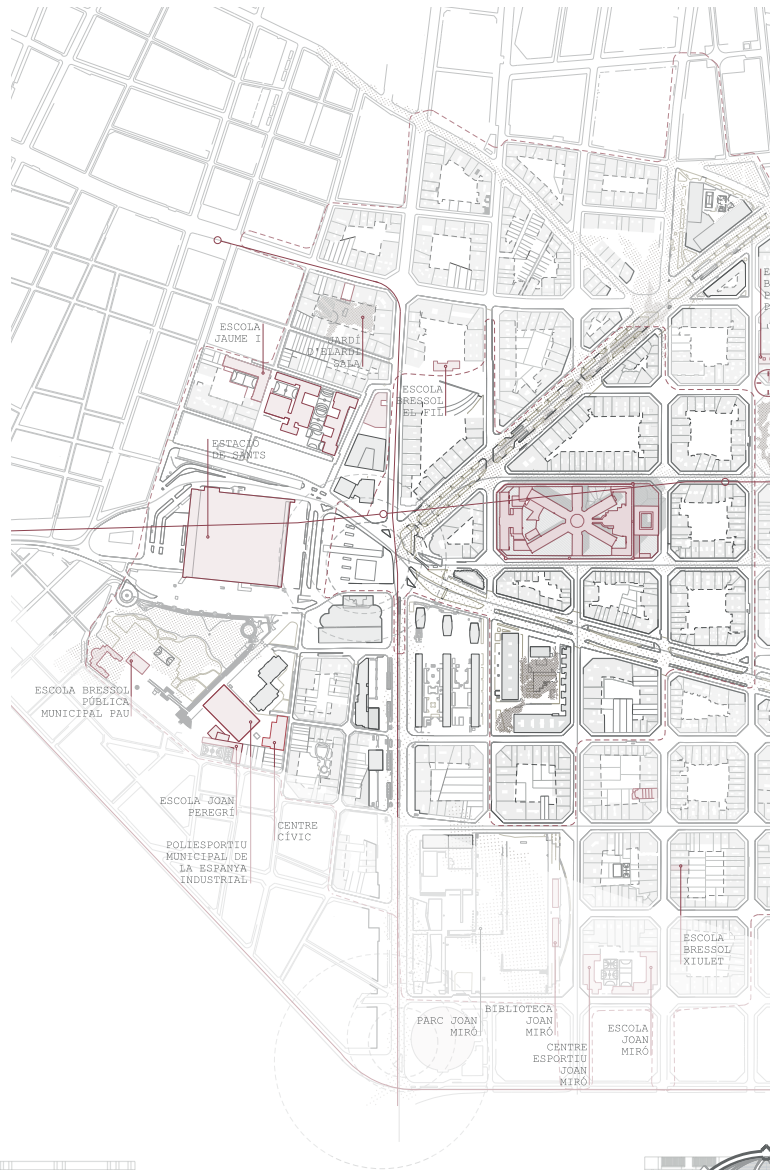
- Estructura urbana molt compacta: edificacions de més de 5 plantes, només un 38% és espai públic, dels quals tan sols un 16% es tracta d'espais d'estada.

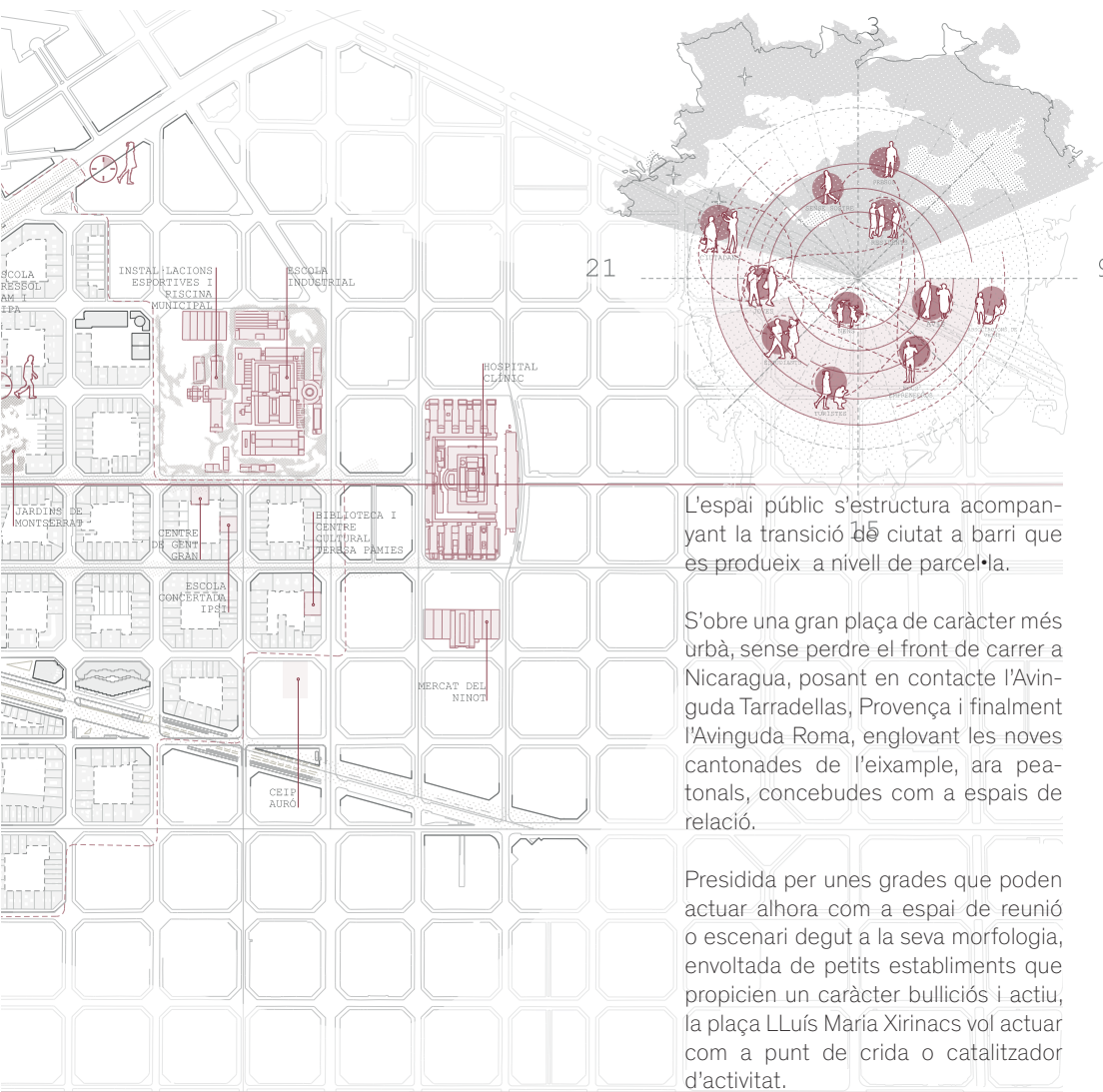
- Alta densitat de població. La qual es considera envellida, amb un grau d'estudis i nivell adquisitiu elevats. Caldrà preveure atenció específica per aquest col·lectiu i traçar estratègies per a introduir i fixar més població jove al barri, imprescindible per a la seva renovació.

- Grau de diversitat urbana molt elevat. Presència d'equipaments de gran rellevància com ara l'Escola Industrial, l'Hospital Clínic, el Mercat del Districte del Ninot o l'Estació de Sants. Per altra banda la proporció d'espais verds en relació a habitant resulta clarament insuficient.

- Alt grau de connexió i fàcil mobilitat. Molt bona connexió amb diversos sistemes de transport públic i privat a nivell urbà, bona cobertura del sistema de carril bici. Gran proximitat a l'estació de Sants, connectivitat a nivell Interurbà.

- Baix nivell de sostenibilitat.

L'espai públic s'estructura acompanyant la transició de ciutat a barri que es produeix a nivell de parcel·la.

S'obre una gran plaça de caràcter més urbà, sense perdre el front de carrer a Nicaragua, posant en contacte l'Avinguda Tarradellas, Provença i finalment l'Avinguda Roma, englobant les noves cantonades de l'eixample, ara peatonals, concebudes com a espais de relació.

Presidida per unes grades que poden actuar alhora com a espai de reunió o escenari degut a la seva morfologia, envoltada de petits establiments que propicien un caràcter bulliciós i actiu, la plaça LLuís Maria Xirinacs vol actuar com a punt de crida o catalitzador d'activitat.

Planta d'estructura urbana

Secció del panòptic

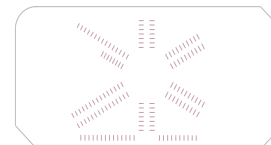
LÍMIT DE CONSTRUCCIÓ
no equival al límit entre públic i privat ni al límit entre espais.

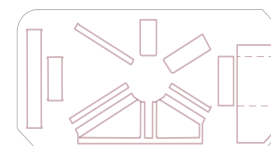
BUIT - PLE
Buit no implica manca de programa o d'activitat implica un tractament diferent de l'espai.

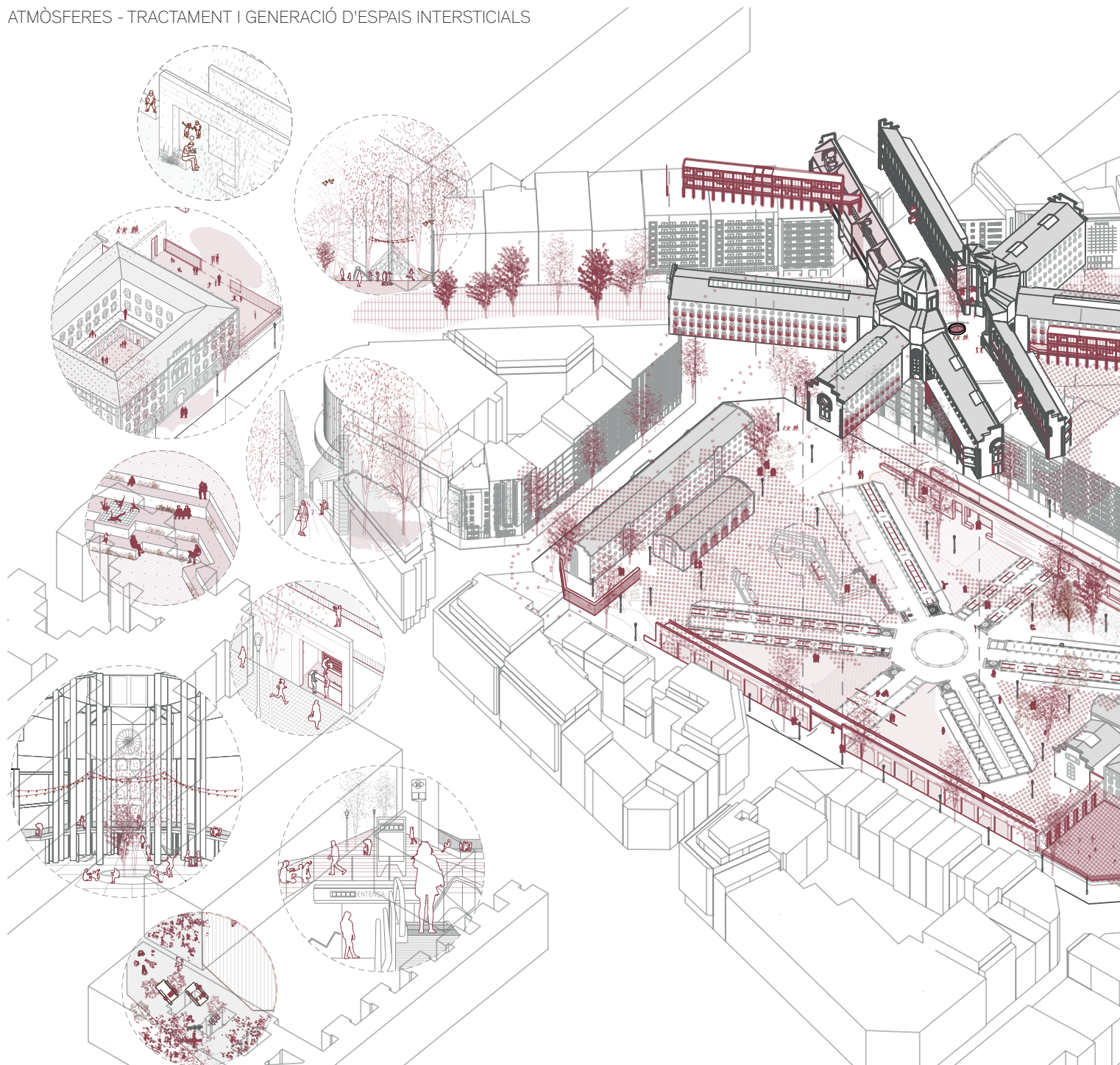
PULMÓ VERD
En resposta a la gran necessitat de verd urbà i espais d'estada al dens teixit de l'eixample, cal controlar i potenciar la distribució de verd a nivell d'espai públic.

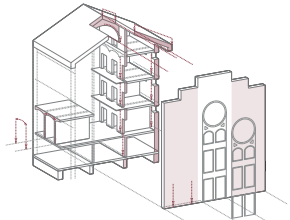
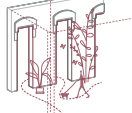
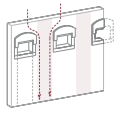
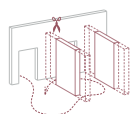
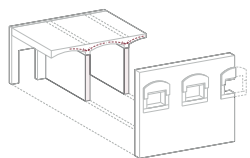
ESPAIS DE LLOGUER
La cel·la com a unitat bàsica d'un sistema, qualificada segons posició i interval de temps.

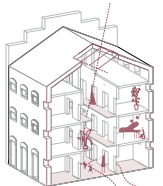
EQUIPAMENTS PROPOSATS

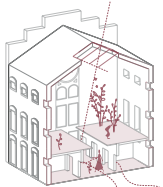
CREANT SINÈRGIES - LA CEL·LA COM A UNITAT BASE D'UN SISTEMA

COMPORTAMENT
ESTRUCTURA

SECCIÓ
GENERAL

SECCIÓ
CARRER SEMI-
EXTERIOR

SECCIÓ
CARRER SEMI-
EXTERIOR

Cel·les buides de dia com a memòria, que s'empren com a dormitori provisional i espais d'estada per a persones sense sostre a la nit, on poden rentar-se o fer la bugada. No es tracta d'un espai opressiu -com seria tornar a viure en un habitatge paradigmàtic- es tracta d'una extensió mínimament domesticada del carrer.

Algunes cel·les resten com a mers corredors, permeabilitzant la part opaca de la nau tot fent mímica a la elongació de Vilamarí.

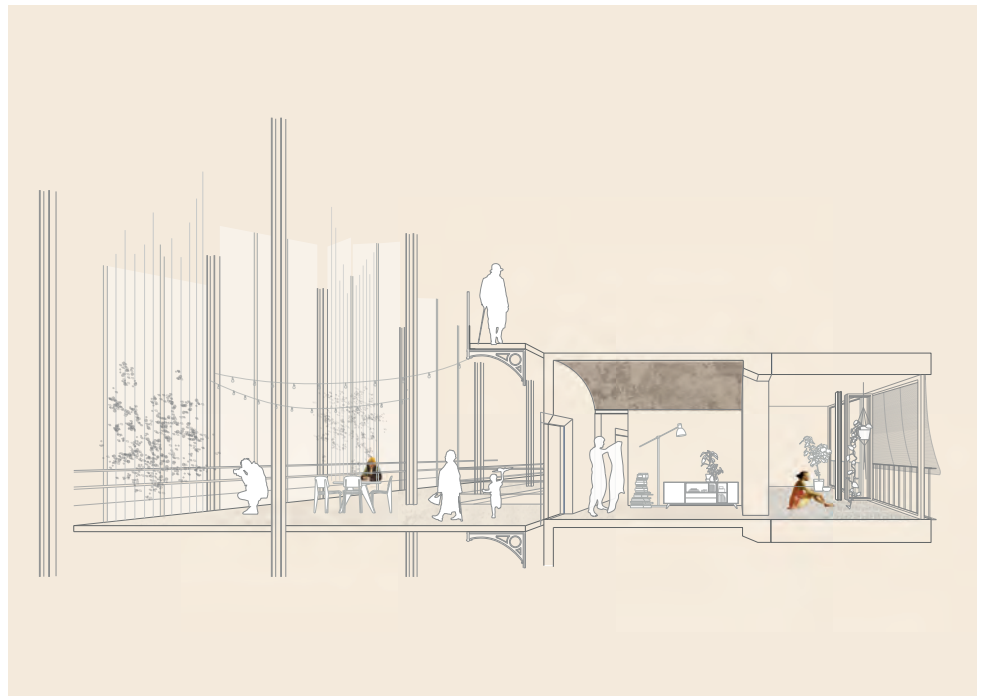
La planta superior pot ser ocupada per un alberg que-podent esdevenir habitatge amb una intervenció mínima- acull aquells viatgers que vulguin passar una nit per un preu assequible; resta connectat amb el forjat de la fracció transparent de la nau, actuant com a espai comú de diferents característiques, jugant amb exterior i interior com el mur grecat de la plaça porticada.

De manera més ortodoxa, la major part de la Model s'estructura al voltant de petits locals comercials, habitatge mínim i evolutiu, sales de lloguer per coworking o reunions i activitats en grup de curta durada, així com un espai que es qualificaria de "Casal per a joves i grans": tractant-se dels mateixos espais de lloguer destinats a activitats o tallers on convisquin, ja sigui simultàniament o de manera propera els col·lectius mencionats, de forma molt positiva -com s'ha vist en exemples estudiats- per nens, joves i avis.

El menjador escolar, proper al recinte, passa a treballar com a menjador social, escolar i del que es podria qualificar com a centre de dia, segons la franja horària.

CONVIVÈNCIA - MACLA DE REALITATS

Fragment de la branca destinada al carrer semiexterior que connecta amb Tarradellas. Vistes de l'alberg i passera d'aquesta branca, plaça porticada i tester de la diagonal consecutiva al primer, respectivament.

La Model tenia sentit com a presó dins el teixit urbà, tot i els nombrosos inconvenients que implicava, ja que això comportava molts avantatges per a les famílies dels presos així com pels que es trobaven en règim obert. Els seu tancament suposa alleujament per alguns però una problemàtica per altres.

Es proposa que no s'elimini del tot la funcionalitat de la Model com a presó, mantenint la seguretat en un recinte d'una branca de manera que pugui allotjar presos de tercer grau de llibertat, els quals només cal que pernoctin a la pressó, podent treballar i desplaçar-se lliurement durant el dia per Barcelona.

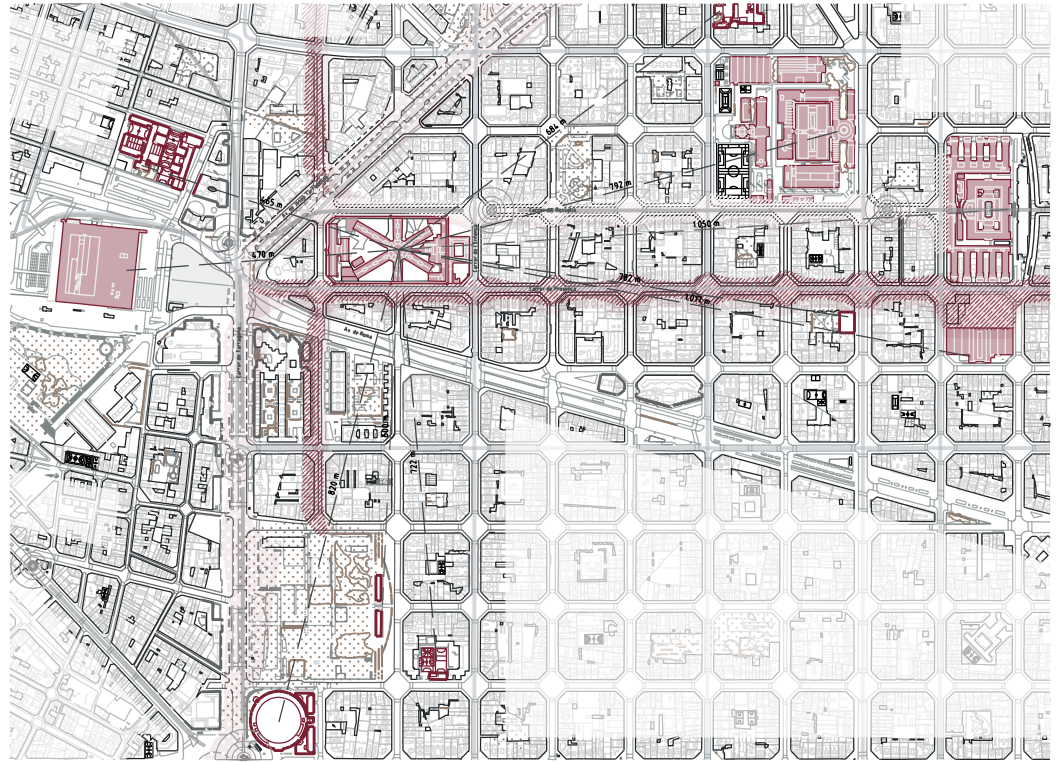
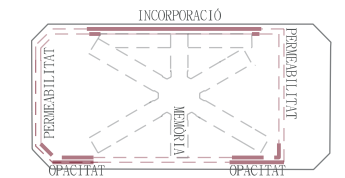
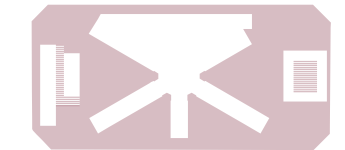
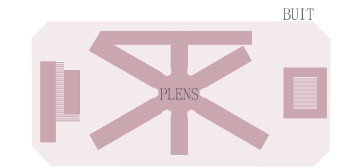
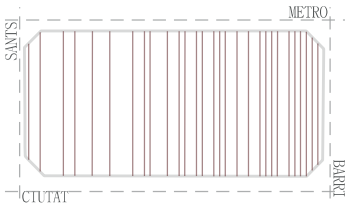
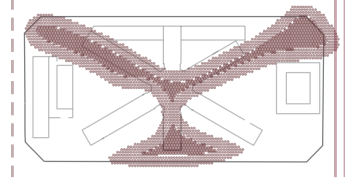
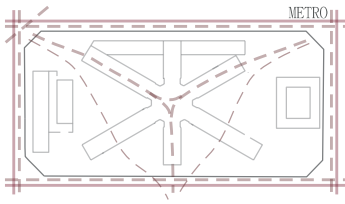
Durant el dia es proposa que la branca actuï com a galeria d'art i espai de memòria, on es pugui observar l'aspecte original del recinte com a context d'una exposició.

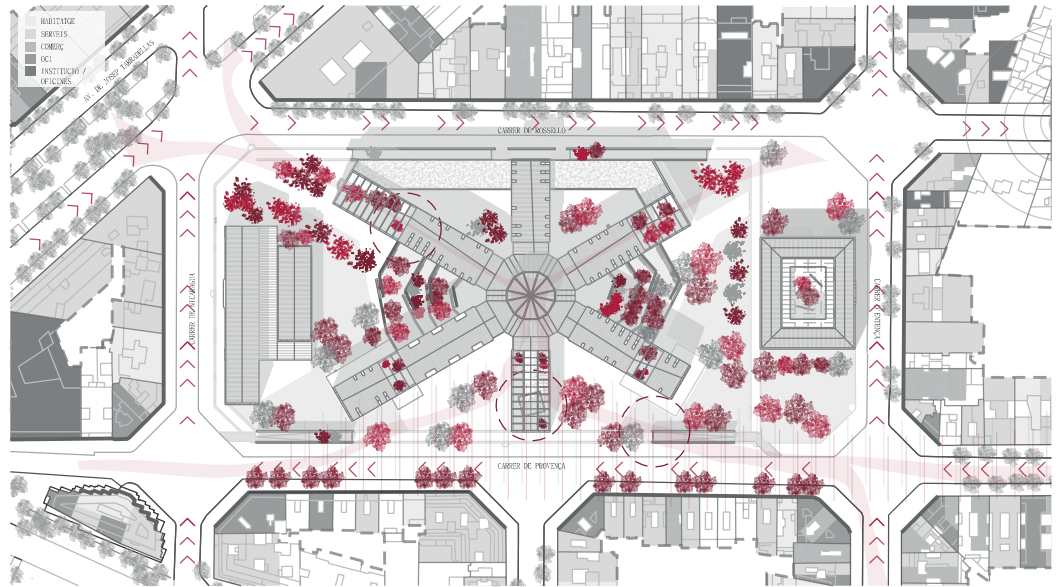
Tot i controvertida, es considera molt important aquesta idea de projecte: la reinserció de diversos col·lectius que sovint es qualifiquen de problemàtics dins la societat no passa per donar-los la eskena, Barcelona no pot fer invisibles totes les realitats que li resultin desagradables, cal conviure-hi i treballar-hi en comú.

TRAVESSANT FRANGES
Claudia Canalda Rossignani
Jordi García Albó

Planta d'anàlisi urbanístic

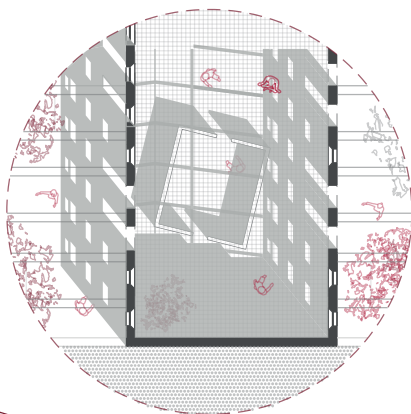
Planta general del projecte

Vista des de l'interior de l'accés a les galeries

ESPAI DE MEMÒRIA

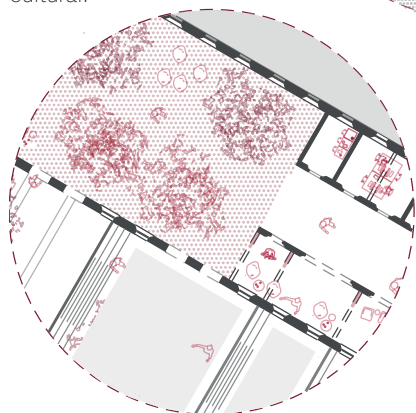
Ambient de memòria que reflexa en el paviment i en els tancaments verticals el pas del temps i la memòria del lloc a través de l'ombra. Zona expositiva i cultural.

APROFITAMENT DEL MUR

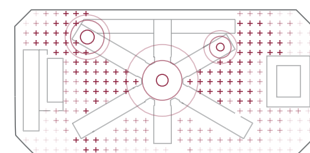
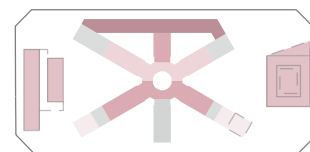
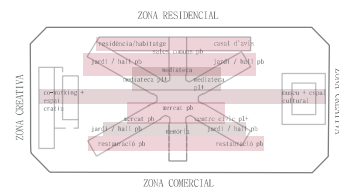
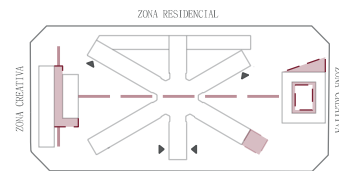
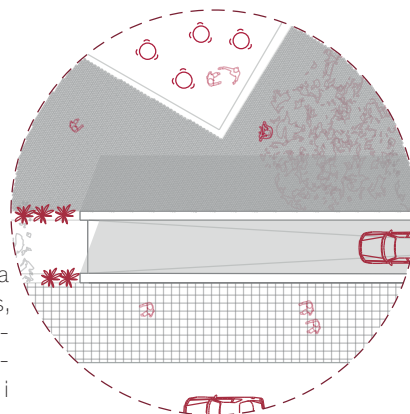
No s'elimina el mur en la seva totalitat, el record del mur és present en el paviment. L'accés viari a l'aparcament es realitza a través del mur.

El mur s'aprofita, també per crear un espai de coixí entre els habitatges en planta baixa i el carrer.

JARDÍ INTERIOR

Zona de pas i accés a les galeries principals, combina espais dinàmics i estàtics. La vegetació hi és present i la llum juga un paper cabdal.

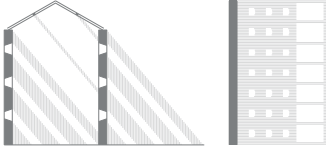
El projecte respon a les necessitats tant urbanístiques com socials del barri emfatitzant l'accés i les activitats del recinte. Es proposa un programa per franges per tal de dinamitzar el recorregut creuant diferents activitats i usos alhora.

Per altra banda, es permeabilitza l'espai públic eliminant parcialment els murs exteriors i enfonsant-se en el panòptic permetent un creuament per sota.

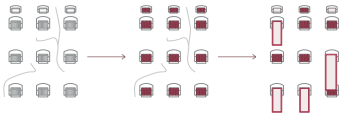
MEMÒRIA

Es tracta la memòria a través de 3 estratègies bàsiques:

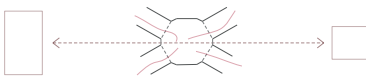
- OMBRA: la projecció de les ombres originades en la coberta sobre el pla horitzontal i vertical generen l'espai principal dedicat a la memòria dels presos.

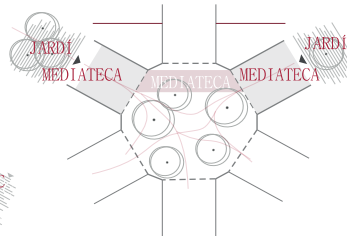
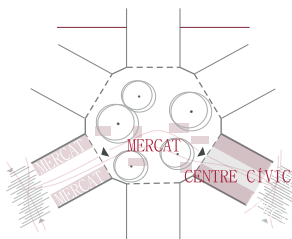
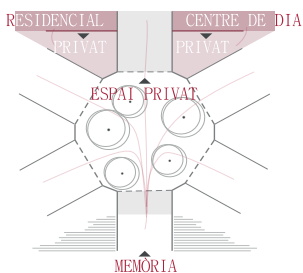
- FAÇANA: conservació de les façanes perforant o tapiant en els punts que és necessari de manera respectuosa amb l'edifici. Es planteja com un canvi reversible. La il·luminació dels espais interiors es produeix zenitalment.

- HORIZONTALITAT: es manté la direccionalitat horitzontal característica de la Model. Es potència col·locant un eix cultural i ceratiu que passa per sota del panòptic.

PANÒPTIC

ENERGIA

Espai intermig bioclimatitzat/
interior climatitzat

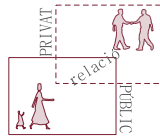

Espai interior bioclimatitzat

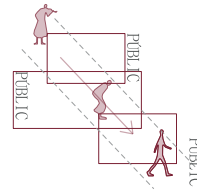

Espai interior no - climatitzat

RELACIÓ D'USOS

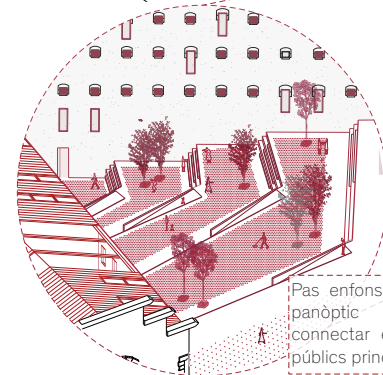
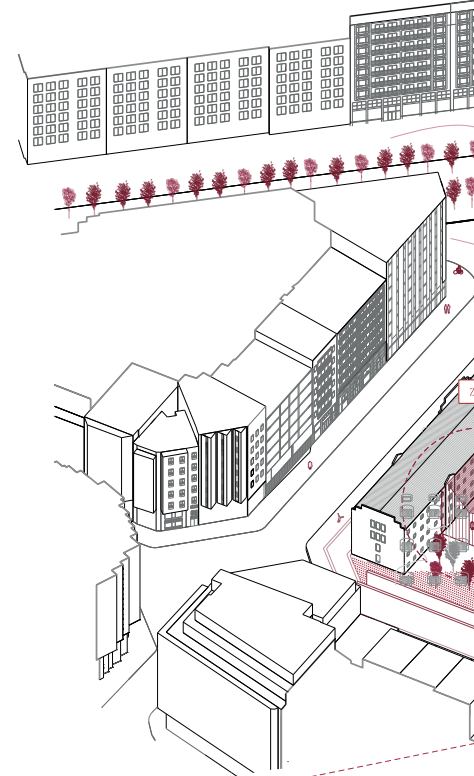

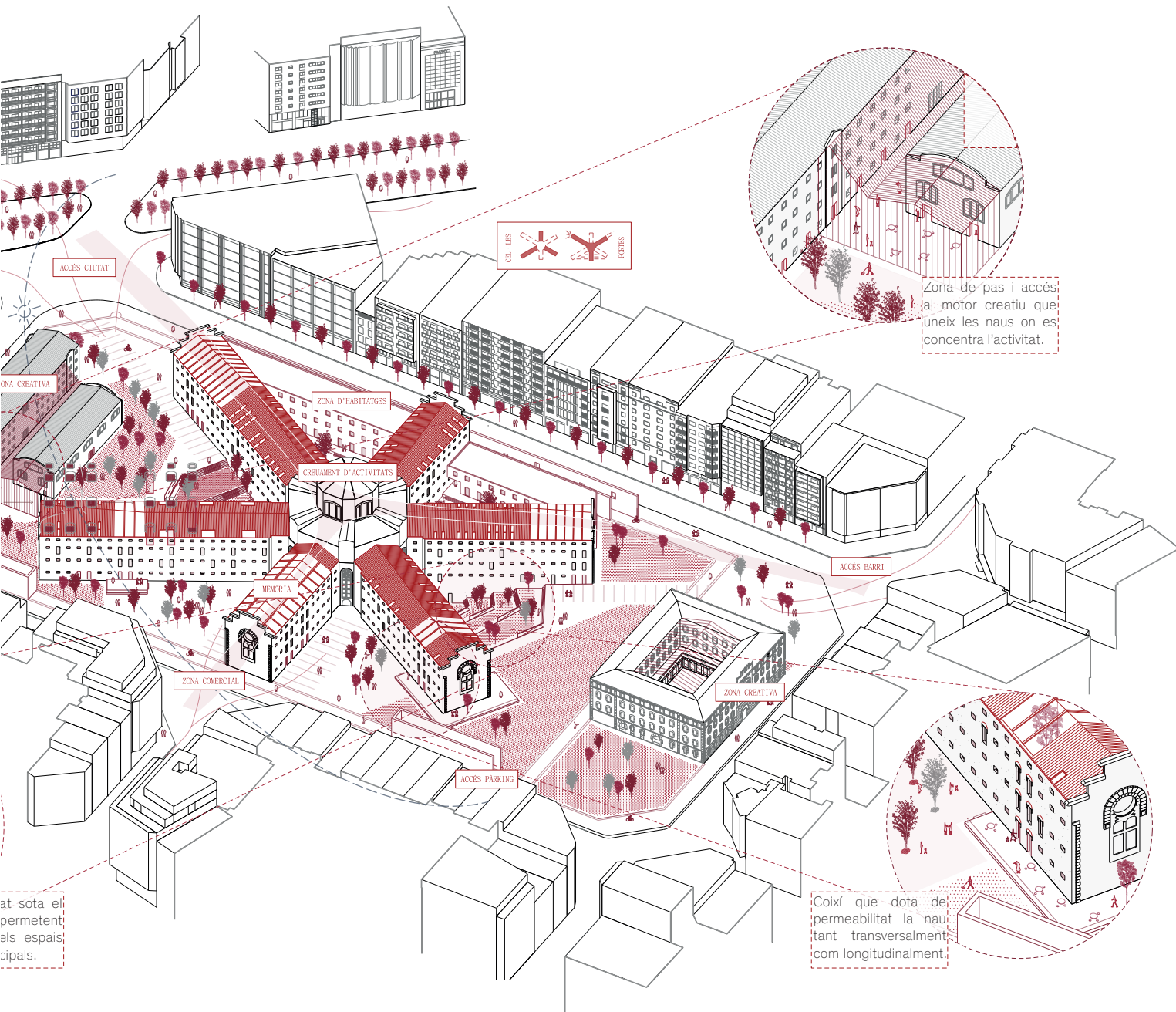
Es dona servei als dos respectant la intimitat del espais més privats i obrint els públics.

Les zones de pas principals creuen amb diferents activitats enriquint les relacions.

ESTRUCTURA

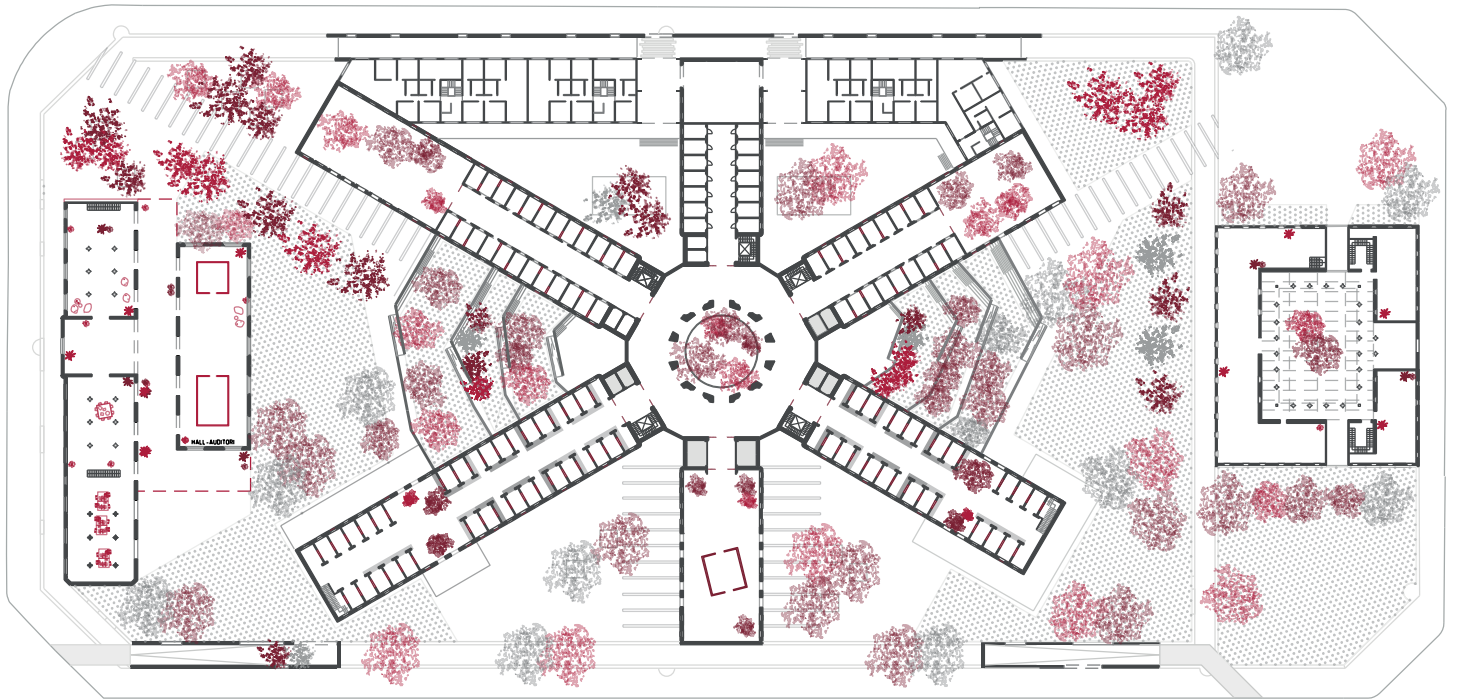

at sota el
permetent
els espais
cipals.

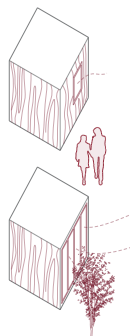
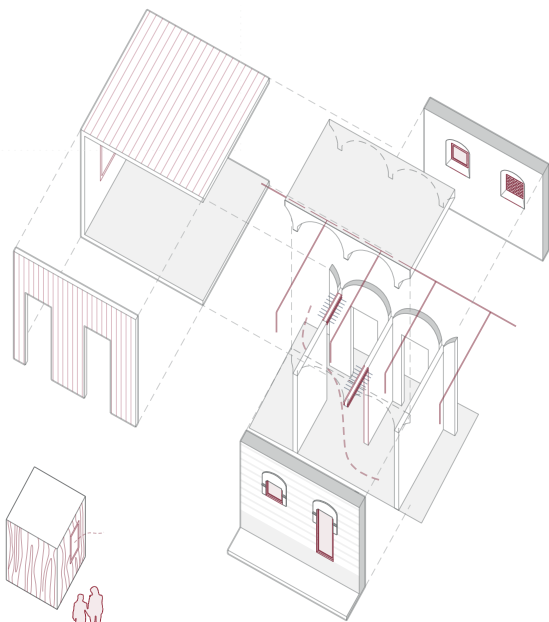
Zona de pas i accés
al motor creatiu que
uneix les naus on es
concentra l'activitat.

Coixí que dota de
permeabilitat la nau
tant transversalment
com longitudinalment.

Planta baixa general del projecte

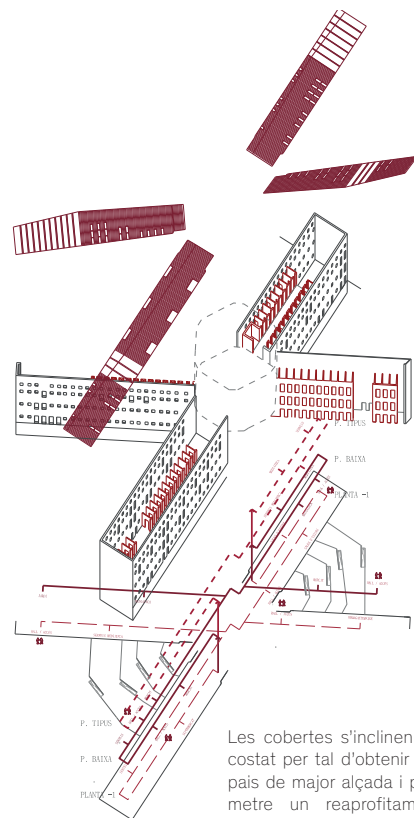
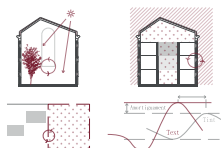

El volum interior que connecta les dues façanes interiors és un mòdul de fusta aïllat tèrmicament ja que es troba exposat de forma diferent a la zona de pas oberta al jardí interior.

Les circulacions principals en la Model es fan de manera longitudinal seguint l'esquema principal que utilitzava la pròpia presó, fent-ne un símil. El programa circula de forma recta distribuïnt-se per les cel·les com ho feien els propis presos.

S'aprofiten els accessos verticals a les galeries existents. Aquests es col·loquen entre les últimes cel·les abans d'arribar al panòptic, facilitant l'accés des d'aquest i des de les pròpies galeries.

Es busca optimitzar al màxim les propietats climàtiques de l'edifici fent-ne ús de la inèrcia tèrmica i de la captació natural.

Les cobertes s'inclinen de costat per tal d'obtenir espais de major alçada i permetre un reaprofitament del sotacoberta.

Secció fugada de l'espai públic

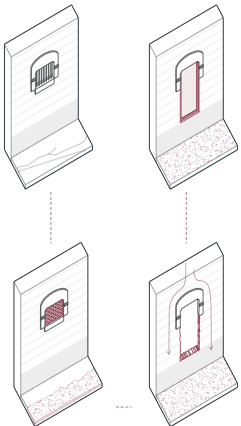
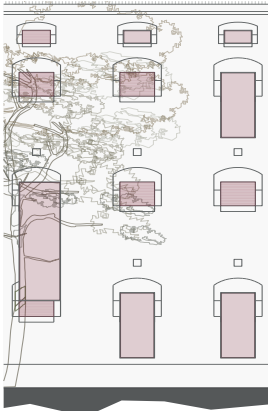
LES FAÇANES

Per a permetre una major flexibilitat dels espais interiors es proposen:

TAPIAR les finestres preexistents obrint quan és necessari o tancant per canvi d'ús.

OBRIR noves obertures seguint el format actual per assegurar un correcte descens de càrregues.

Aquest procediment es pot realitzar a la inversa mantenint la ferida dels canvis al llarg del temps.

MERCAT

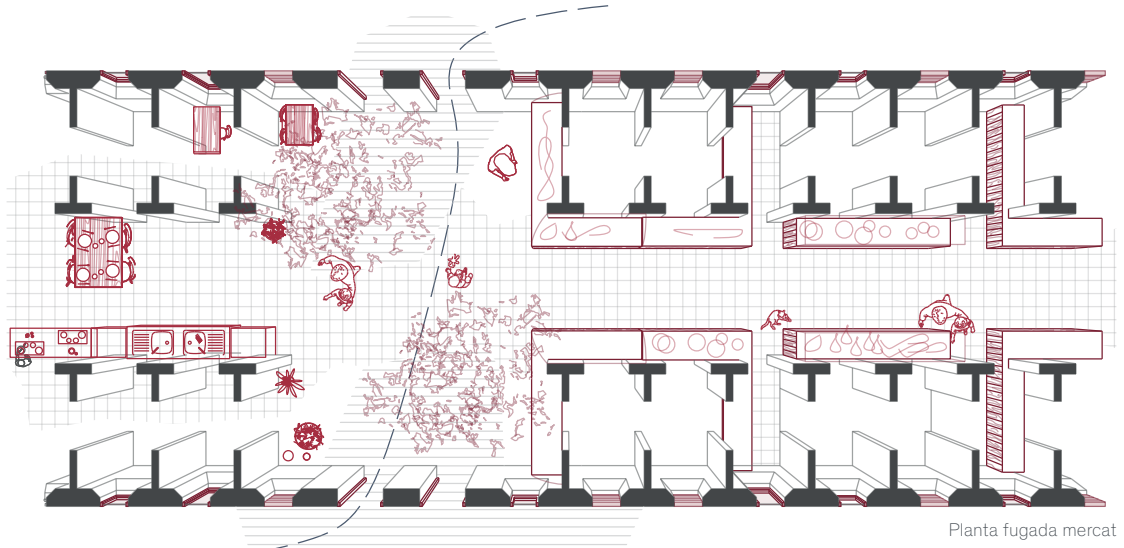
Els mercats són espais d'intercanvi i relació entre els habitants d'una zona concreta i fomenten una major cohesió entre els veïns del barri. El comerç de proximitat és clau per a poder desenvolupar activitats i augmentar el treball.

L'espai comercial situat a les plantes baixes de les galeries en contacte amb el carrer Provença (eix comercial en expansió) fomenten un comerç de proximitat i d'escala de barri i obren aquest eix al barri de Sants.

La configuració en franjes dels diferents programes permet trobar en la mateixa galeria espais de restauració, espais de comerç i espais estàtics.

Vista interior mercat

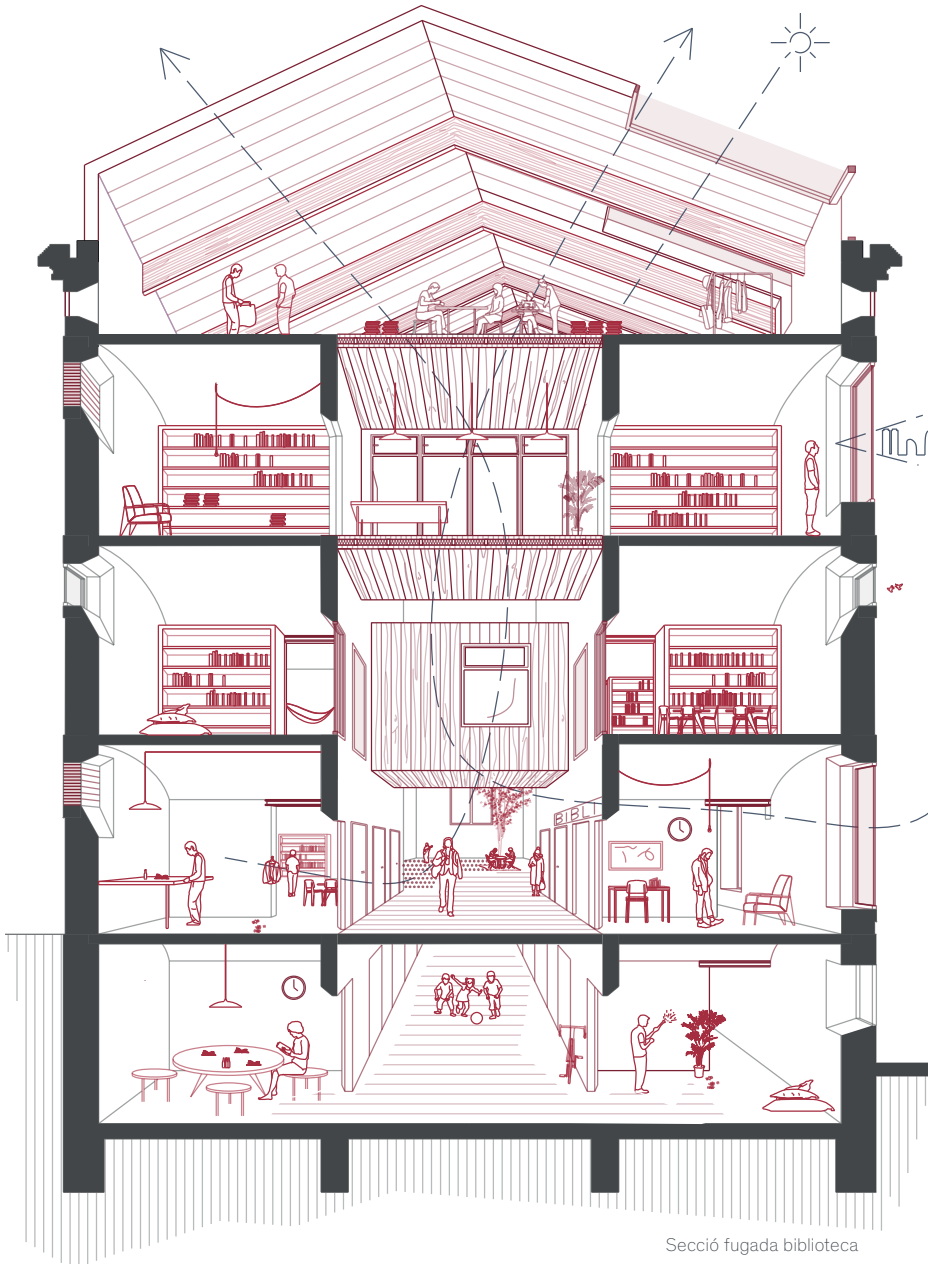

Planta fugada mercat

BIBLIOTECA

A la biblioteca podem distingir diferents activitats. La planta baixa, que dona accés al conjunt des de l'estació de metro, s'entén com un espai de pas dinàmic i que participa de l'activitat que es produeix en plantes superiors, en les quals hi trobem les zones amb estanteries.

Els espais sota coberta s'eleva per tal d'aprofitar-se i utilitzar-se com a zones de lectura i treball. Les obertures s'obren verticalment per facilitar la visió cap a Barcelona i dotar l'indret d'un major atractiu.

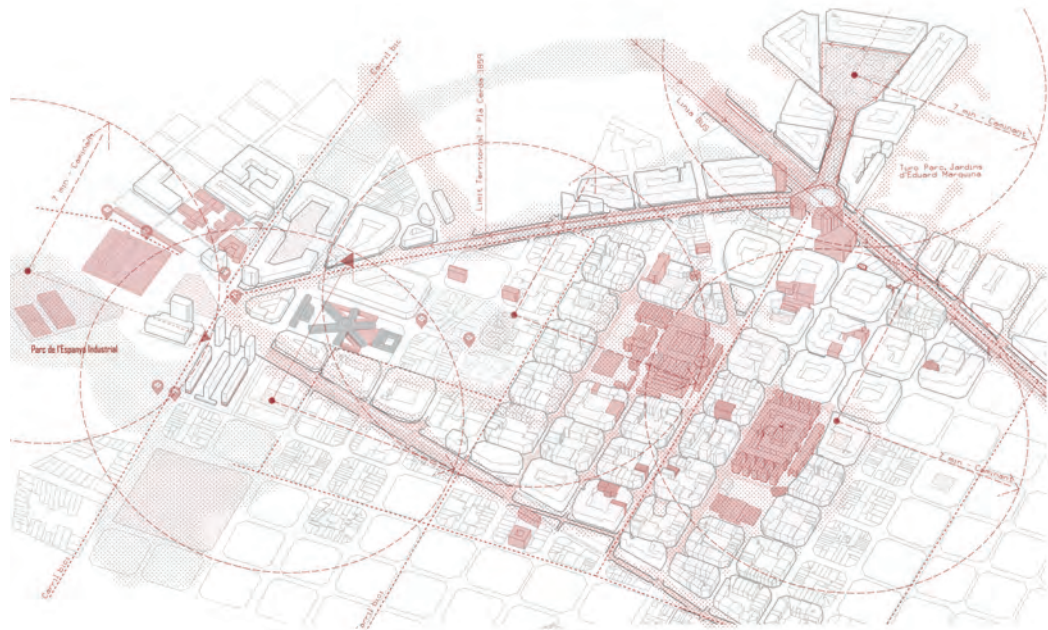
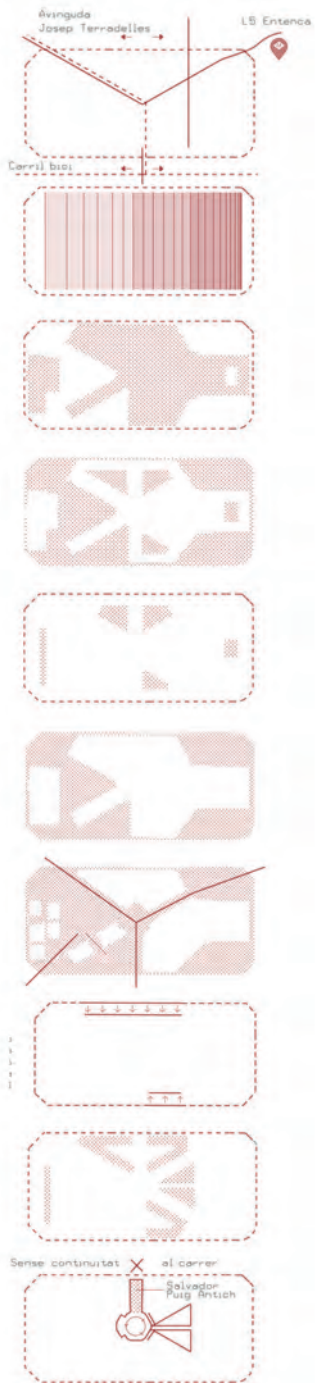
Secció fugada biblioteca

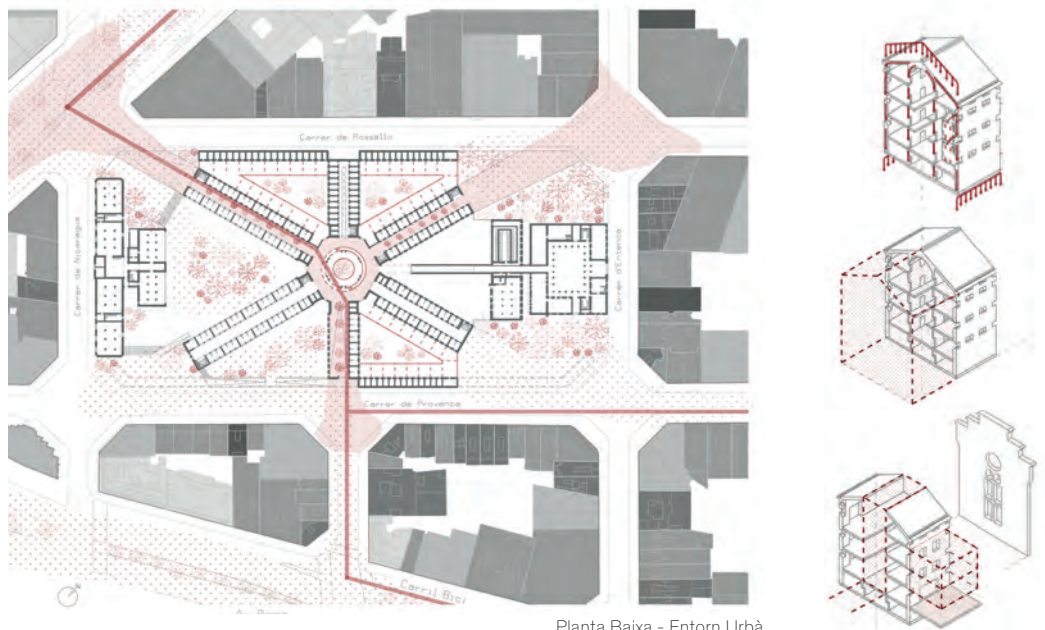
Vista interior biblioteca

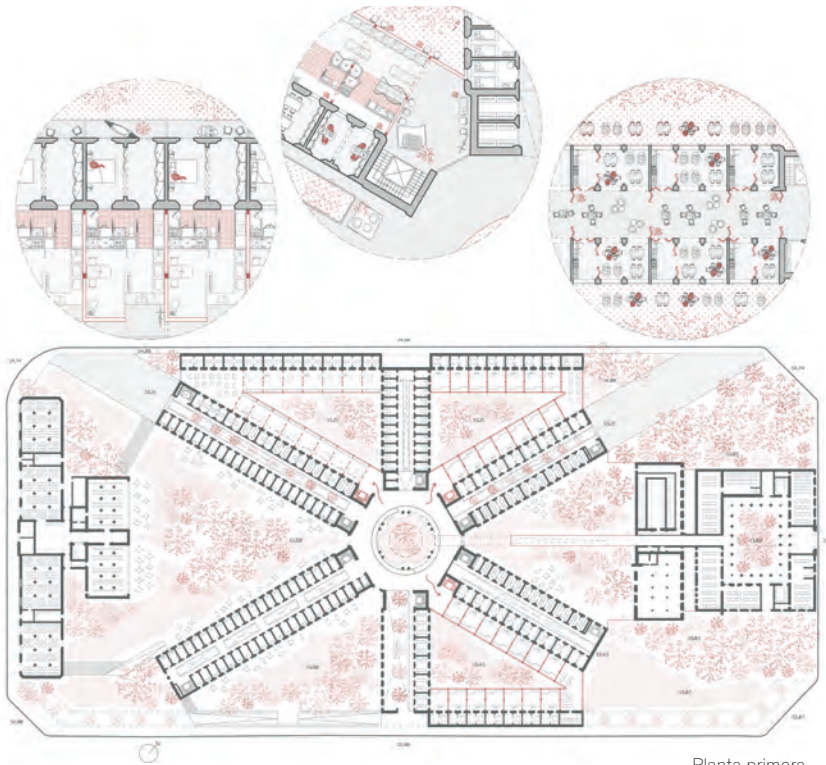
“MEMÒRIA ENCOFRADA”
Tim Crowe
Brenda Roqueta Vives
Janna Paracolls Gensana

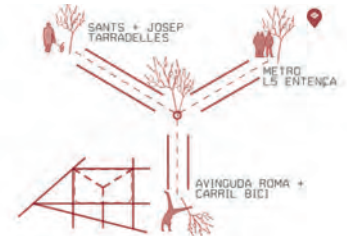
Situació urbana

Planta Baixa - Entorn Urbà

Planta primera

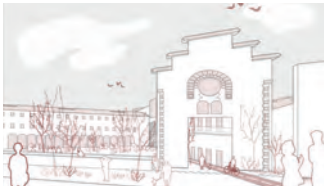
Els eixos urbans principals esdevenen carrers exteriors del conjunt. El panòptic com a punt central.

El pla de les superilles preveu la peatonalització del carrer d'Entença, Provença i carrer Nicaragua.

La nova construcció respon a l'existent. Es formen patis interior d'illa de caràcter més privat.

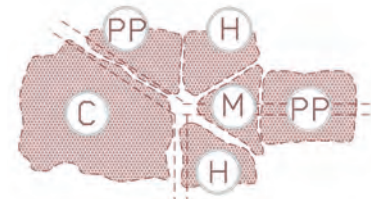
La zona més comercial, com ara la continuïtat amb el carrer Provença és un espai més transpirable amb un carrer interior que desemboca a Avinguda Roma i que té també continuïtat amb el carril bici, i per altre banda la plaça de caràcter de ciutat que desemboca a l'altre banda de la plaça connectada amb l'Avinguda Josep Tarradellas. Aquesta nau que separa les dues places transpira molt a través de les voltes.

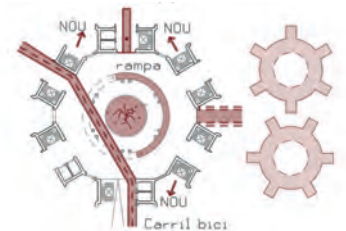
Aquest espai exterior forma part de les característiques d'una unitat que plantejem com a espai lúdic o cultural, d'aprenentatge. L'espai exterior es privatitza tancant-se entre les edificacions existents i s'utilitza com a terrassa exterior per a realitzar-hi diferents activitats. Està a P 1, ja que a la zona inferior hi ha diversos espais polivalents (teatre, cine, sales..) connectats amb el recorregut de memòria

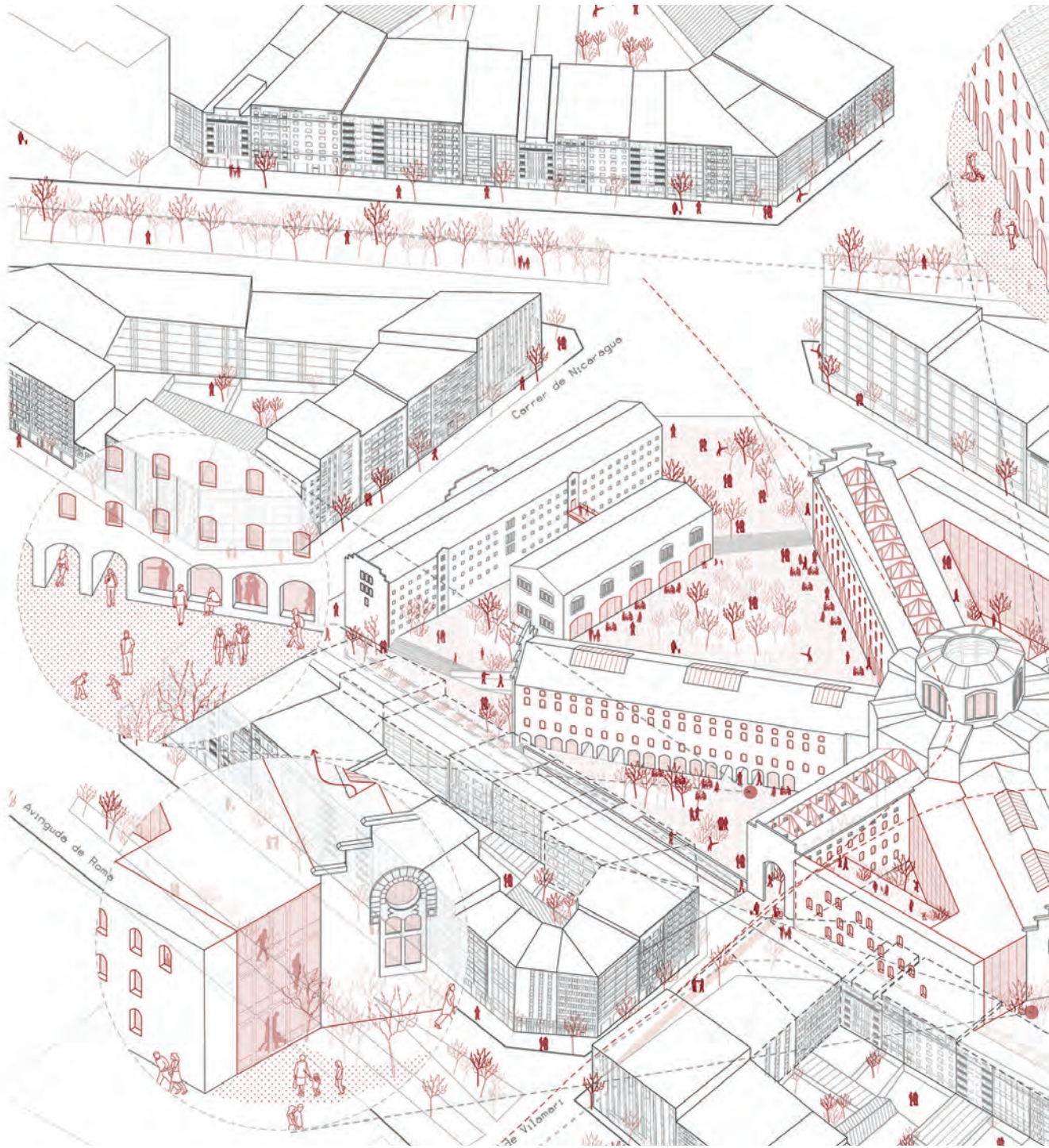
Un dels nous carrers que es formen en el projecte és el que connecta amb el metro L5, Entença. Un embut de vegetació connecta el vianant cap a l'interior de la nau a través d'una lleugera rampa (salvant un desnivell de 1,5m) amb panots com a pavimentació. Els panots continuen estant presents al llarg del recorregut i apareix també la vegetació a l'interior de la nau. La part dreta de la nau en PB, és espai comercial.

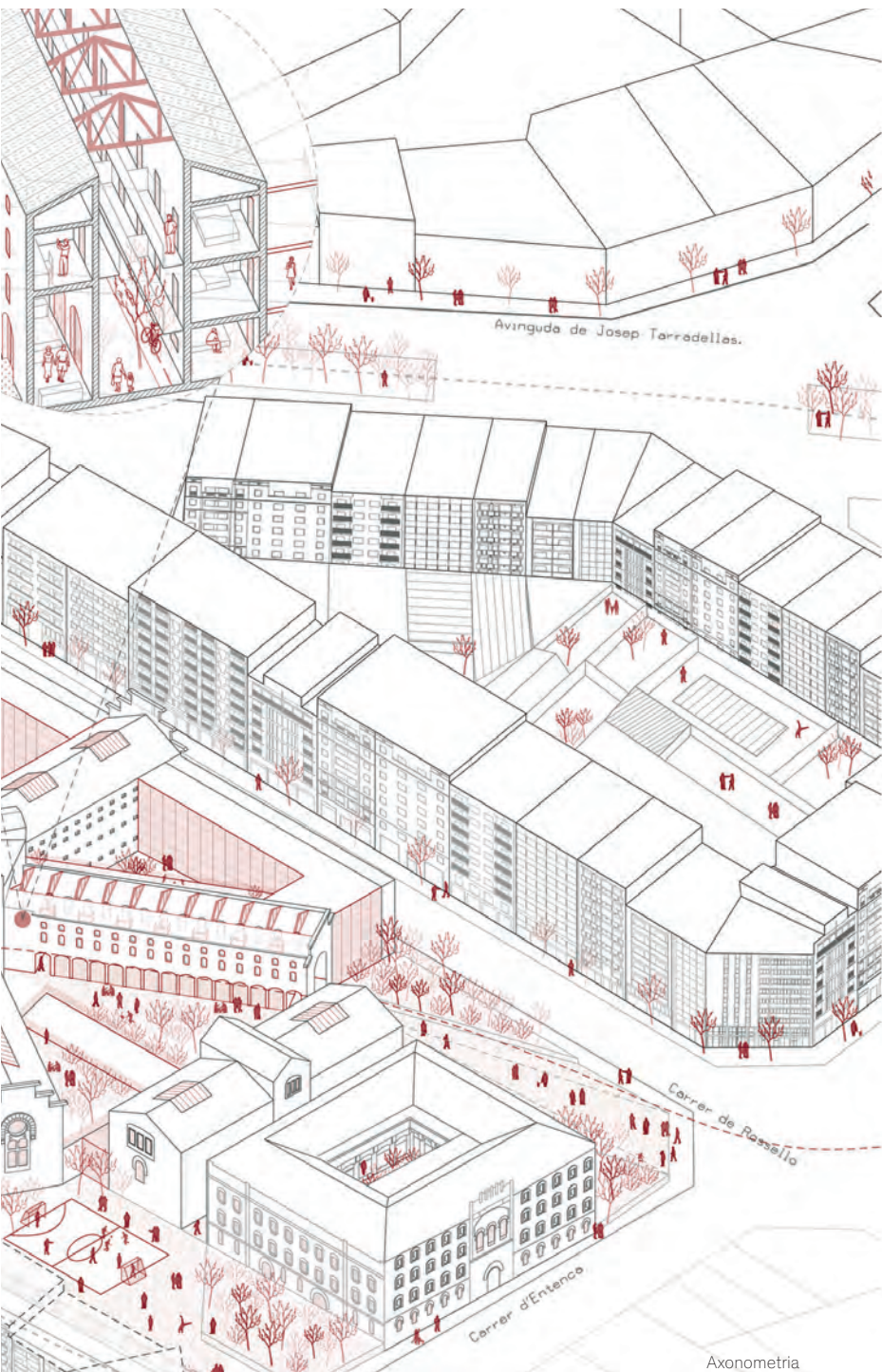

Les unitats de programa funcionen independentment de les naus, per triangles. Màxima flexibilitat dels espais.

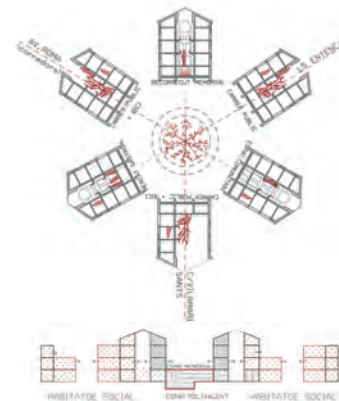

Programa diferent PB-PB+1/2. Accés des del panòptic per la rampa.

Axonometria

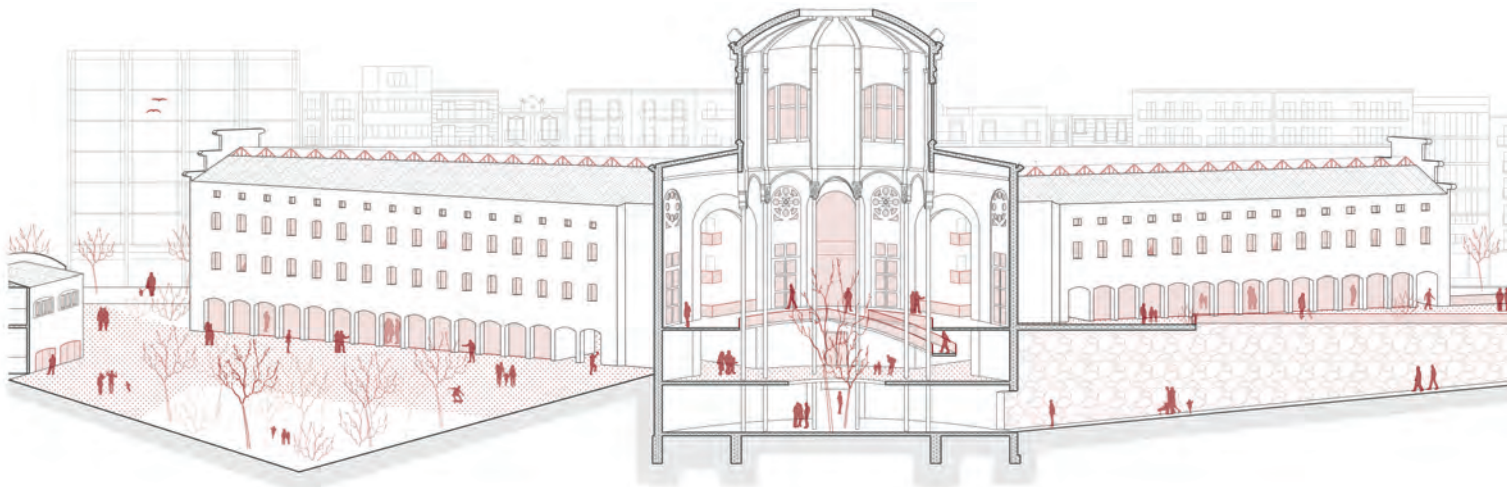
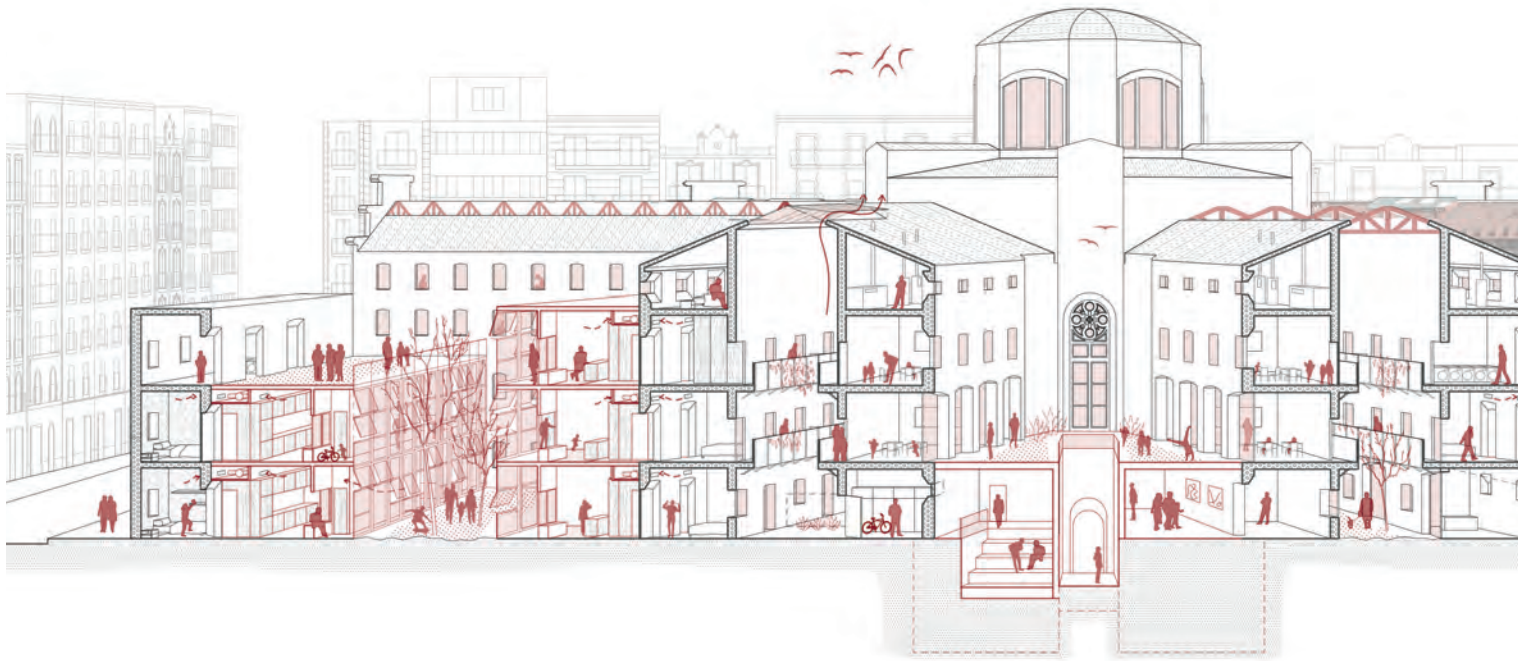

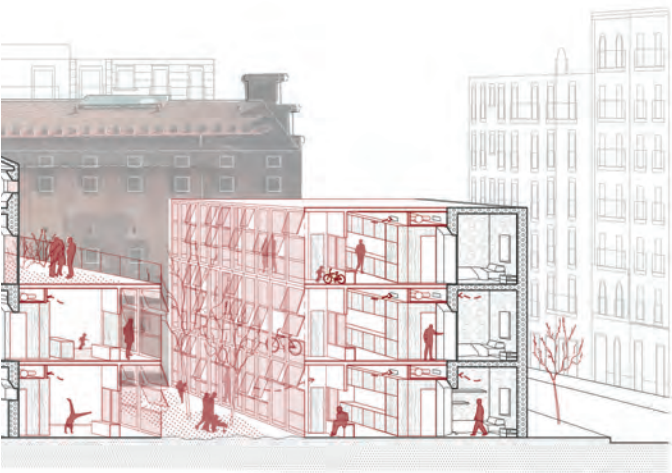
L'espai central de cada nau funciona d'una manera o altre en funció de la unitat on es trobi.

Algunes de les naus formen part dels mateixos eixos que volen connectar urbanísticament i, en planta baixa s'obren per tal de fer de la Model un edifici molt més permeable. Els tres eixos enmarquen les fites 1.Sants 2.L5 Entença i 3. Av Roma (corredors - carrers).

Cada un d'aquests corredors o espais entre naus té un caràcter diferent depenent dels usos adjacents. Així, alguns funcionen com a espai públic i per tant, com a carrer; en aquests el que abans era passera ara funciona com a balcó.

Des de la part més pública (el panòptic, que dona accés als diferents usos), els vestíbuls d'entrada de cada programa a cada una de les plantes, les passeres per distribuir-se a través de les unitats i els patis interns (de caràcter semipúblic), fins a les parts més privades de cada ús.

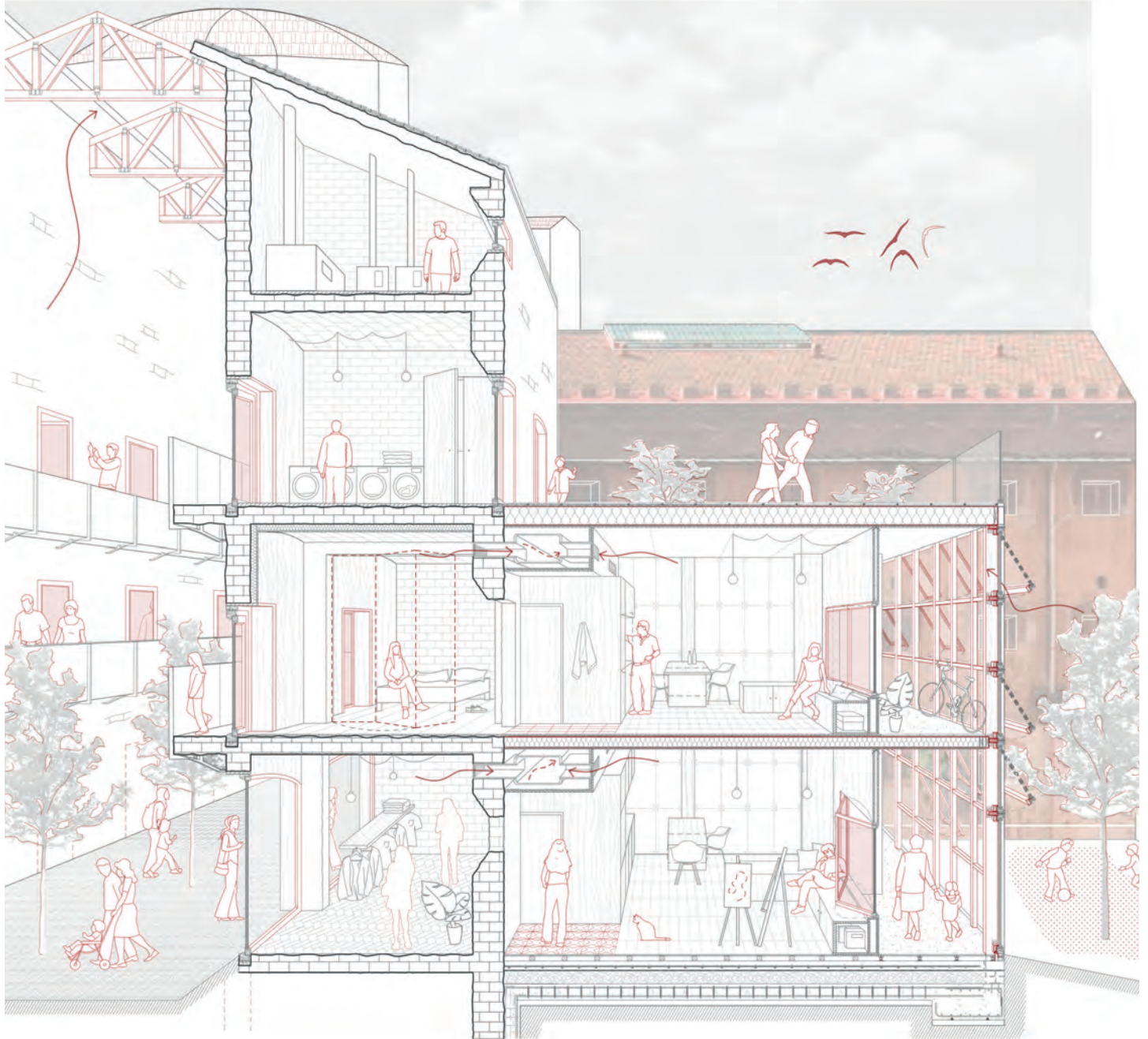

Secció transversal a les naus

Secció Panòptic + Recorregut Memòria Històrica

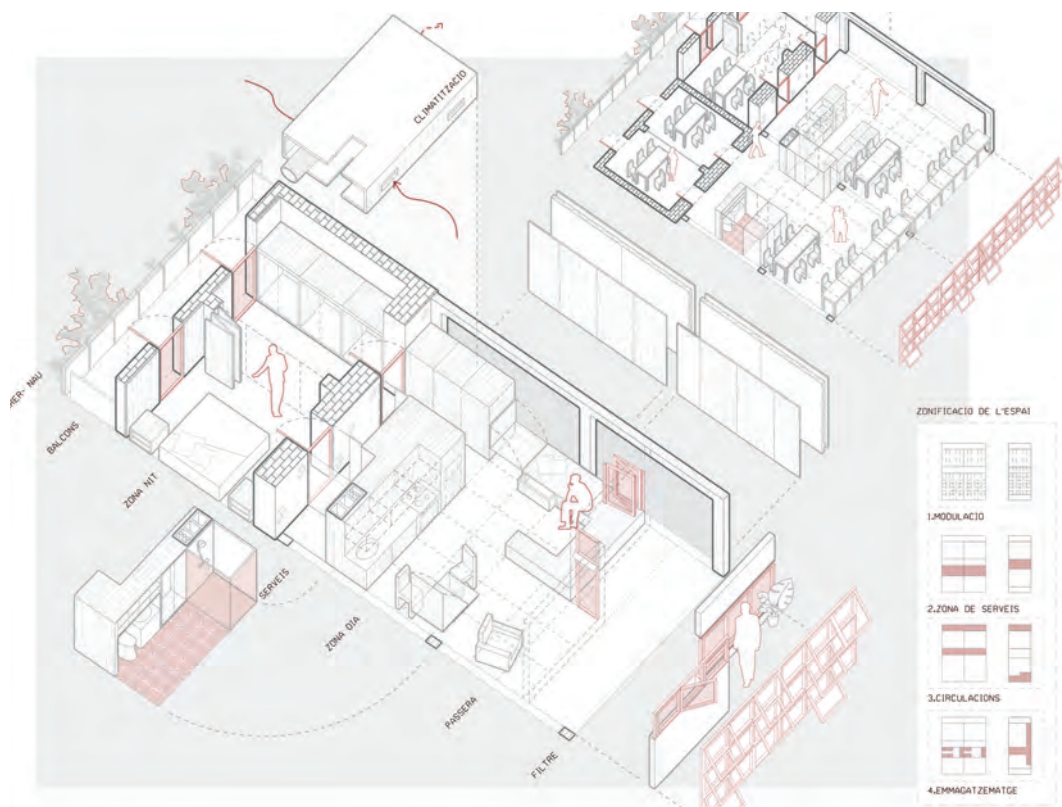

Secció detall - Nova Construcció

Habitatges

ZONIFICACIÓ DE L'ESPAI

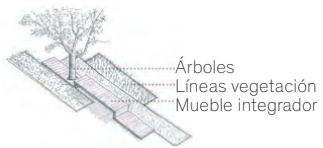
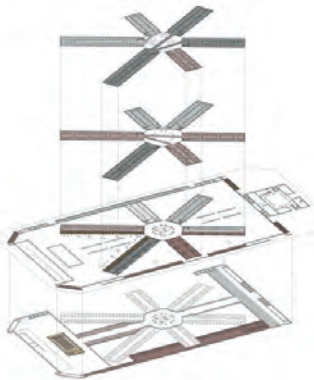
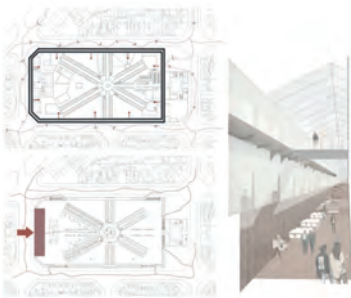
Tipologies

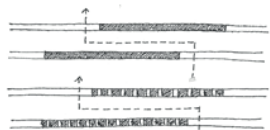
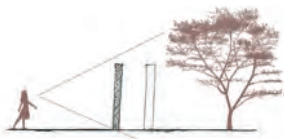
El projecte preveu usos flexibles que en un futur poden canviar i convertir-se fàcilment en altres. Alguns d'aquests podrien ser habitatges, zones comercials, espais polivalents, workshops, usos privats... A més, cada una d'aquestes unitats té el seu propi accés independent.

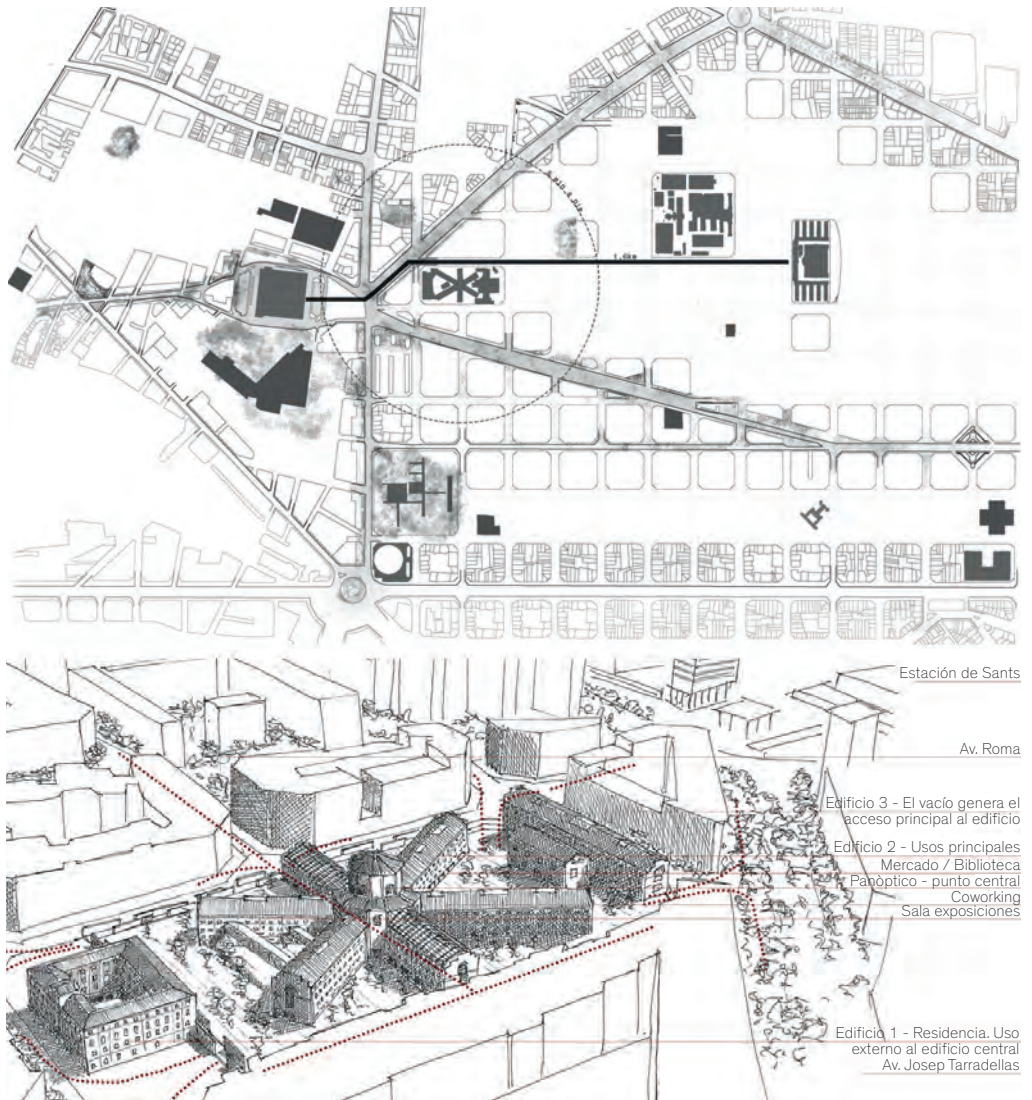
ENTRE MUROS
Susana Herrero Fernández
Gerardo Peregrín Arcas

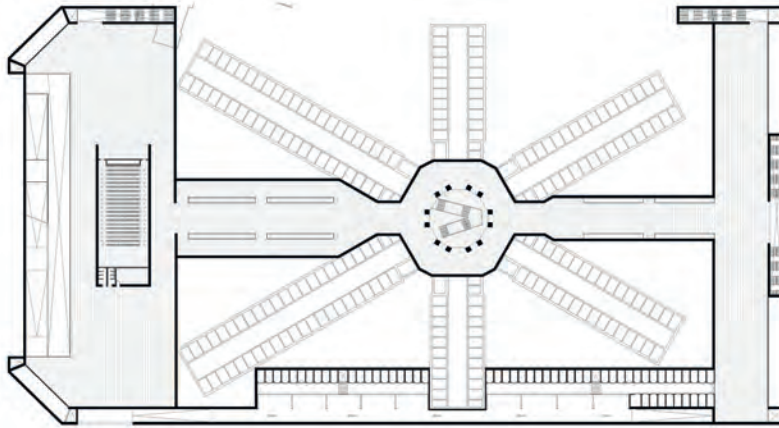

Intervención pavimento

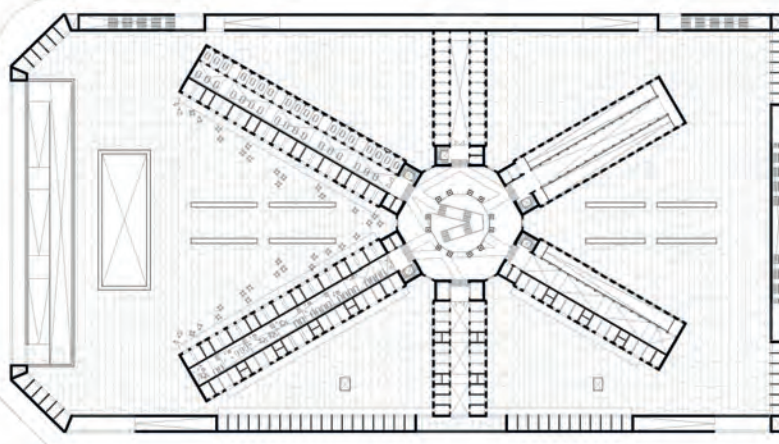

Intervención muro

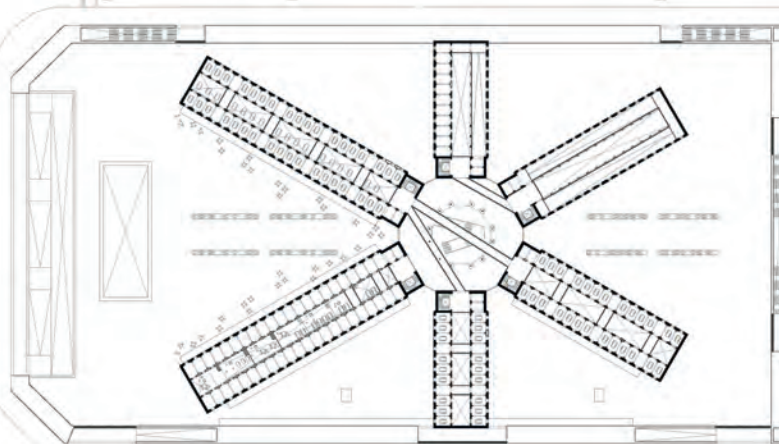

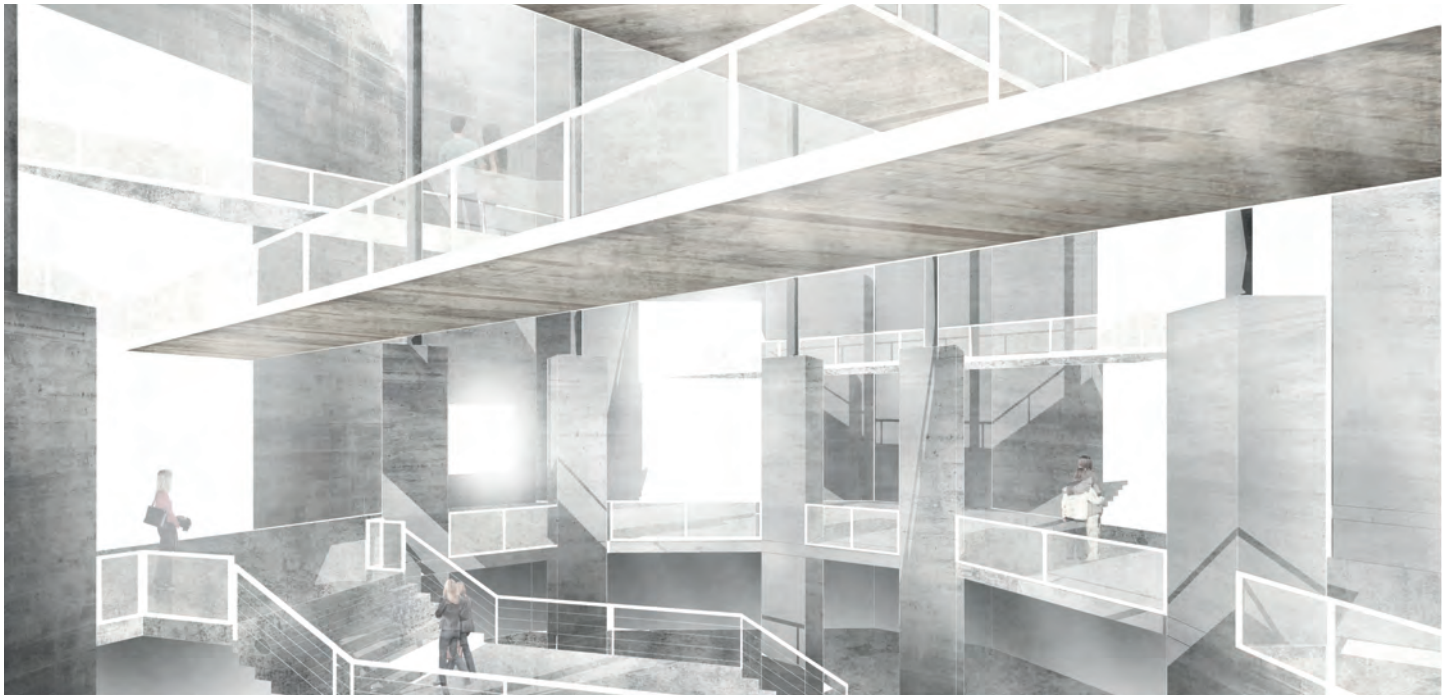
Planta Sótano

Planta Baja

Planta Primera

Primer umbral: el muro

Segundo umbral: el atrio

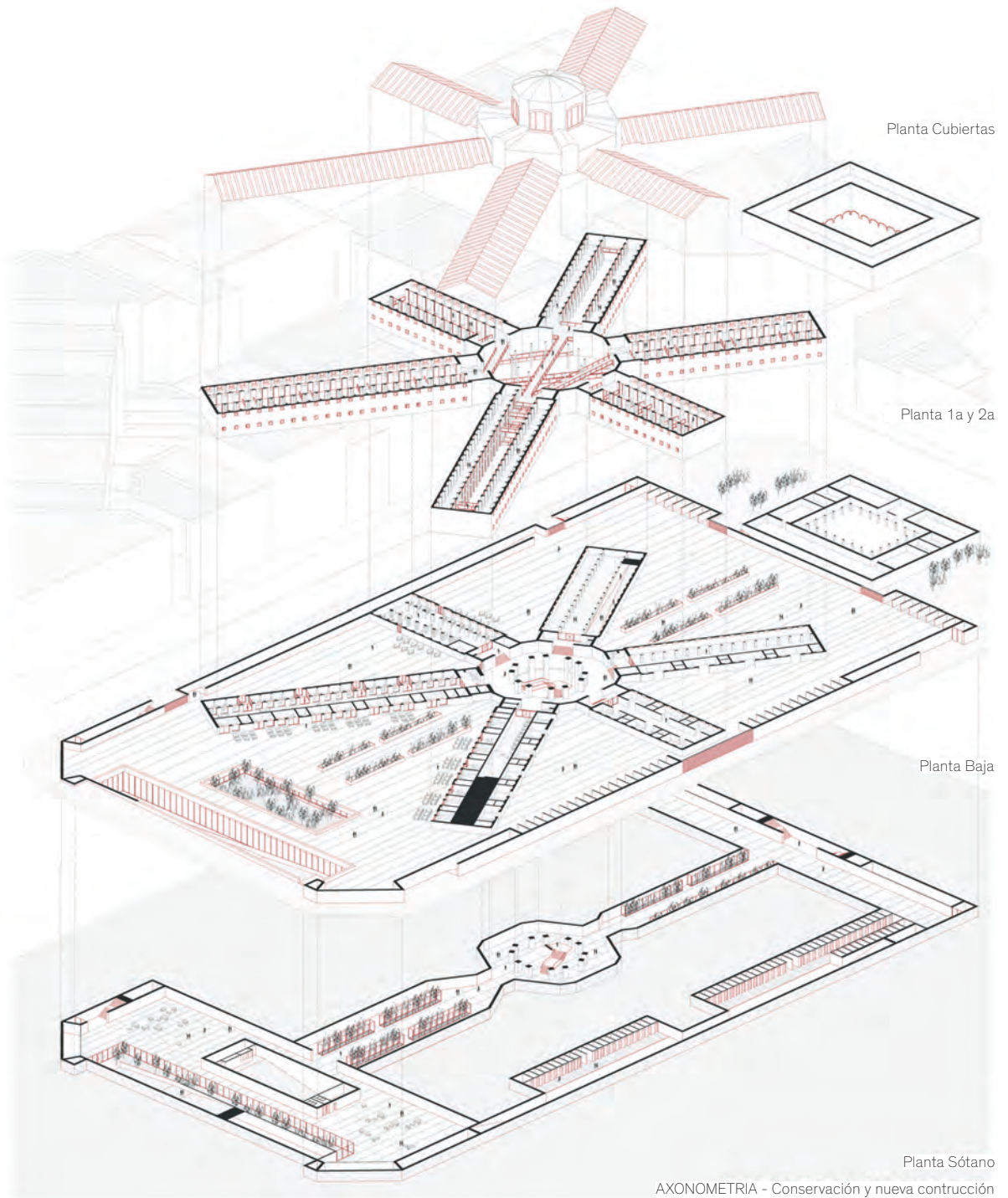
Tercer umbral: panòptico

Cuarto umbral: patios

Quinto umbral: galerías

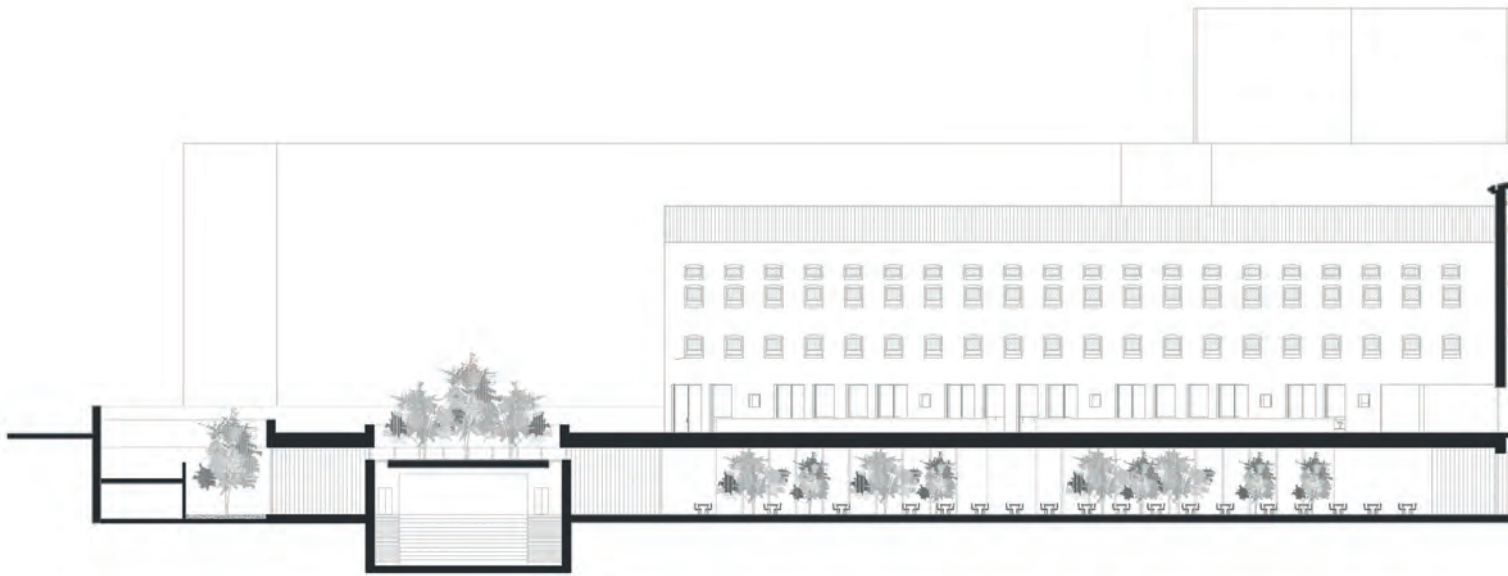

Planta Cubiertas

Planta 1a y 2a

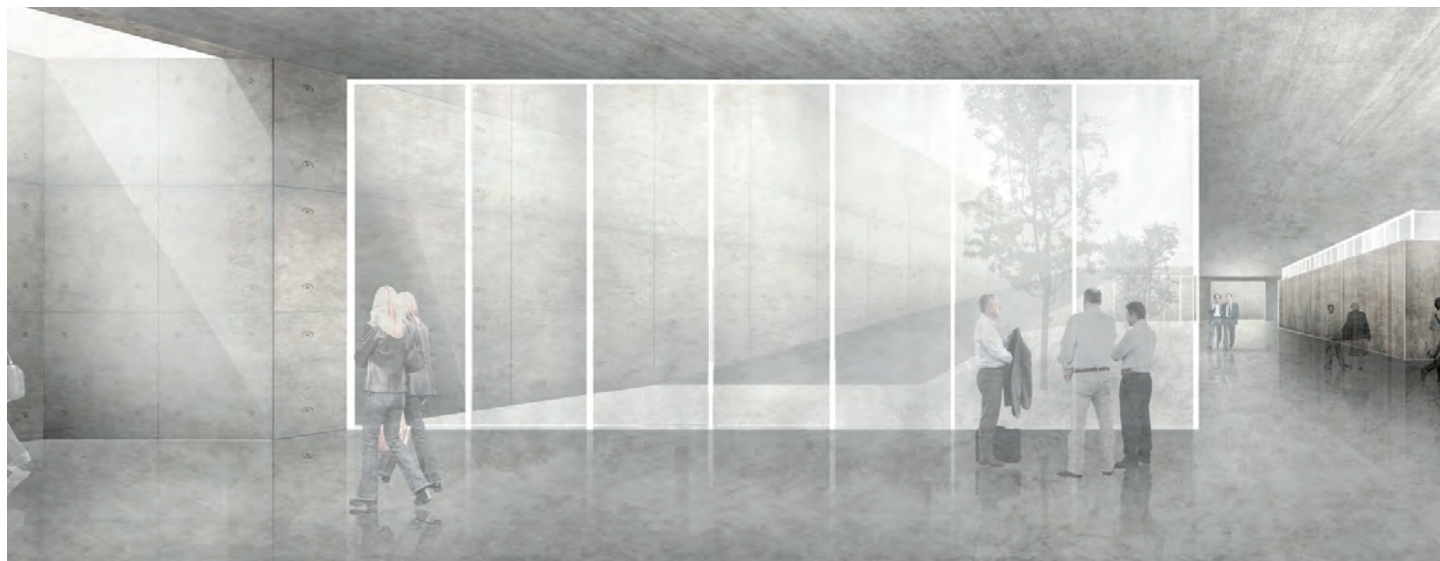
Planta Baja

Planta Sótano

Sección longitudinal

Detalle 1-2

1. Encachado de Grava e:25cm
2. Hormigón de limpieza e:10cm
3. Impremeabilizante de PVC
4. Armadura superior de forjados
5. Aislante térmico
6. Pavimento antideslizante
7. Armadura muro de hormigón
8. Muro de HA
9. Junta de Dilatación
10. Encofrado tipo Cavity

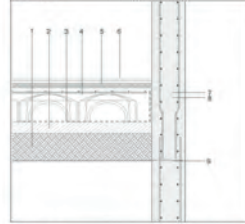
Detalle 3-4

1. Chapa metálica para remate peto
2. Capa de gravilla blanca e:3cm
3. Aislamiento térmico poliestireno extru.
4. Lámina impermeabilizante PVC e:5mm
5. Hormigón aligerado formación pendiente
6. Armadura de espera del muro de HA
7. Forjado de hormigón armado con viguetas prefabricadas
8. Placa de yeso e:13mm con acabado de pintura plástica blanca
9. Aislante térmico de lana de roca e:5cm
10. Rastrel para suspensión de falso techo
11. Vegetación
12. Gravilla blanca
13. Pieza de gres antideslizante
14. Lámina impermeabilizante
15. Hoja exterior de vidrio laminado con reducción de incidencia solar 15.6.2
16. Tapajunta acero inoxidable mate
17. Armadura superior de forjados
18. Aislante térmico
19. Pavimento interior antideslizante

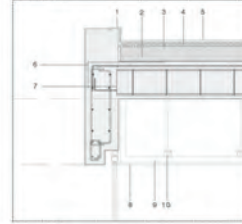
Detalle 5

1. Chapa metálica para remate peto
2. Chapa de gravilla blanca e:3cm
3. Aislamiento térmico poliestireno extru.
4. Lámina impermeabilizante PVC e:5mm
5. Hormigón aligerado formación pendiente
6. Armadura de espera muro HA
7. Forjado de hormigón armado con viguetas prefabricadas
8. Placa de yeso e:13mm con acabado de pintura plástica blanca
9. Aislante térmico de lana de roca e:5mm
10. Rastrel de suspensión de falso techo
11. Vegetación
12. Gravilla blanca
13. Pieza de gres antideslizante
14. Lámina impermeabilizante

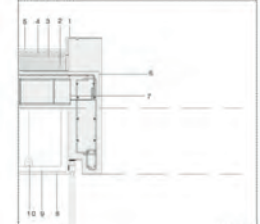
Detalle 1

Detalle 3

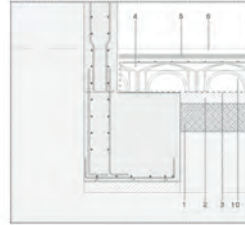
Detalle 5

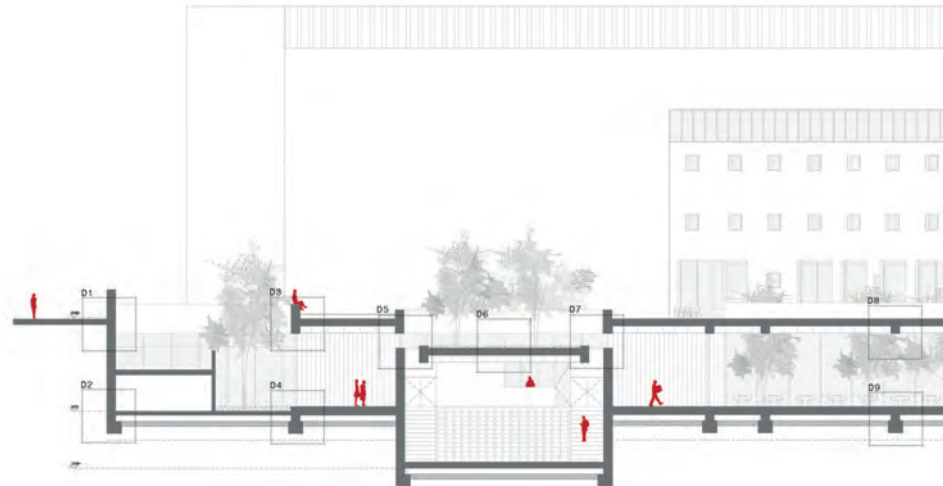
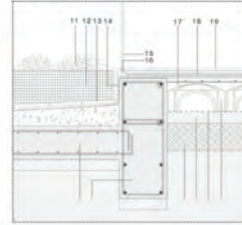
Detalle 6

Detalle 2

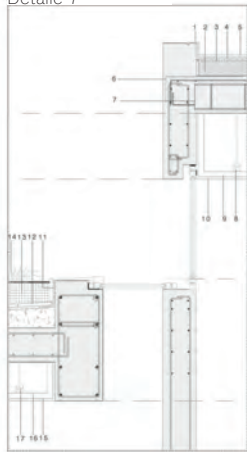

Detalle 4

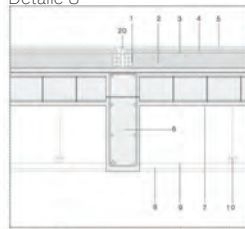

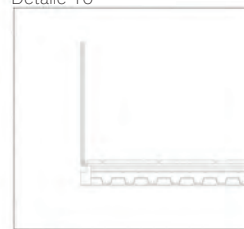
Detalle 7

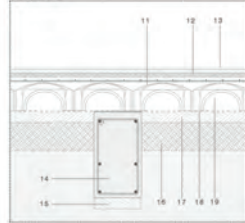
Detalle 8

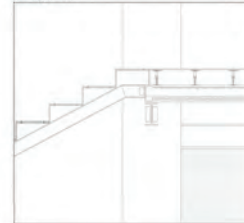
Detalle 10

Detalle 9

Detalle 11

Detalle 6

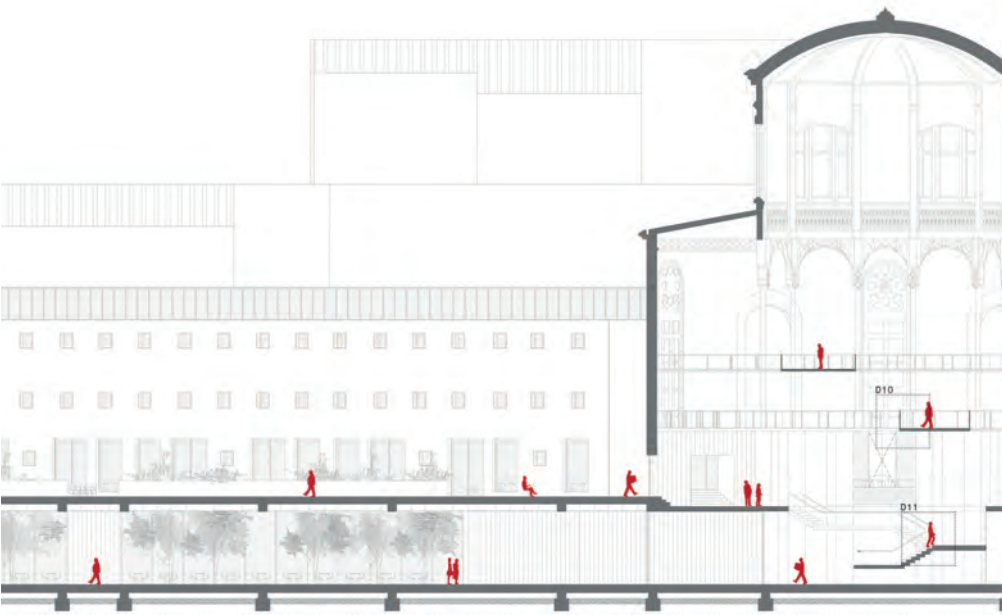
1. Refuerzo de lámina impermeabilizante
2. Capa de gravilla blanca e:3cm
3. Aislamiento térmico poliestireno extru
4. Lámina impermeabilizante PVC e:5mm
5. Hormigón aligerado formación pendiente
6. Armadura de espera del muro de HA
7. Forjado de hormigón armado con viguetas prefabricadas
8. Placa de yeso e:13mm
9. Aislamiento térmico lana de roca e:5cm
10. Rastrel para suspensión del techo
11. Cazoleta sífónica de tres partes
12. Cajón de ladrillo hueco doble a tizón
13. Red de bajante y desagüe

Detalle 7

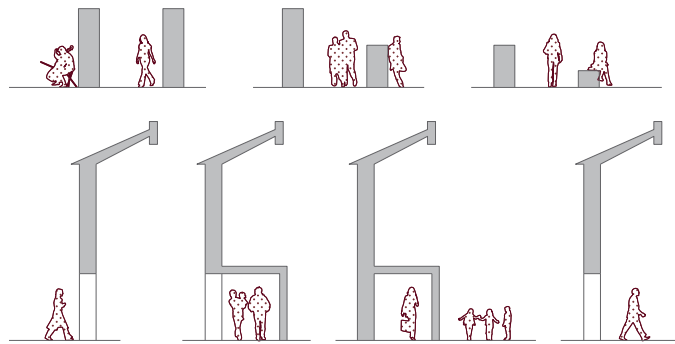
1. Chapa metálica para remate peto
2. Capa de gravilla blanca e:3cm
3. Aislamiento térmico poliestireno extru.
4. Lámina impermeabilizante PVC e:5mm
5. Hormigón aligerado formación pendiente
6. Armadura de espera del muro de HA
7. Forjado de hormigón armado con viguetas prefabricadas
8. Placa de yeso e:13mm
9. Aislante térmico de lana de roca e:5cm
10. Rastrel para suspensión de falso techo
11. Vegetación
12. Gravilla blanca
13. Pieza de gres antideslizante
14. Lámina impermeabilizante

Detalle 8-9

1. Cajón de ladrillo hueco doble a tizón
2. Hormigón aligerado formación pendiente
3. Lámina impermeabilizante PVC e:5mm
4. Aislamiento térmico poliestireno extru.
5. Pavimento exterior antideslizante
6. Vida de HA descolgada 0.80m
7. Forjado de hormigón armado con viguetas prefabricadas
8. Placa de yeso e:13mm
9. Aislante térmico de lana de roca e:5cm
10. Rastrel de suspensión de falso techo
11. Armadura superior de forjados
12. Aislante térmico
13. Pavimento antideslizante
14. Zuncho de atado en cimentación
15. Hormigón de limpieza
16. Encachado de grava e:25cm
17. Hormigón de limpieza e:10cm
18. Impermeabilización de PVC
19. Encofrado tipo Cavity

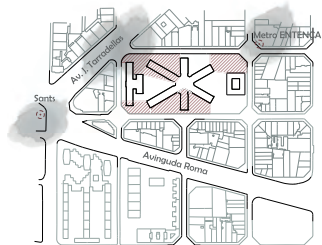
Detalle Sección Longitudinal

EL MUR COM UNITAT D'ACTUACIÓ
Laura Lostao Hervera
Albert Mateu Sorribas

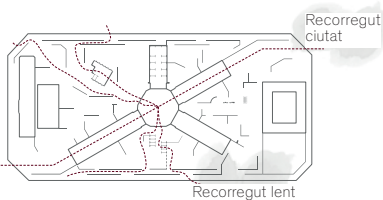
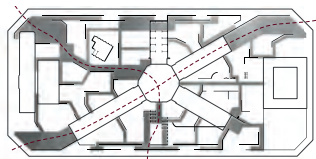
LA MODEL A LA CIUTAT

Buscar els eixos que donen continuïtat a la ciutat, amb La Model com un nou punt de la trama existent

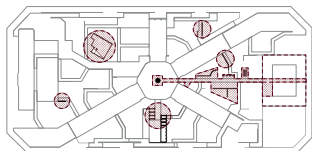
ELS RECORREGUTS

Un eix ràpid de ciutat i un més pausat de recorregut a través del jardí.

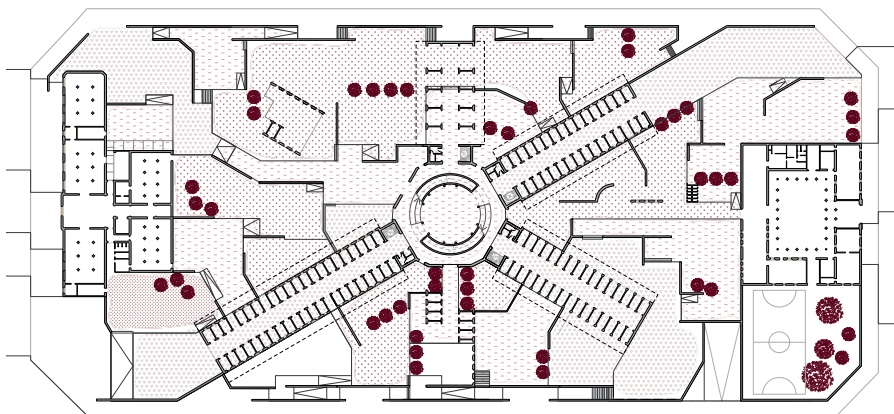

HISTÒRIA

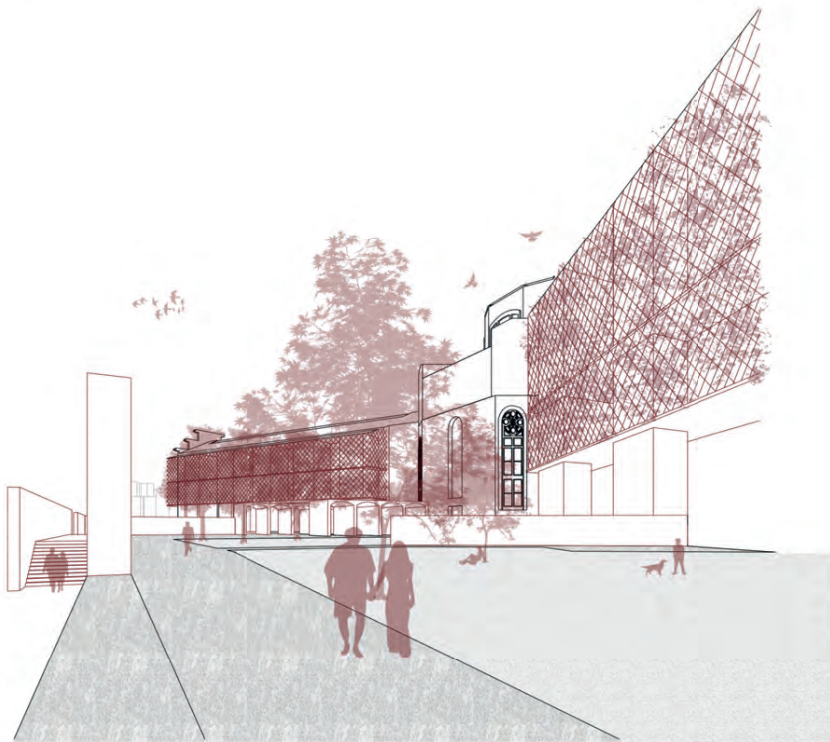
Un eix de memòria de recorregut amb peces significatives i un altre que apareix de forma discontinua dins el jardí.

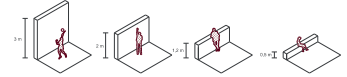
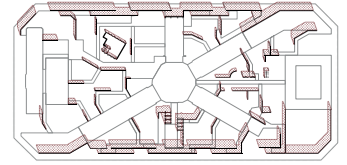
Planta Urbana

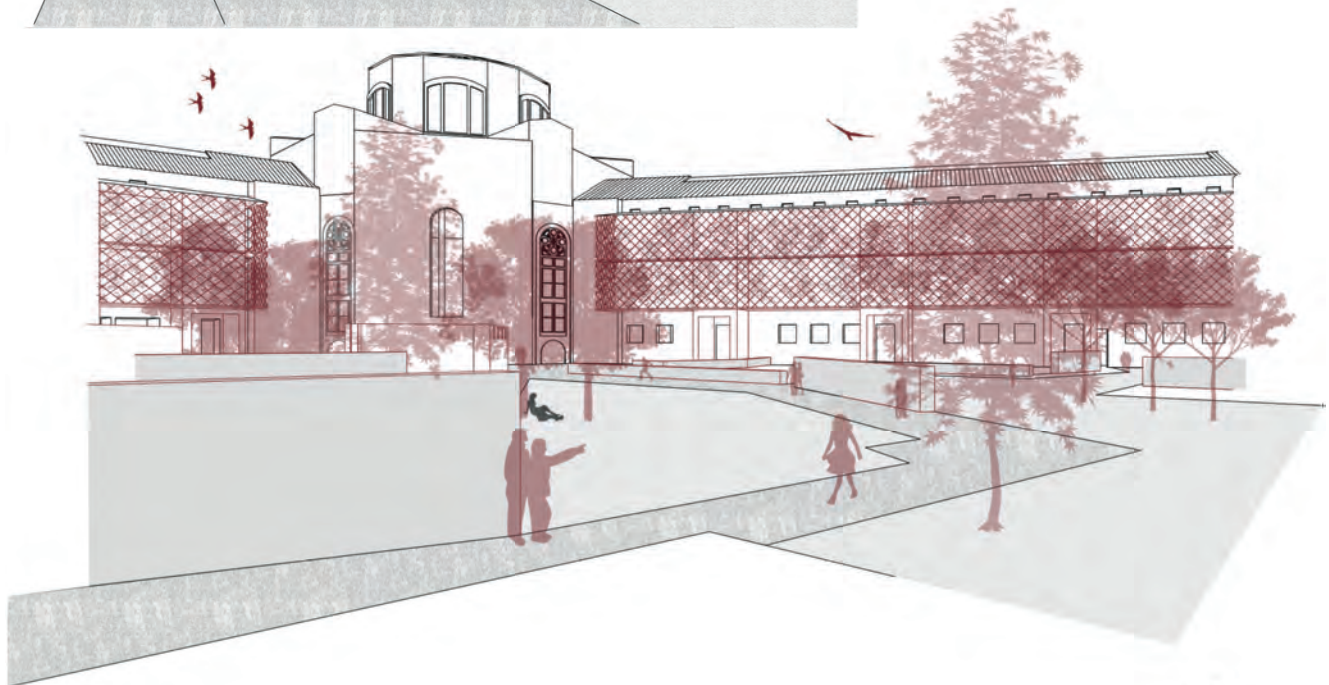
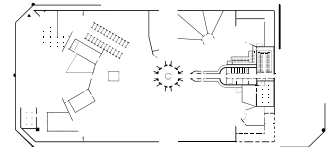
Planta General

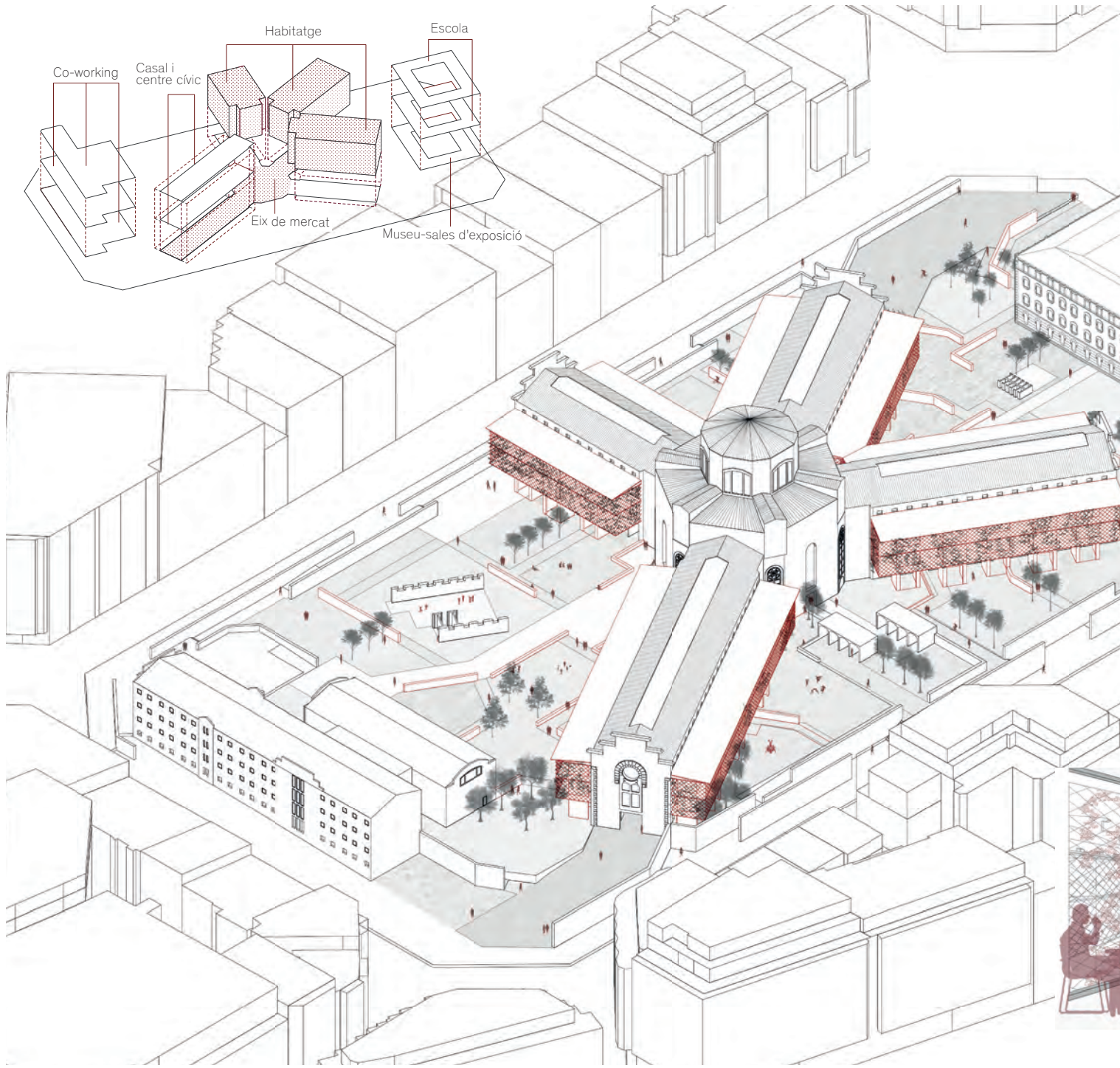

ALÇADES DEL MUR
 Busquem la diversitat d'alçades que ens acompanyen en el recorregut, generant un ventall de visuals.

DERRUÏT
 D'un total de 31344m² a l'illa se'n fa una demolició de 6787m², que representa el 0'2% del total de l'illa i un 1'88% del total edificat .

Co-working

Casal i centre cívic

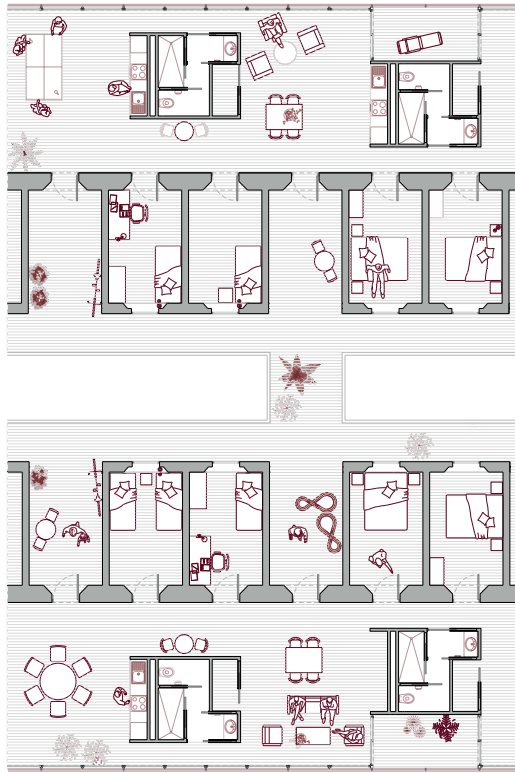
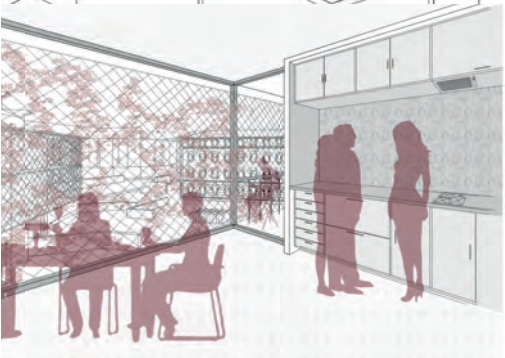
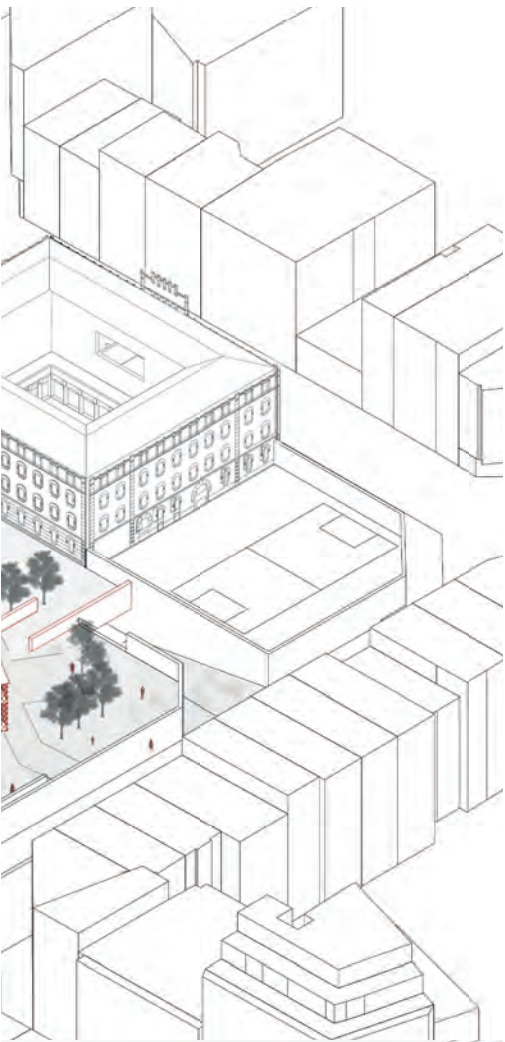
Habitatge

Escola

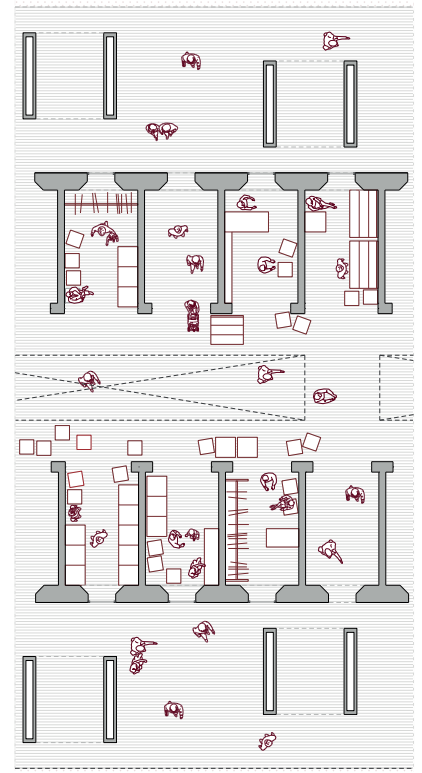
Eix de mercat

Museu-sales d'exposició

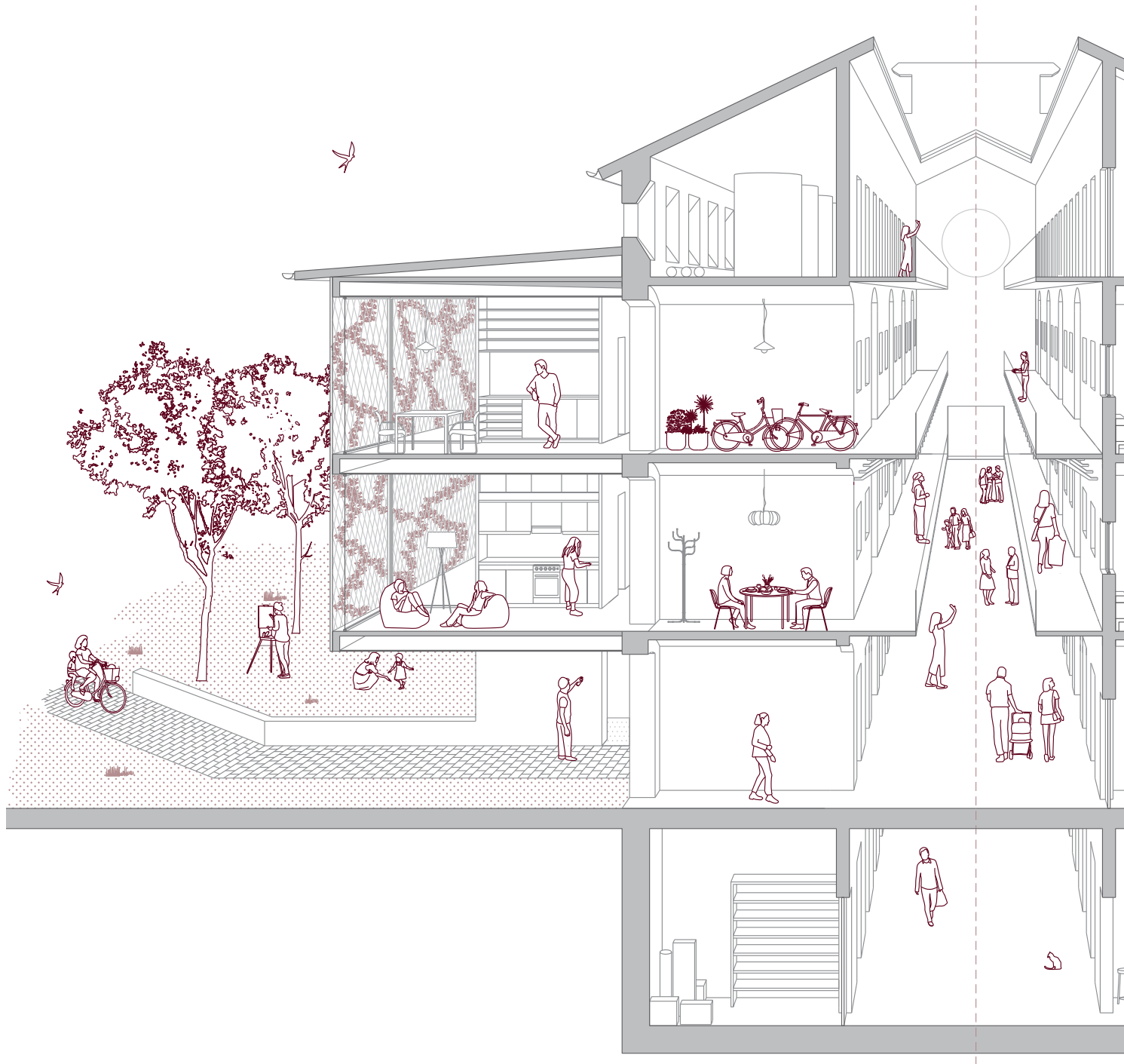

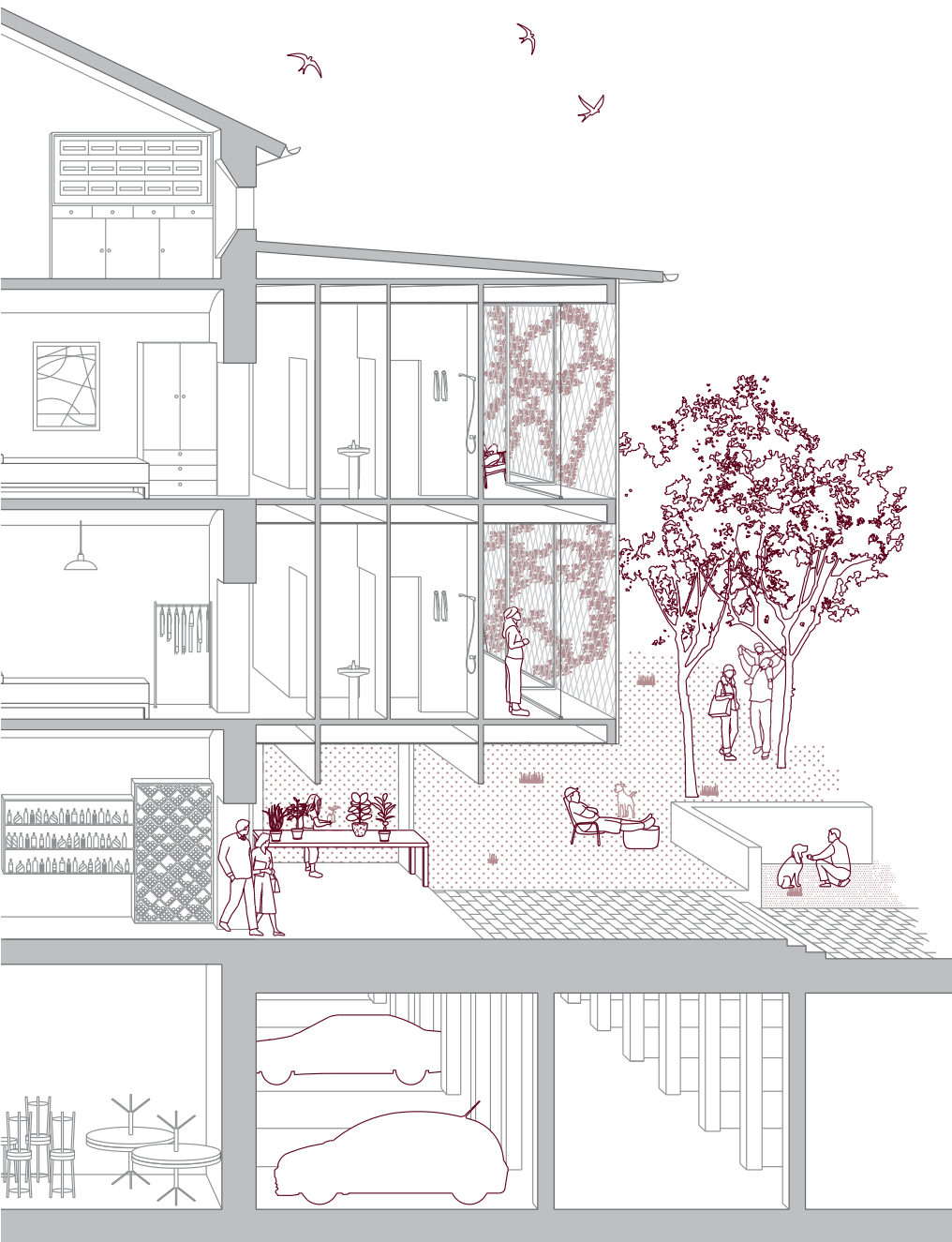
Planta Habitages

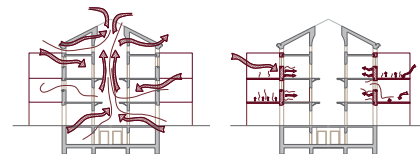
Planta Mercat

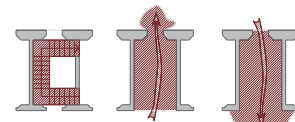

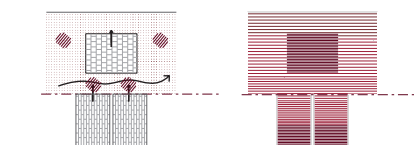
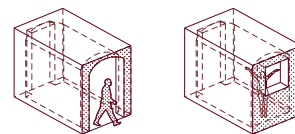
Secció Fugada

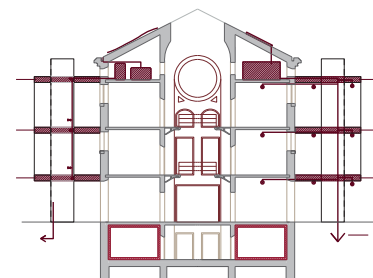
La cel·la es converteix en "la unitat"

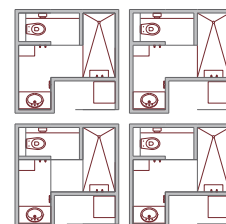
La cel·la com accés a l'habitatge
La cel·la com habitació

Distribució de l'espai: Públic/Privat

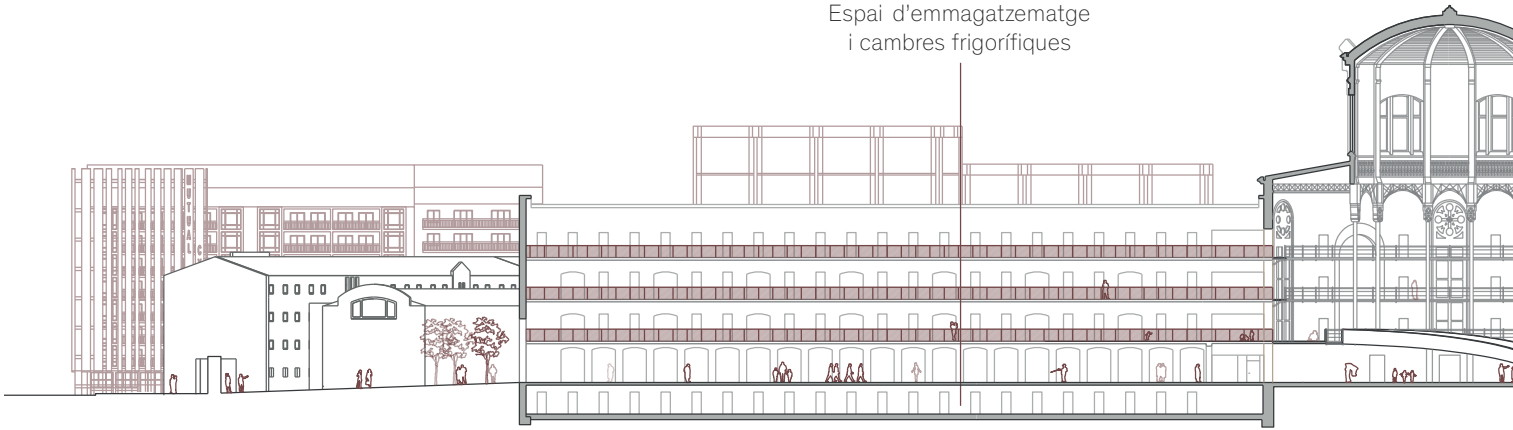

Núclis d'instal·lacions

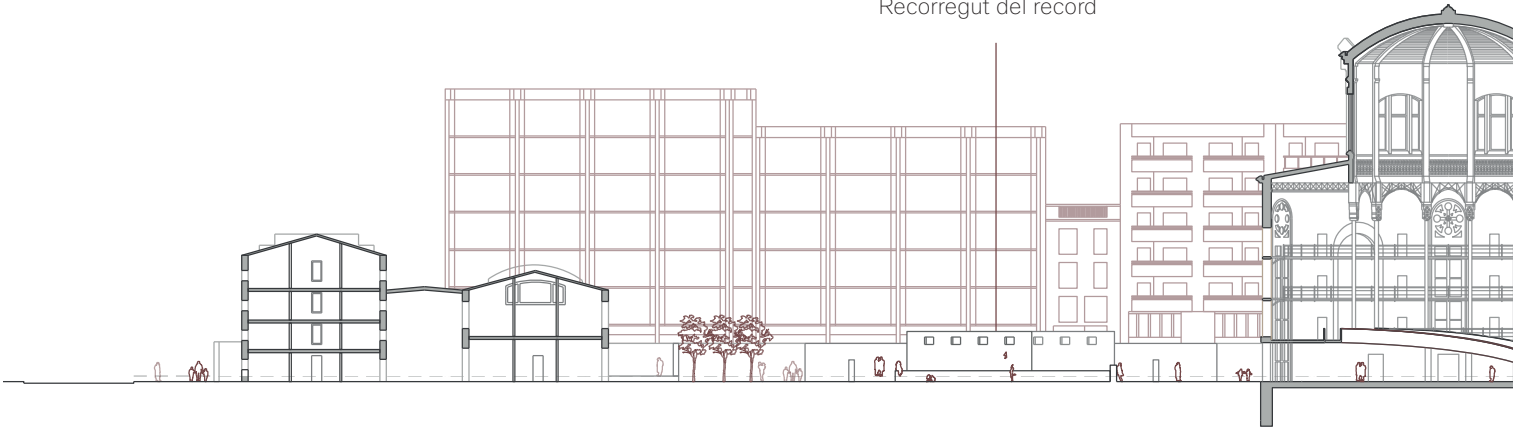

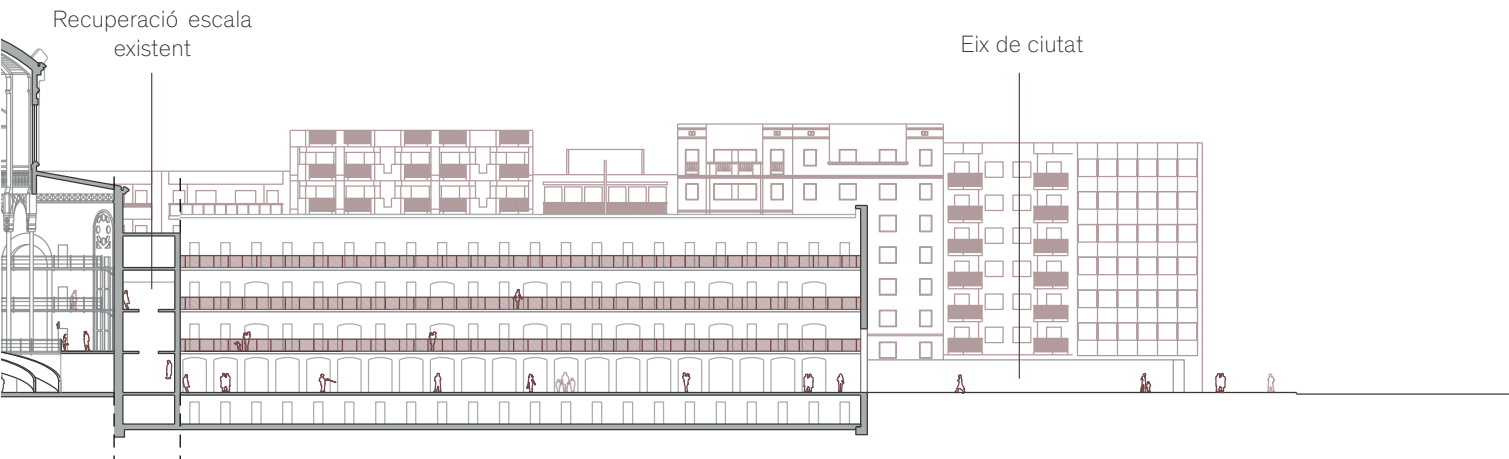
El bany; núclis humits

Espai d'emmagatzematge
i cambres frigorífiques

Recorregut del record

MODEL: COMPTADOR A ZERO

Léo Moussu

Albert Serra Crusellas

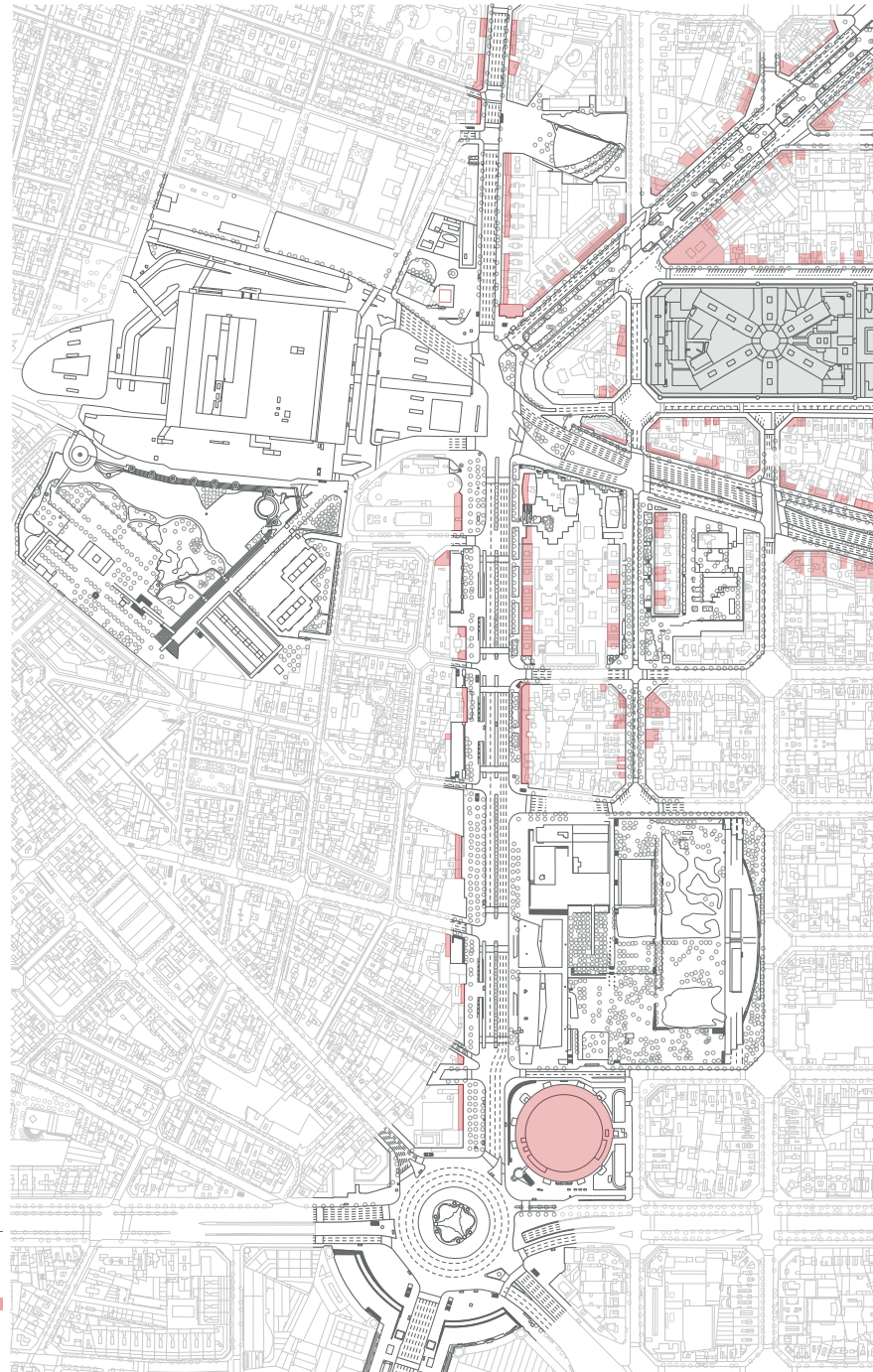
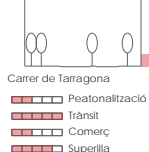
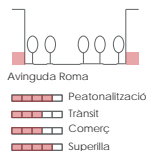
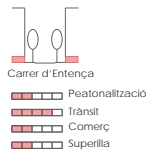
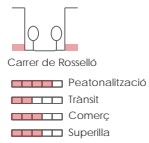
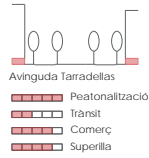
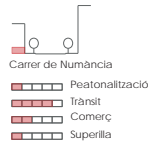
Pau Sorrosal Acosta

ESTRATÈGIES

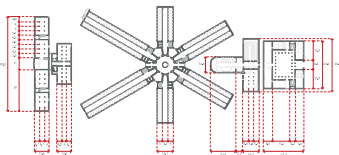
En un primer moment, fem un anàlisi de l'entorn de la Model, localitzant els principals eixos que connectaran aquest nou espai obert al barri amb els principals equipaments més propers.

També analitzem l'estat actual de la Model per tal de poder treballar estratègies amb les quals valorarem quina part del construït volem conservar. Ens basem en la possibilitat de la seva flexibilitat i en la memòria històrica.

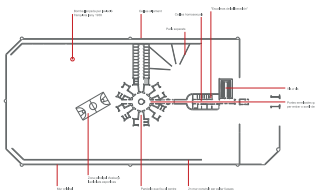
Al mateix temps, proposem quines estratègies d'intervenció volem realitzar tant en l'espai públic com dins dels edificis.

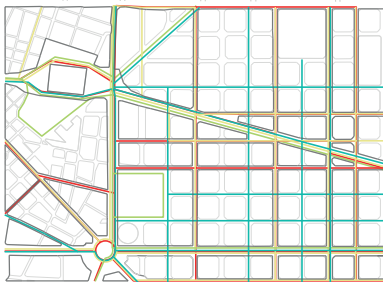
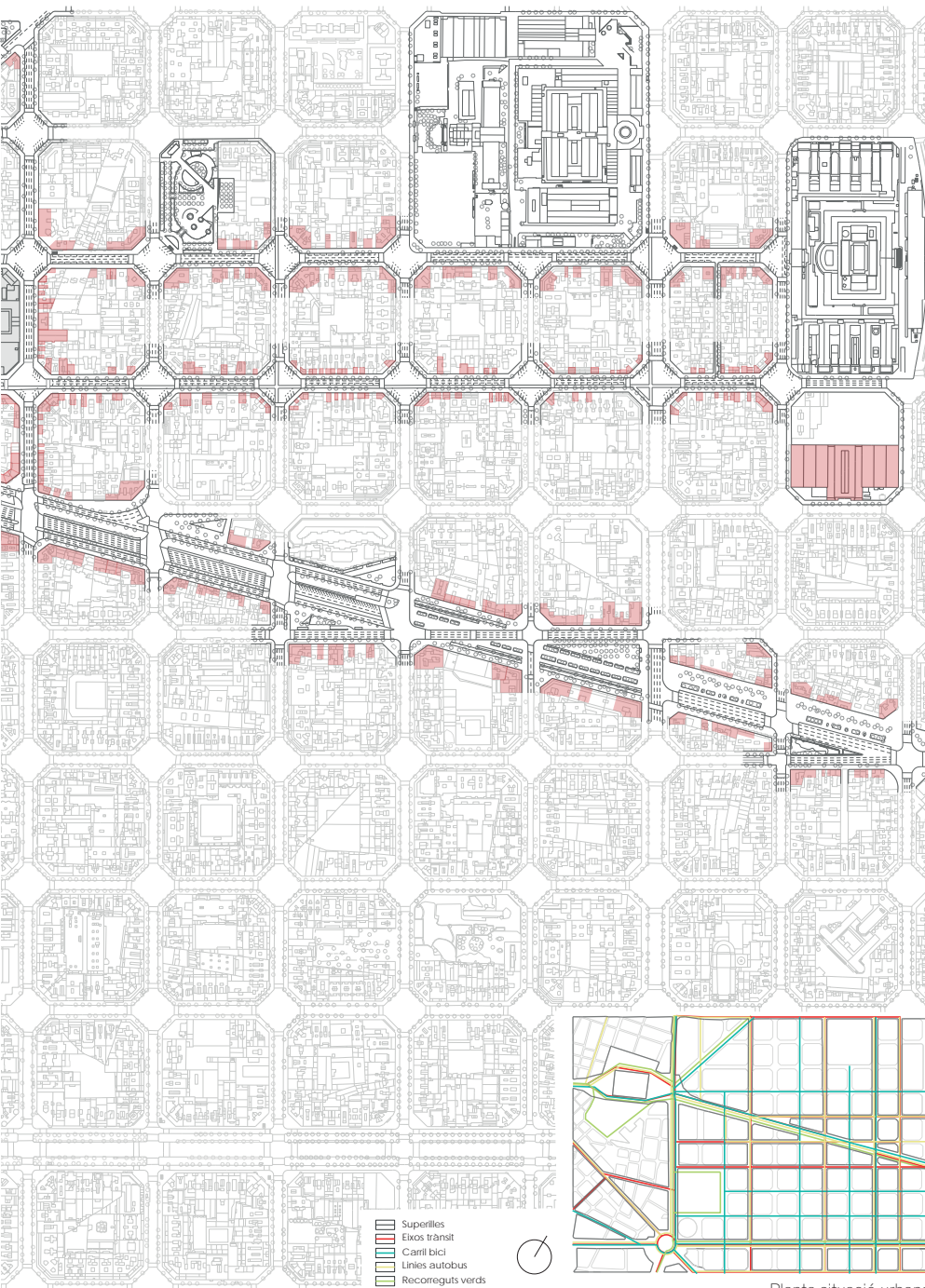

1- Flexibilitat en els edificis

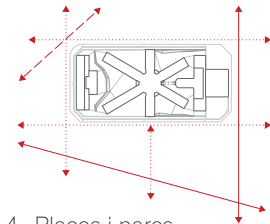
2- Memòria històrica

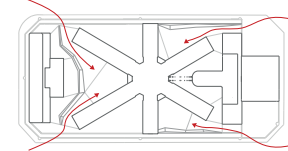

Planta situació urbana

3- Adaptació al futur pla de les superilles de Barcelona

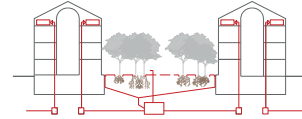
4- Places i parcs

5- Manipulació de la Topografia

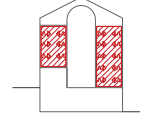
6- Drenatge de l'espai públic

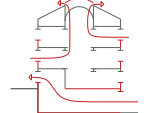
7- Ús de recursos sostenibles

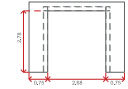
8- Millora de l'envolvent tèrmic

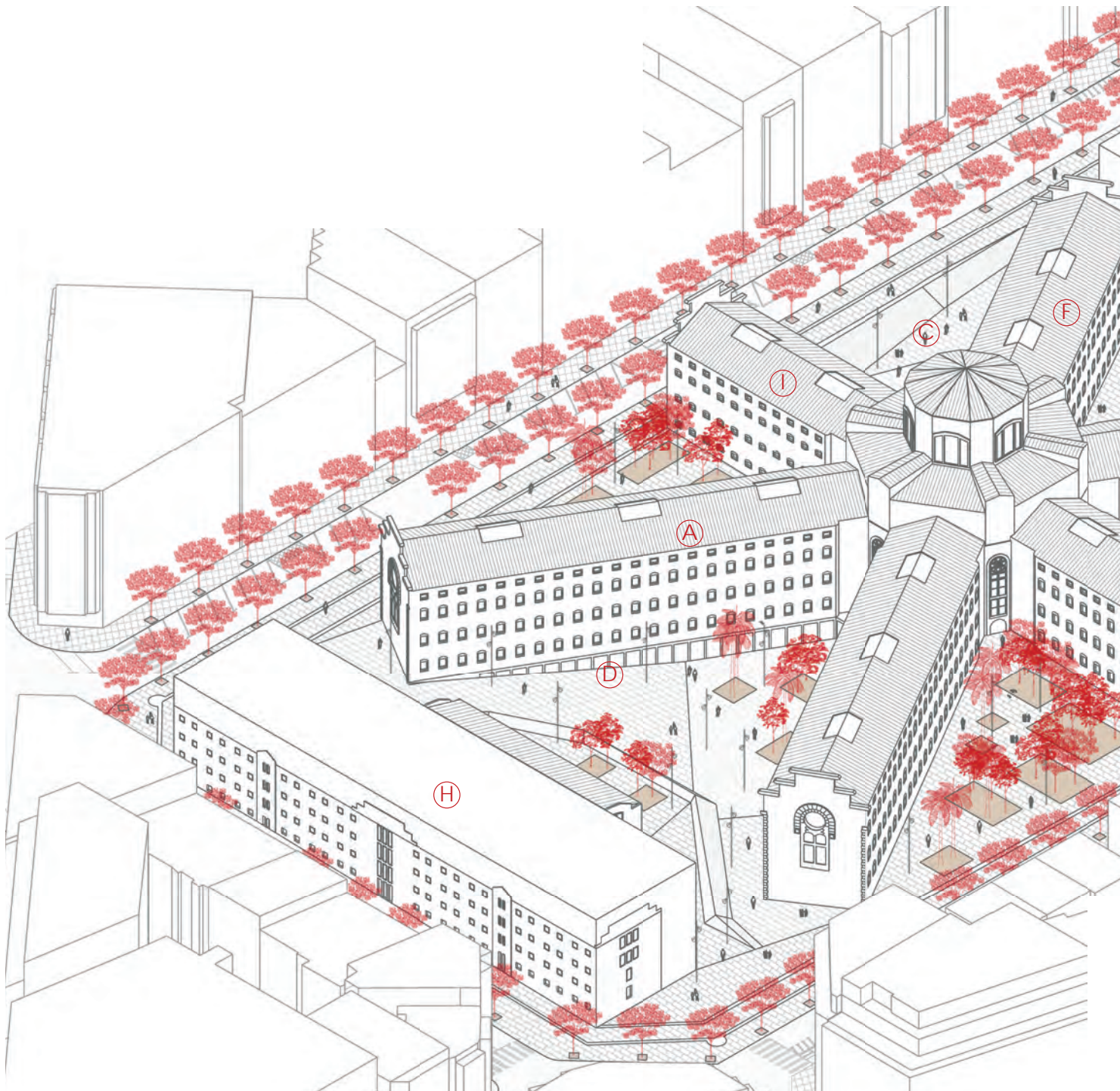

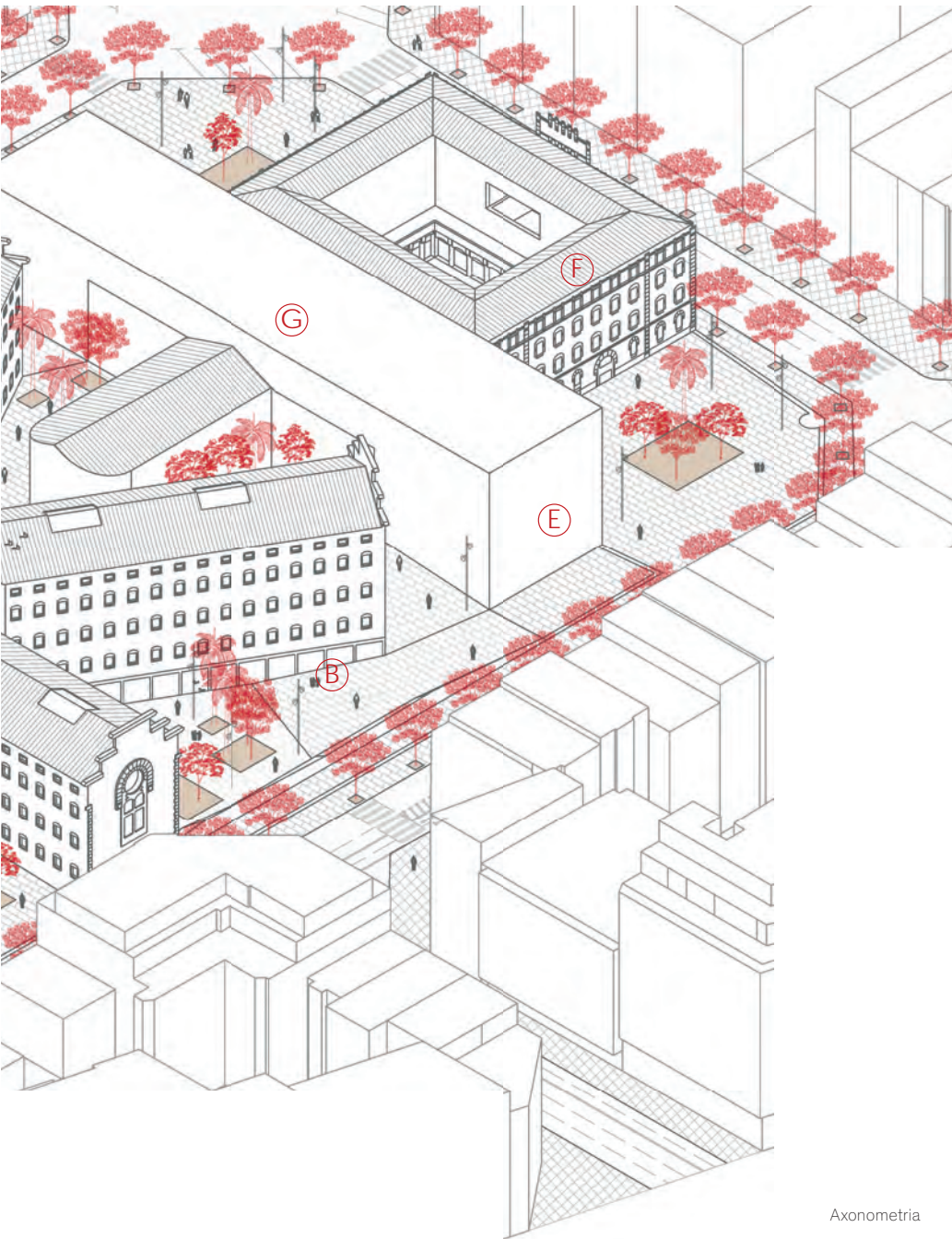
9- Ventilació

10- Estructura

Axonometria

PROGRAMA

El projecte té la intenció de continuar el model de ciutat compacta de Barcelona, on en un espai d'alta densitat coexisteixen molts usos paral·lelament.

Tot i això, el projecte té en compte les necessitats de cada ús, així com els límits de la seva compatibilitat i el seu nivell de relació amb l'exterior.

Seguint les necessitats veïnals, es pretén ubicar a la presó Model habitatge, dels quals una porció formaran part del Parc Municipal d'Habitatges de Lloguer Social.

Així mateix, es pretén donar solució a la demanda del barri de d'espais per equipaments municipals i associacions socials i a la creixent demanda de residències i casals per les persones de la tercera edat.

Paral·lelament, es pretén contribuir al progrés econòmic i social sostenible i just, de manera que també es preveu la presència d'espais per a tallers i espais de coworking, per dotar de producció a l'espai.

Finalment, el projecte tampoc vol oblidar la cultura, un concepte molt devaluat en els últims temps, i preveu un espai per a museu i com a memòria del passat de la presó.

Cal remarcar que l'espai no s'ha projectat a partir del programa, ja que s'entén que aquest pot canviar al llarg del temps, així que s'han previst espais d'una alta flexibilitat que en un moment determinat puguin canviar el seu ús mitjançant una ràpida intervenció.

- A. Habitatge B. Centre Cívic
 C. Escola adults D. Comerç
 E. Taller F. Oficines
 G. Coworking H. Residència gent gran I. Museu

ESPAI PÚBLIC

PARC

Situat a la cota 33,45, és l'espai que condueix cap a l'entrada dels espais privats a través del panòptic.

Dotats d'un caràcter públic però més domèstic, és un parc que s'obre al i pel barri, una gran demanda per part del veïnat.

L'arbrat que s'hi planteja segueix el Pla del verd i la biodiversitat de Barcelona 2020, per tal de millorar de la qualitat de l'aire i el soroll ambiental.

PLAÇA

Situada a la cota 29,7m dona accés al panòptic que funciona com a gran equipament central. És un espai molt més lliure que permet qualsevol tipus d'activitat amb diferents punts d'ombra gràcies a l'arbrat. Es projecte com un nou centre pel barri però amb escala de ciutat.

S'accedeix a la plaça mitjançant un sistema de rampes que no superen el 6% de pendent. Els murs entre diferents cotes es construeixen amb inclinació per tal de disminuir l'impacte visual.

El paviment és drenant, format per panells de 2x1m, per tal de poder recollir les aigües pluvials.

IL·LUMINACIÓ

Il·luminació a 12m d'alçada amb uns focus flexibles segons convingui en cada lloc.

MEMÒRIA MURS

Marquem l'antiga traça dels murs de la presó amb un paviment diferenciat.

BANCS

De formigó in-situ i del mateix color i textura que el paviment. Sempre en contacte amb un espai verd per tal de tenir ombra.

DRENATGE

L'aigua recollida pel paviment drenant i per les zones verdes és enviada cap el dipòsit de pluvials.

ARBRAT

Contribuim a millorar la biodiversitat de Barcelona al mateix temps que millorem les qualitats de l'aire i el soroll de la ciutat.

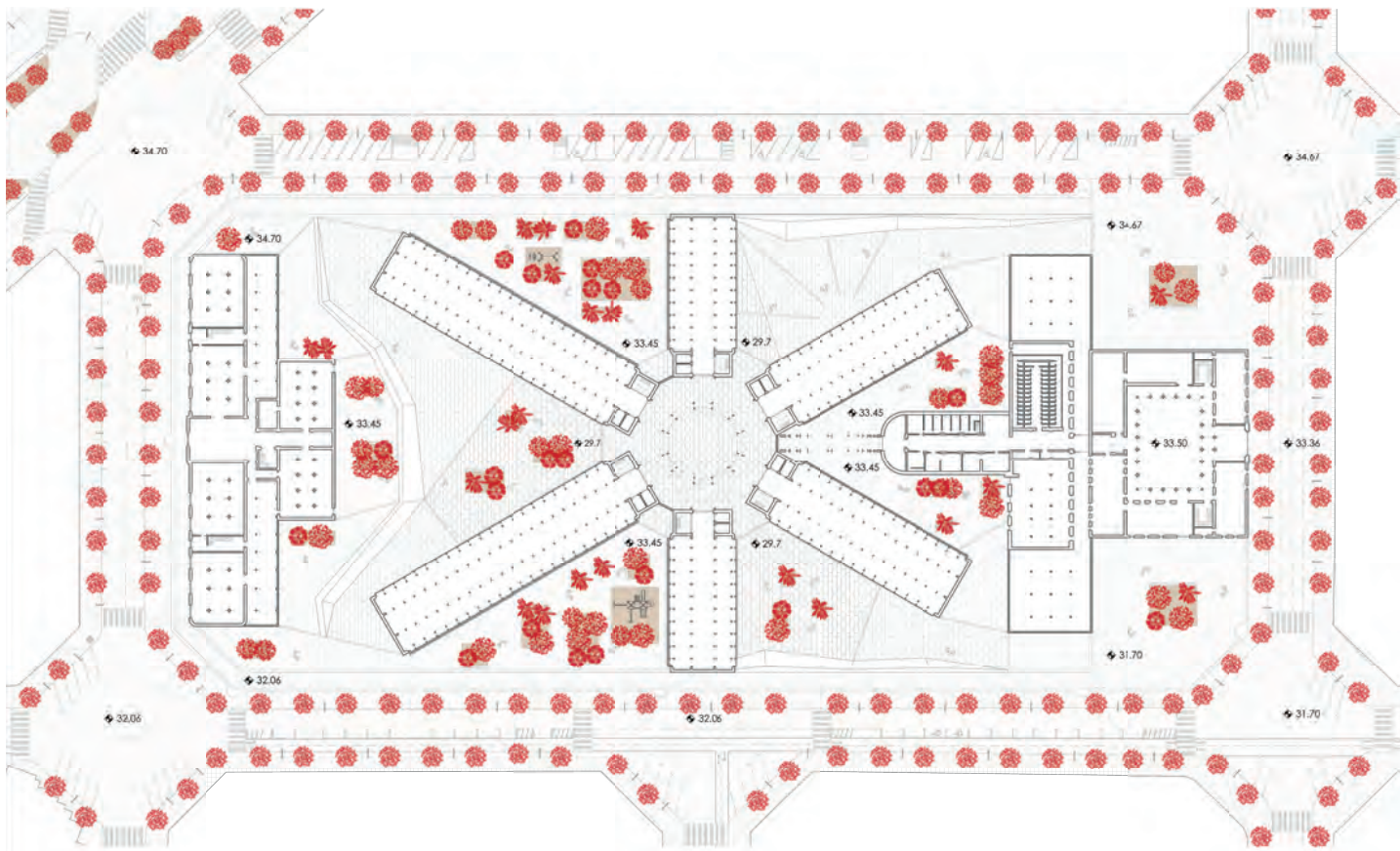
PAVIMENT

Paviment drenant format per plaques de 2x1m amb una petita junta entre elles.

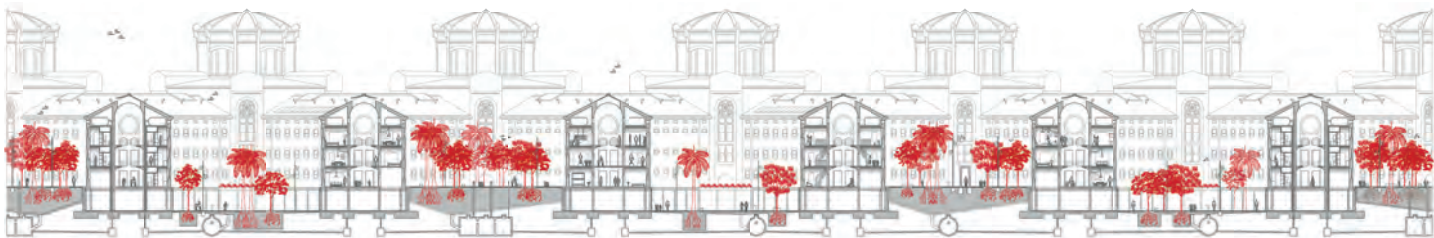
STRATA CELL

S'utilitza aquest sistema prefabricat per tal de permetre el correcte desenvolupament de les arrels i el drenatge de l'aigua.

Planta Baixa

Secció

INTERVENCIÓ INTERIOR

Per tal de permetre la màxima flexibilitat d'usos durant el temps en l'espai interior, s'estintolen les parets interiors que aguanten les voltes per tal de poder permetre el pas entre elles, així com una gran varietat d'usos, des d'un habitatge fins a un petit taller d'artista. En aquestes parets es deixen uns matxons de 0,75m a cada banda per tal de dotar de ritme a la seqüència de les cel·les i recordar les dimensions originals a on vivien els presos.

INSTAL·LACIONS

Es concentra el nucli humit sempre en una vertical de la secció, per tal de facilitar el pas de les instal·lacions per l'edifici.

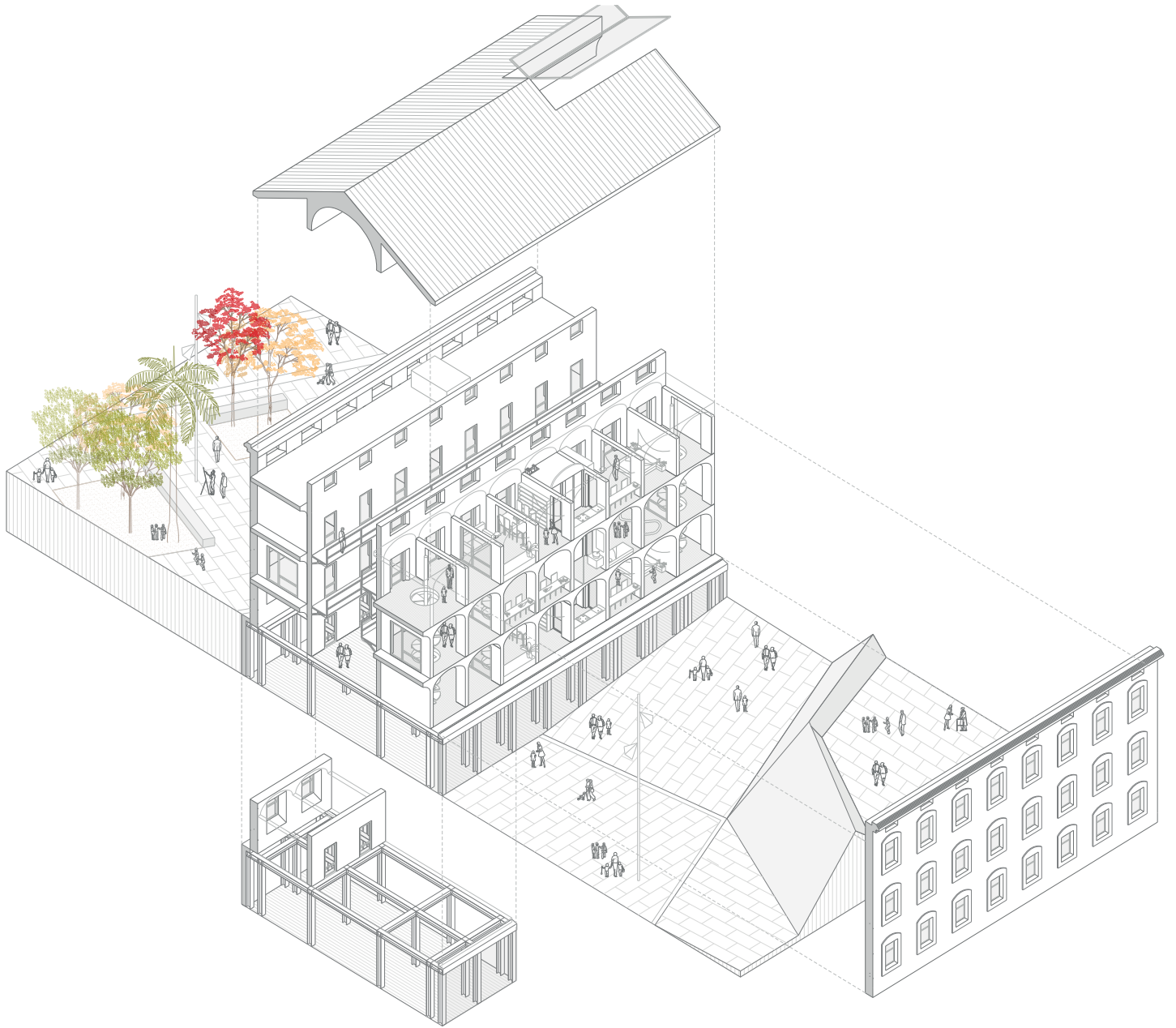
FLEXIBILITAT VERTICAL

L'habitatge es basa en adaptar-se a les necessitats d'espai i ús de cada usuari en el temps. Aquesta flexibilitat es pot donar a partir d'un mòdul mínim d'habitatge amb 4 cel·les, que formen dues sales grans, i un espai humit de cuina i bany dins d'una mateixa cel·la. Els mòduls bàsics es troben en el primer i tercer pis. El pis intermig consta de sales satèl·lit que poden donar ús a qualsevol dels mòduls bàsics superiors o inferiors quan vulguin ampliar el seu habitatge. Aquestes sales poden tenir altres usos no vinculats als habitatges, com tallers, oficines... La comunicació vertical es dona a partir d'una escala de cargol que connecta els 3 pisos, resultant un espai compartit entre els dos veïns en el pis intermig.

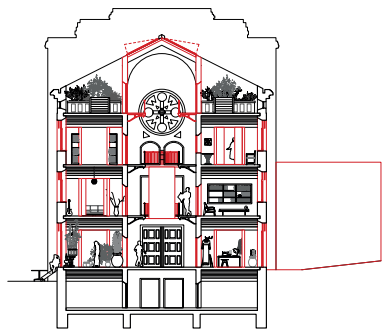
FAÇANA ORIGINAL

Es fan dues intervencions a la façana. La primera és d'ampliar les obertures per tal de millorar les condicions interiors. La segona és retornar al maó vist que es podia trobar originalment a la Model.

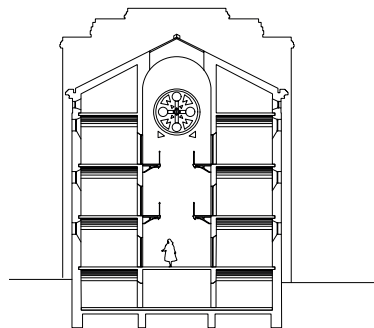
INBETWEEN
Sopie Ackermann
Mara Bühler

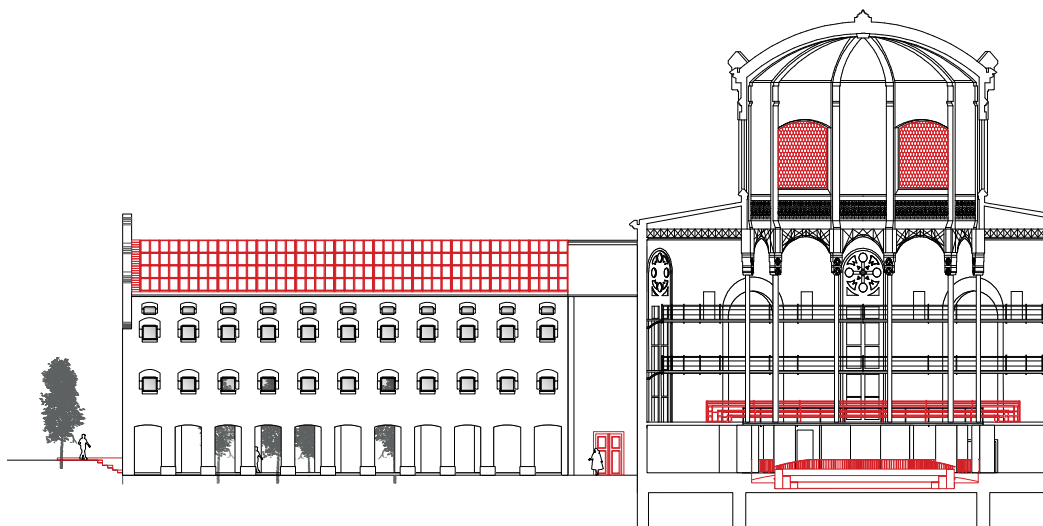
Sección co-working

Sección Biblioteca

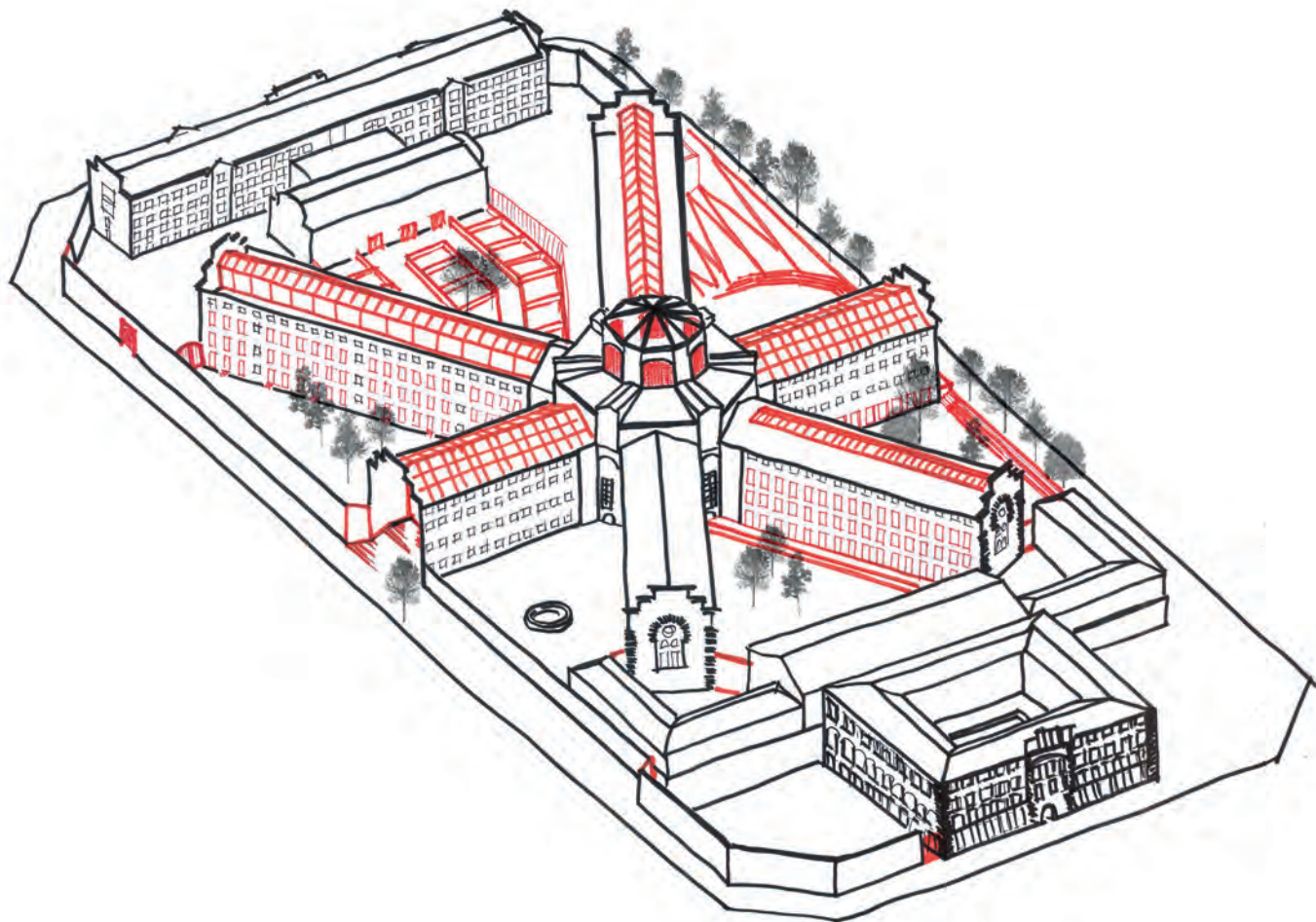
Sección Museo

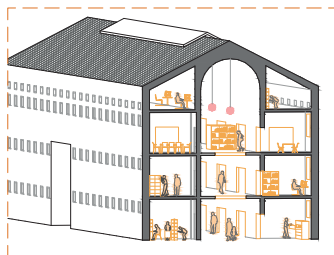
Sección fachada del mercado

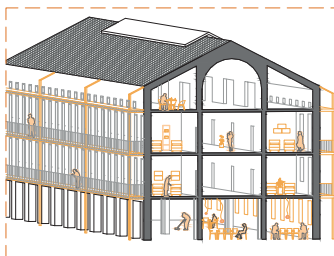
Planta Baja

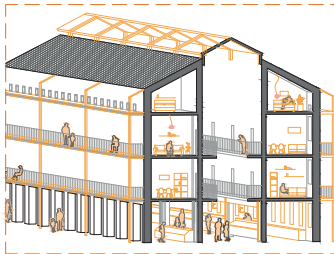
EL PARC MEMORIAL DE
LA MODEL
Alba Campanales Suñer
Alba Valeros Giménez

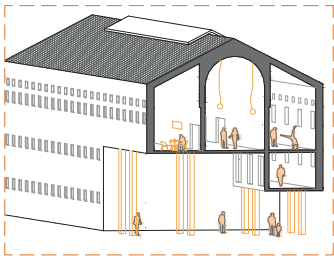
Secció Biblioteca

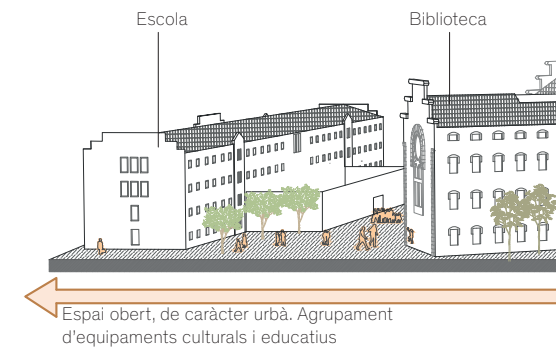
Secció Residència gent gran

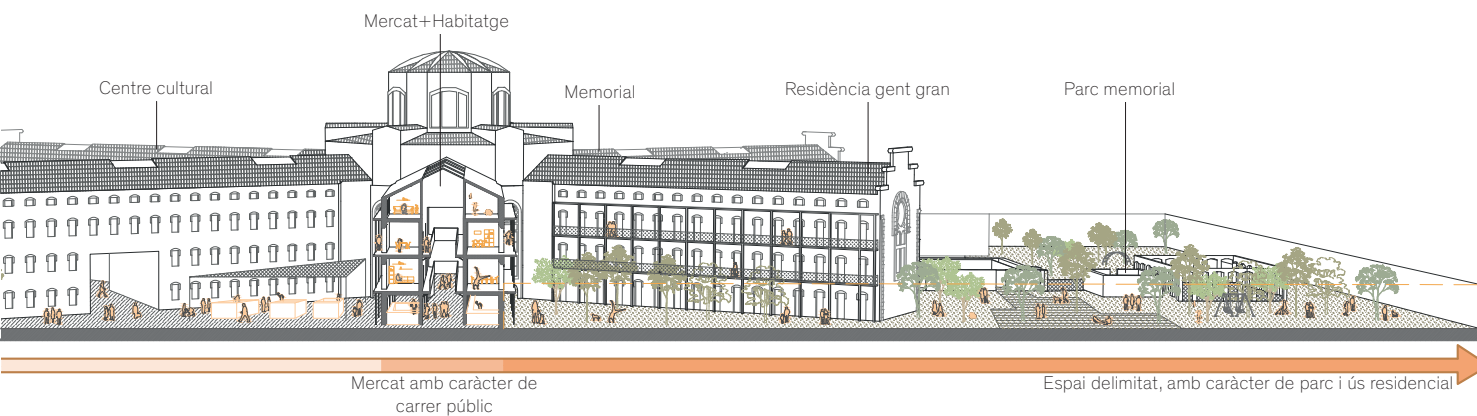
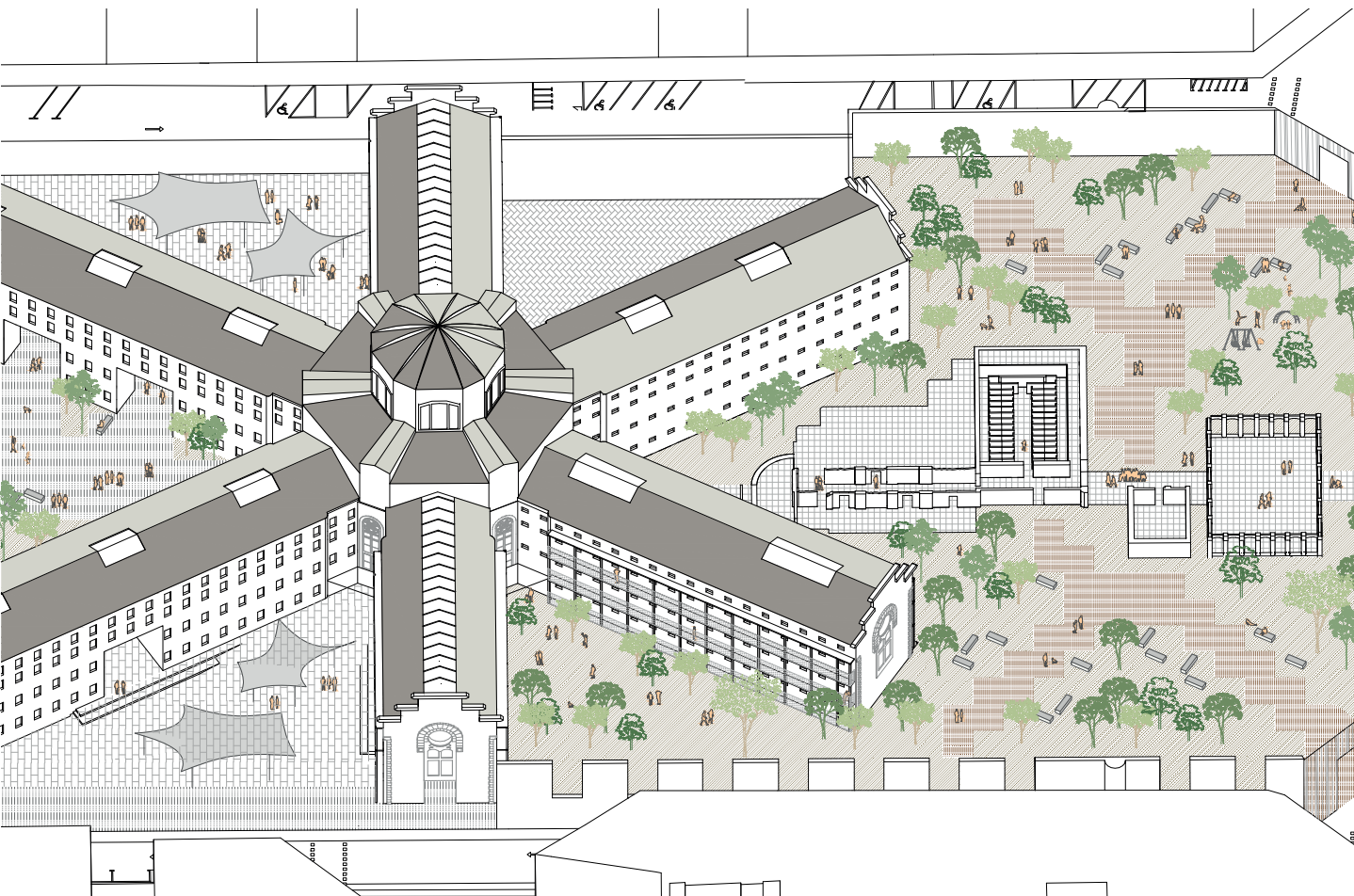

Secció Mercat + Habitatge

Secció Centre Cultural

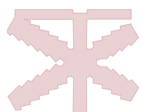

DOMESTICANT LA MODEL

Clara Castellote Borrell

Albert València López

PLA D'USOS DE LA MODEL

Habitatge col·lectiu

Espais apropiables

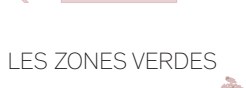
Centre educatiu

Sales polivalents

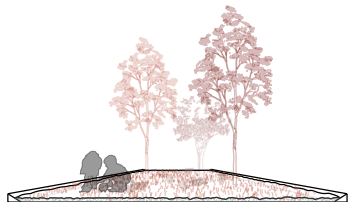

Zones verdes

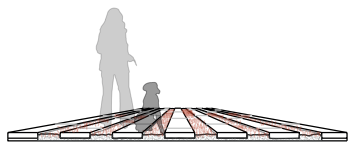

Memorial

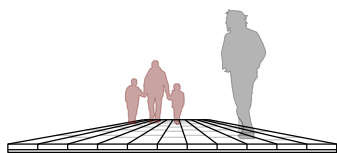
LES ZONES VERDES

Paviment tou

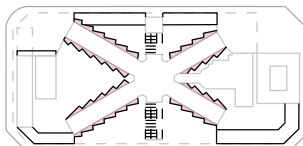
Paviment mig tou mig dur

Paviment dur

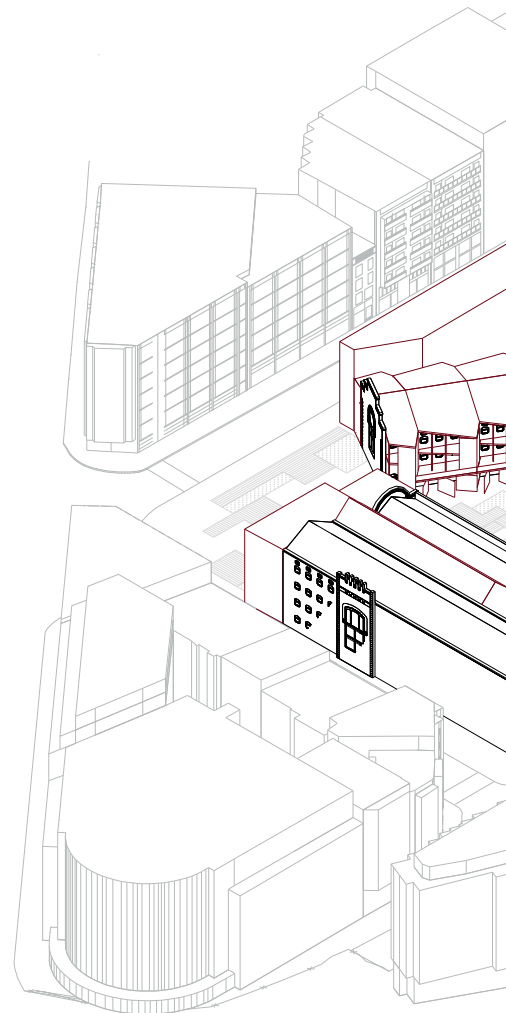
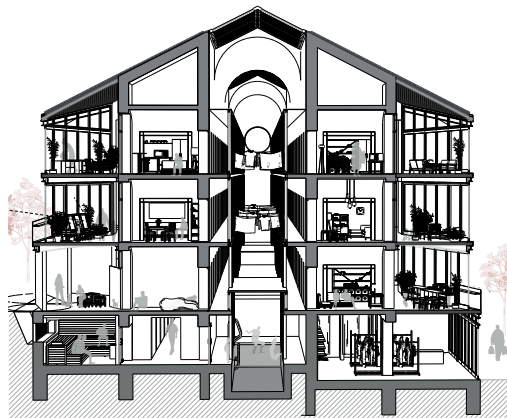
ZONES HUMIDES

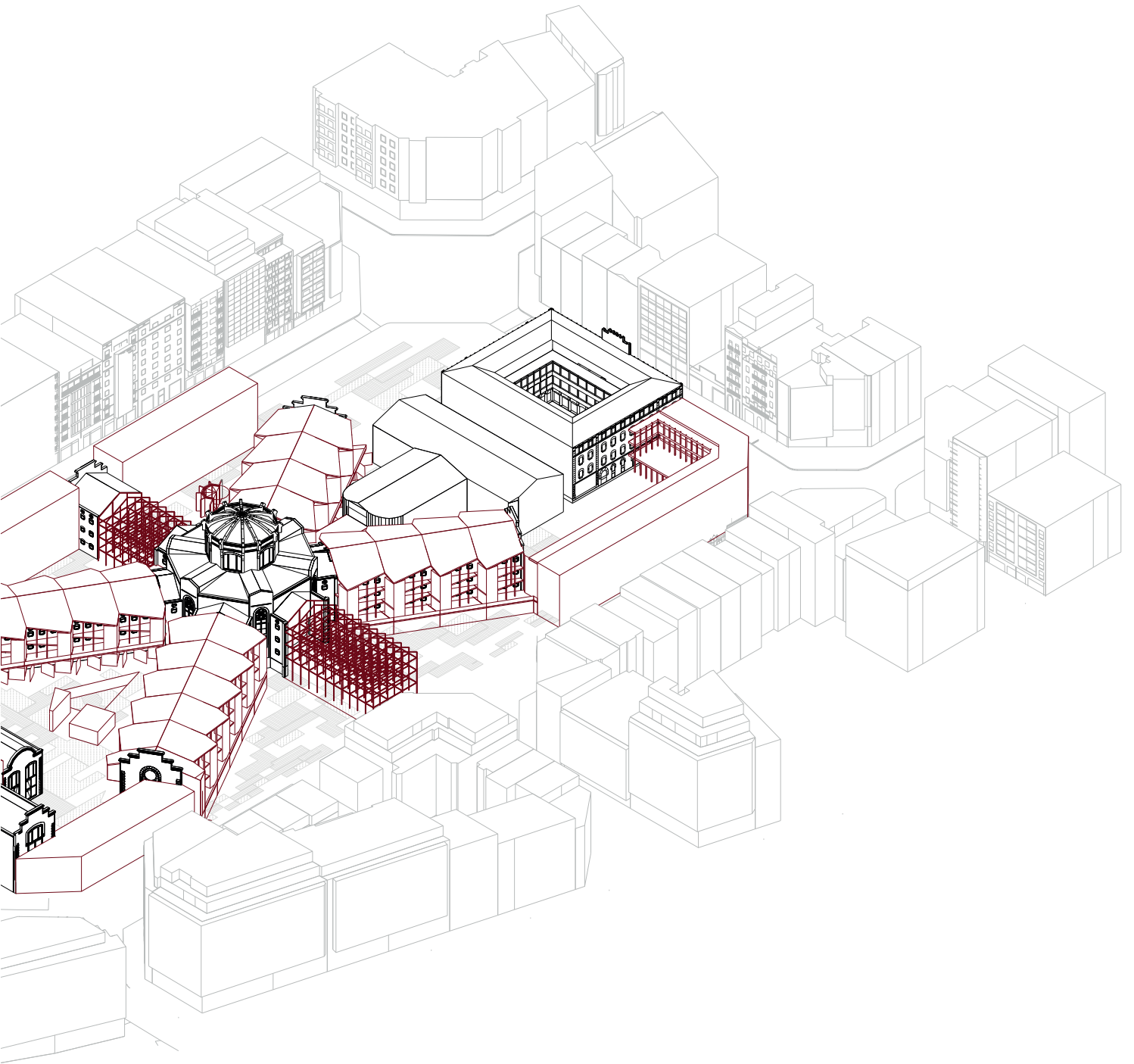
Amb l'objectiu de facilitar el pas d'instal·lacions, les zones humides es situen a noves extensions, creant una pell exterior de serveis i nous espais.

CUINA COMPARTIDA

Al centre del panòptic es troba una cuina comunitària amb espais de menjador. Complementàriament hi ha una cantina amb cuina professional que ofereix servei residents, visitants i els nens de l'equipament educatiu.

BUIDAR PER OMLIR

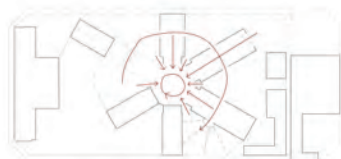
Wenyu Chen

Lorena Maroto Robles

Topografia

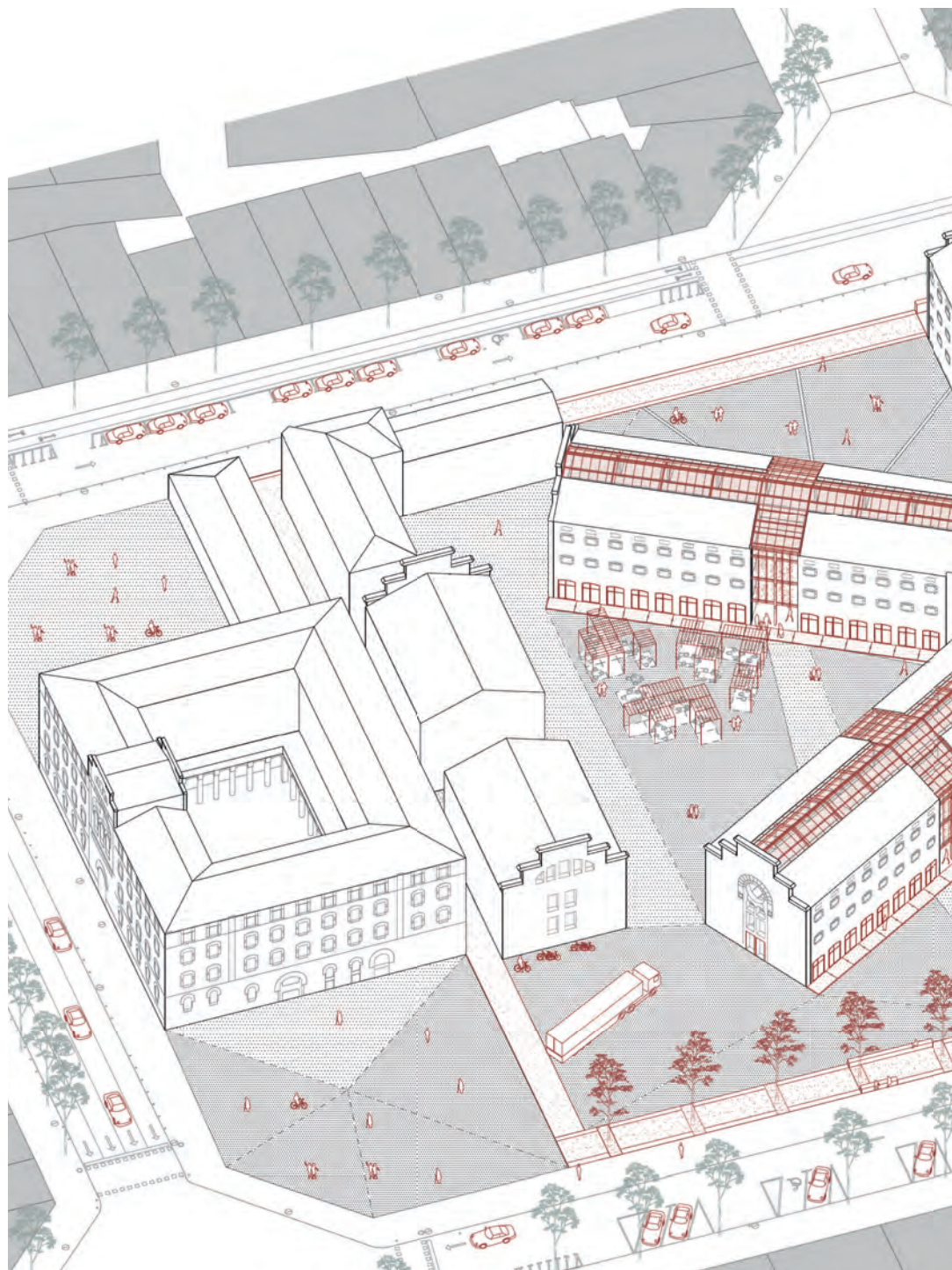
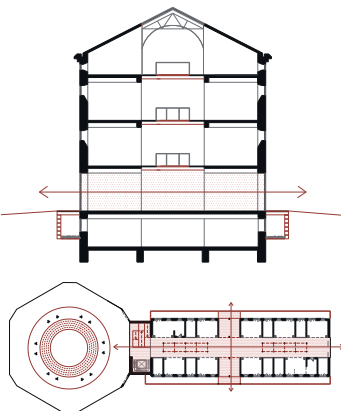
Carrers i accessos

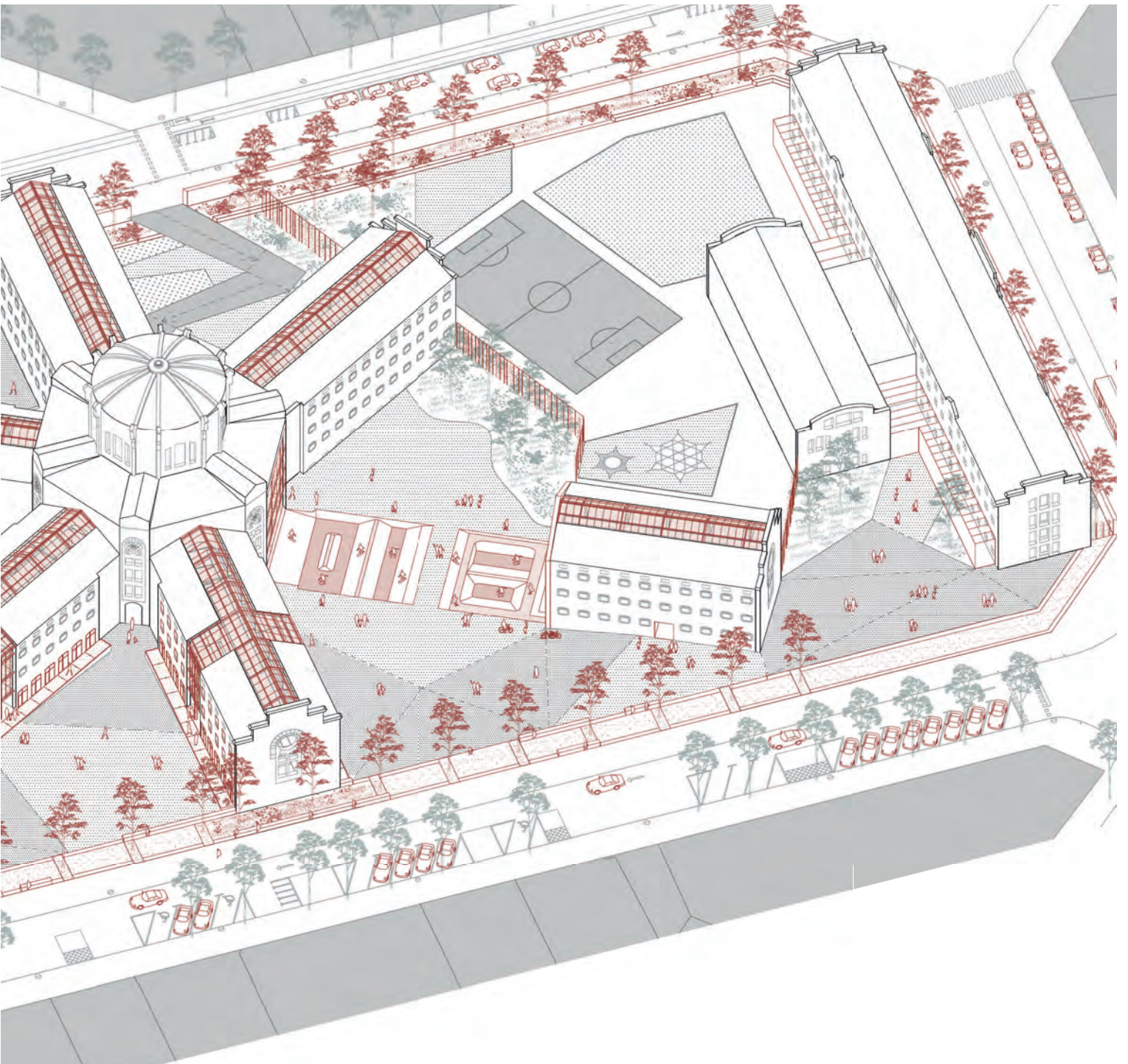

Energia

Pas d'unió entre naus

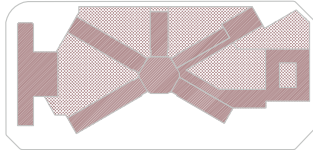

PERMEABILITZANT ELS MURS

Laura Deulofeu Codina

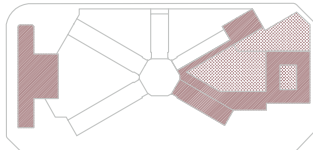
Laia Iglesias Iglesias

ESPAIS TANCATS DE NIT

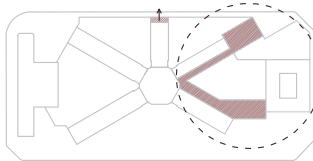
Els cossos perimetrals afegits deixaran l'edifici completament tancat de nit, garantint el màxim confort per als usuaris de la residència i de les vivendes.

ESPAIS TANCATS DE DIA

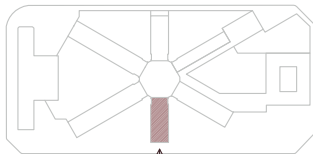
Aquests edificis que quedaven tancats de nit, seran espais oberts i d'afans durant el dia, garantint la màxima activitat comercial.

EDIFICIS A ENDERROCAR

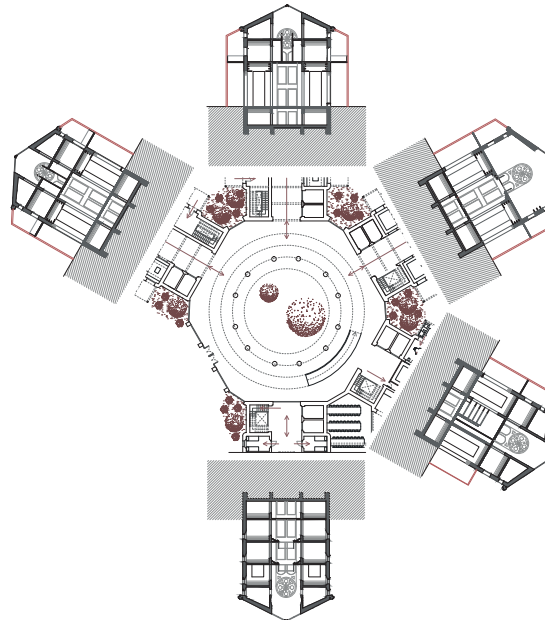

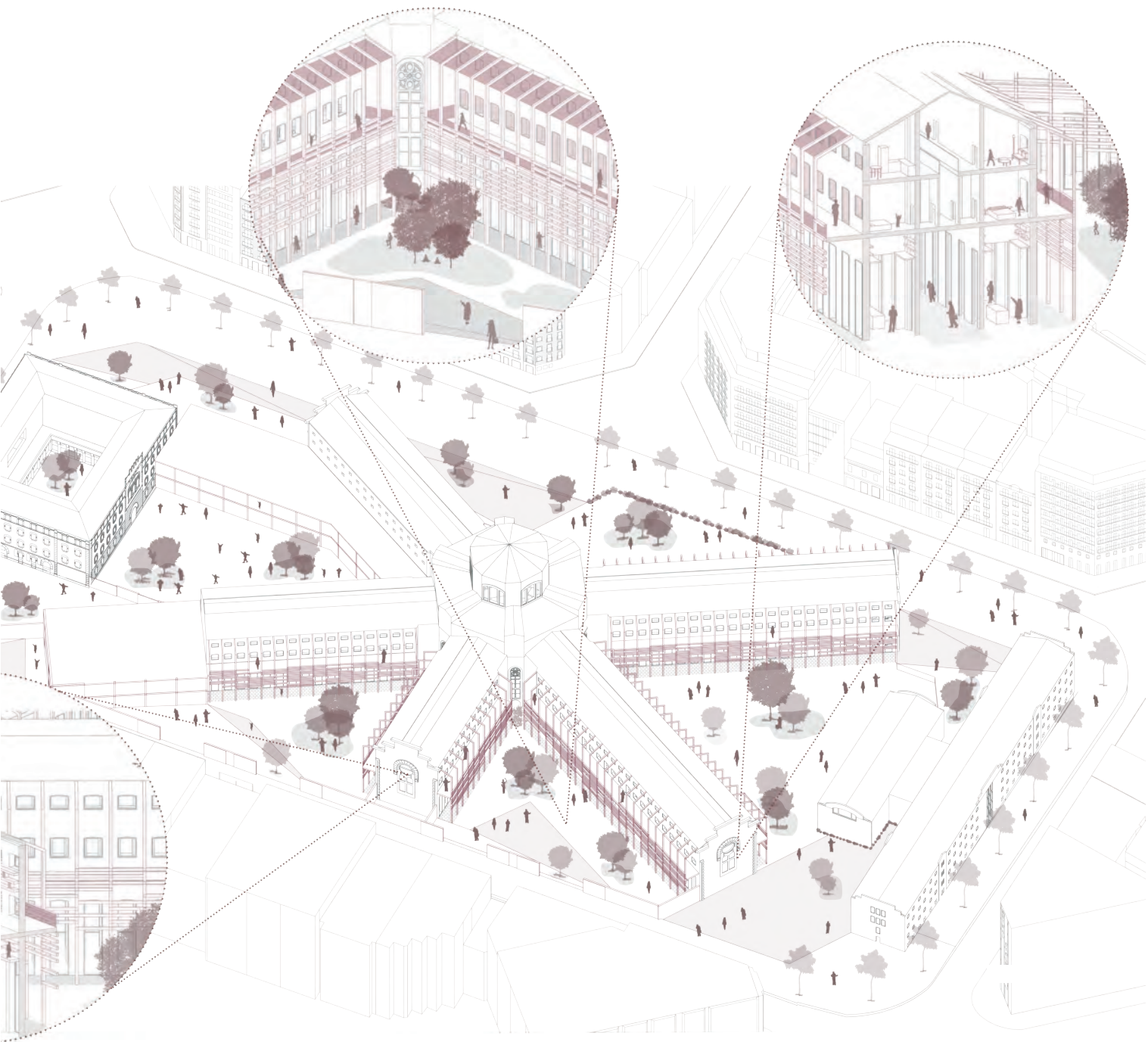
La galeria que mostrem a continuació és l'enderroc principal que realitzem, ja que ens donarà una gran perspectiva d'entrada al conjunt de l'edifici.

EDIFICIS A AFEGIR

Els edificis afegits, deixaran el conjunt de l'escola tancada, generant un pati al centre de grans dimensions.

LA MODEL. NOVA CENTRALITAT

Simeón Diz Lorenzo

Aina García Manau

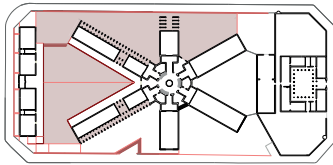

Diagrama espai públic:
Eix paral·lel a l'Avinguda
Josep Tarradellas

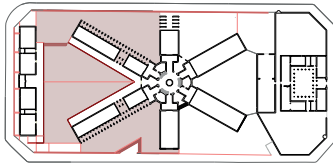

Diagrama espai públic:
Divisió a d'usos en funció de caràcter de
barri o de ciutat

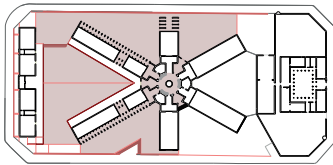

Diagrama espai públic:
Suma de l'espai públic a partir
dels dos diagrames anteriors

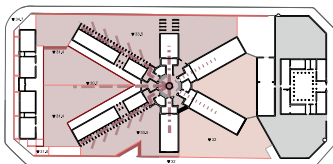

Diagrama de circulacions:
Panòptic com espai central

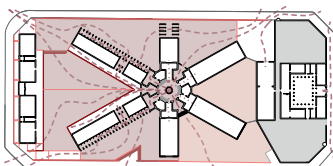
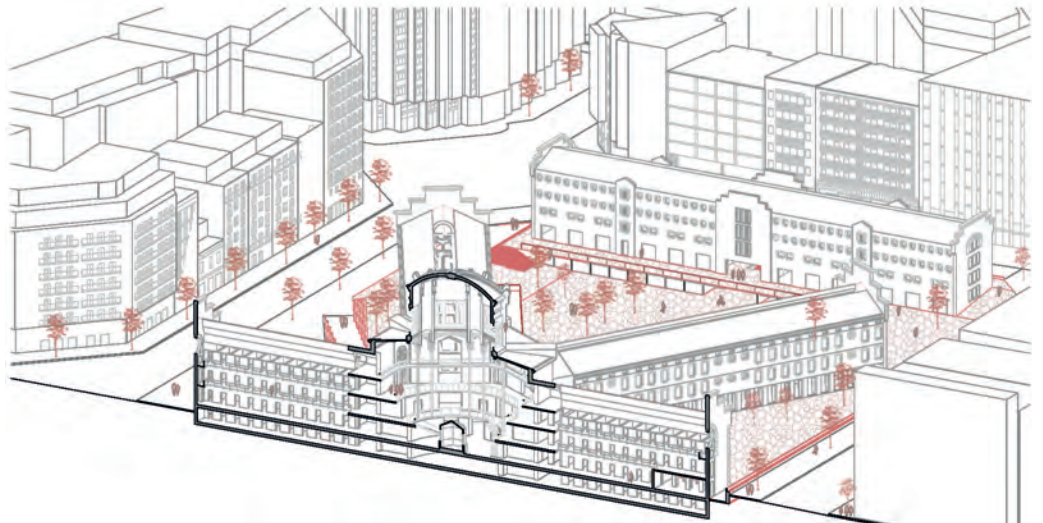
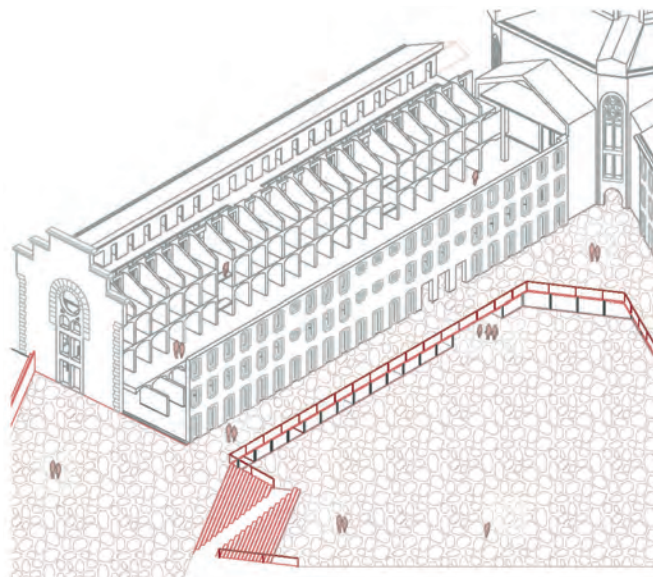

Diagrama de fluxes:
Possibles i diversos recorreguts

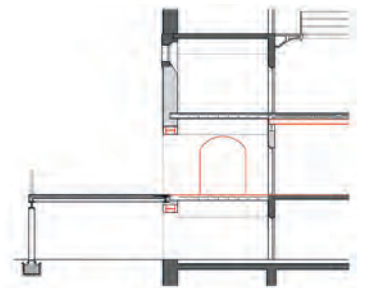
Axonometria seccionada

Axonometria de la galeria destinada a l'alberg amb el comerç i l'espai públic

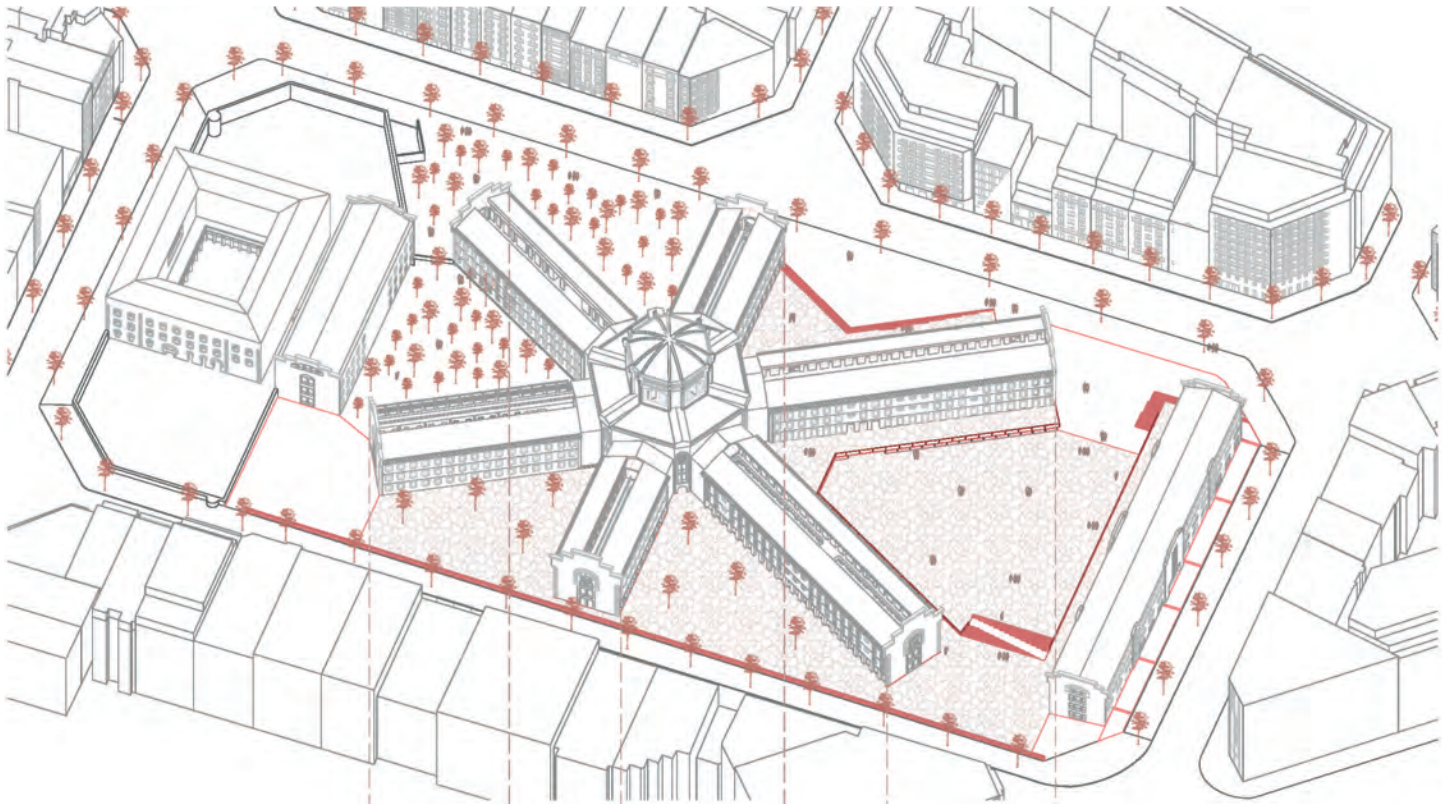
Solució estructural per a les modificacions de la nau i els nous forjats afegits.

- 1: Nou forjat de planta primera
- 2: Sòcol comercial de nova construcció
- 3: Ampliació de la finestra a planta baixa

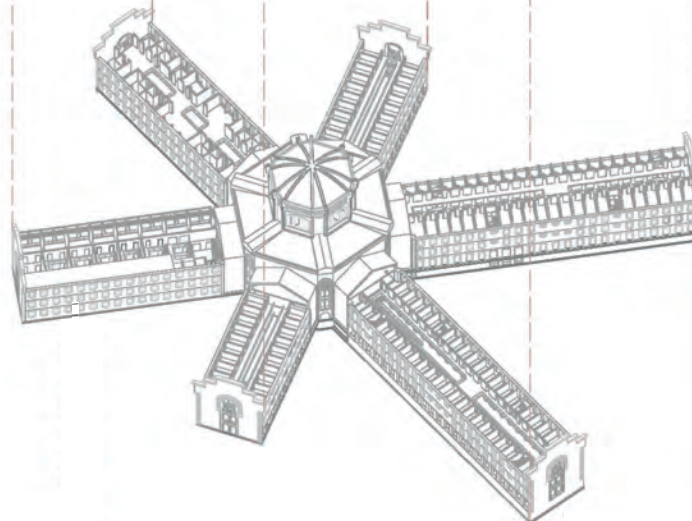
Escames d'aigua i electricitat cap als espais marcats i reservats com a sales tècniques i de comptadors.

Aquestes sales es repeteixen a les sis naus i tenen uns espais al costat (entre la sala i l'ascensor) de connexió vertical cap a les diferents plantes.

Places i espai lliure:

La idea general del projecte és que s'entengui la Model no només com un punt de pas que crea noves connexions a la ciutat existent, sinó fer d'aquest conjunt un nou centre del barri.

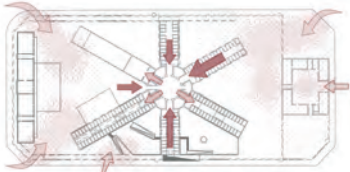

Panòptic:

Panòptic com a centralitzador del projecte. Es busca mantenir la idea actual i original del panòptic en que tot arribava en aquest punt i es distribuïa fins a trobar el punt de destí. Dóna accés a totes les galeries, no només a planta baixa sinó també a les plantes superiors.

INCLUSIÓ, COOPERACIÓ, COHESIÓ

Elena Fargas Costa
Anna Freixas Muñoz
Paul Seguin

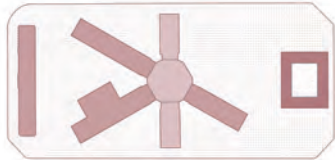

Hi ha diferents graus d'entrades: la principal, les secundàries públiques, i les privades, a les quals només podran accedir-hi uns usuaris concrets.

L'entrada principal de la Model serà des de la galeria que està marcada al terra amb el paviment i que els arbres marquen el recorregut fins al centre del panòptic.

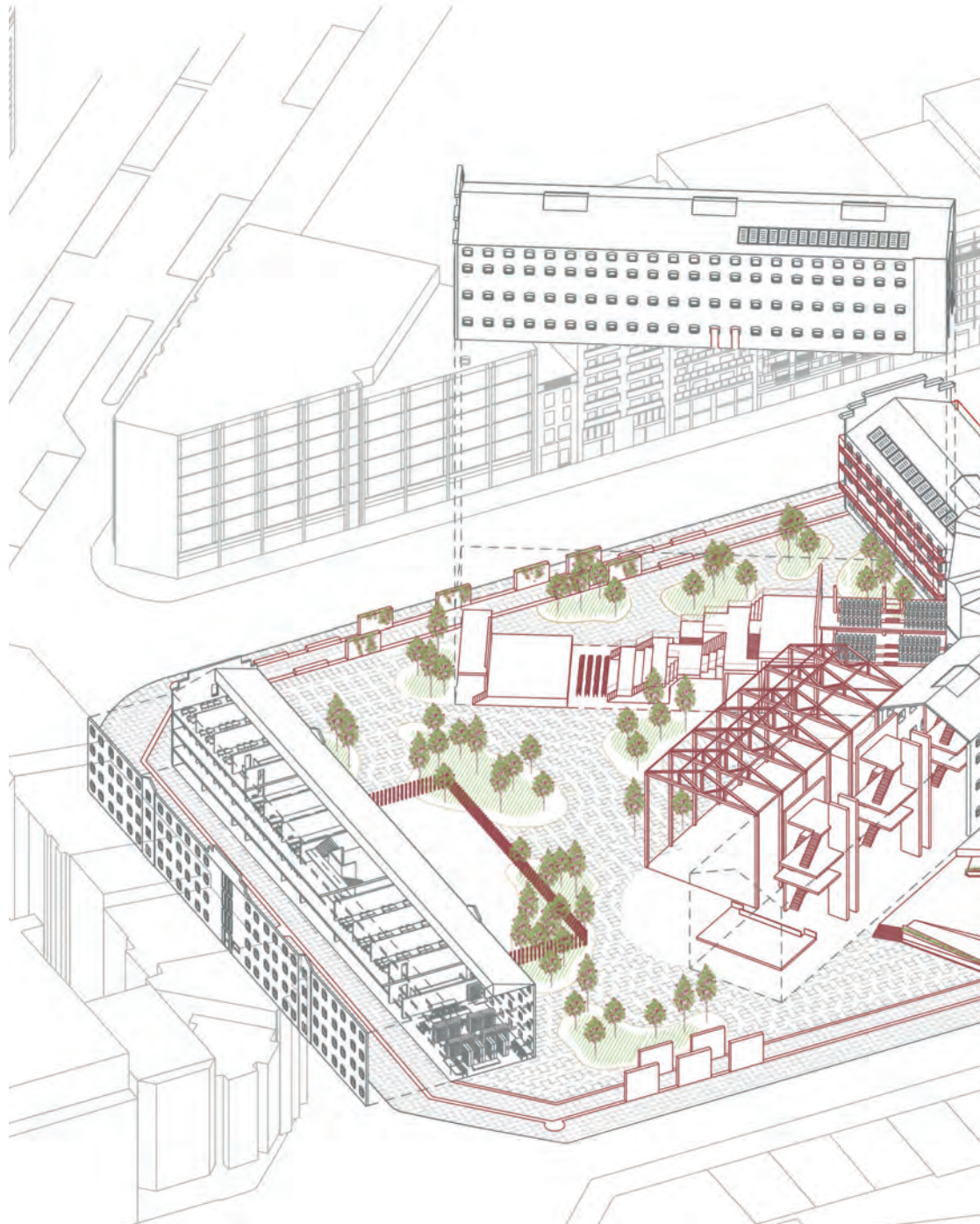

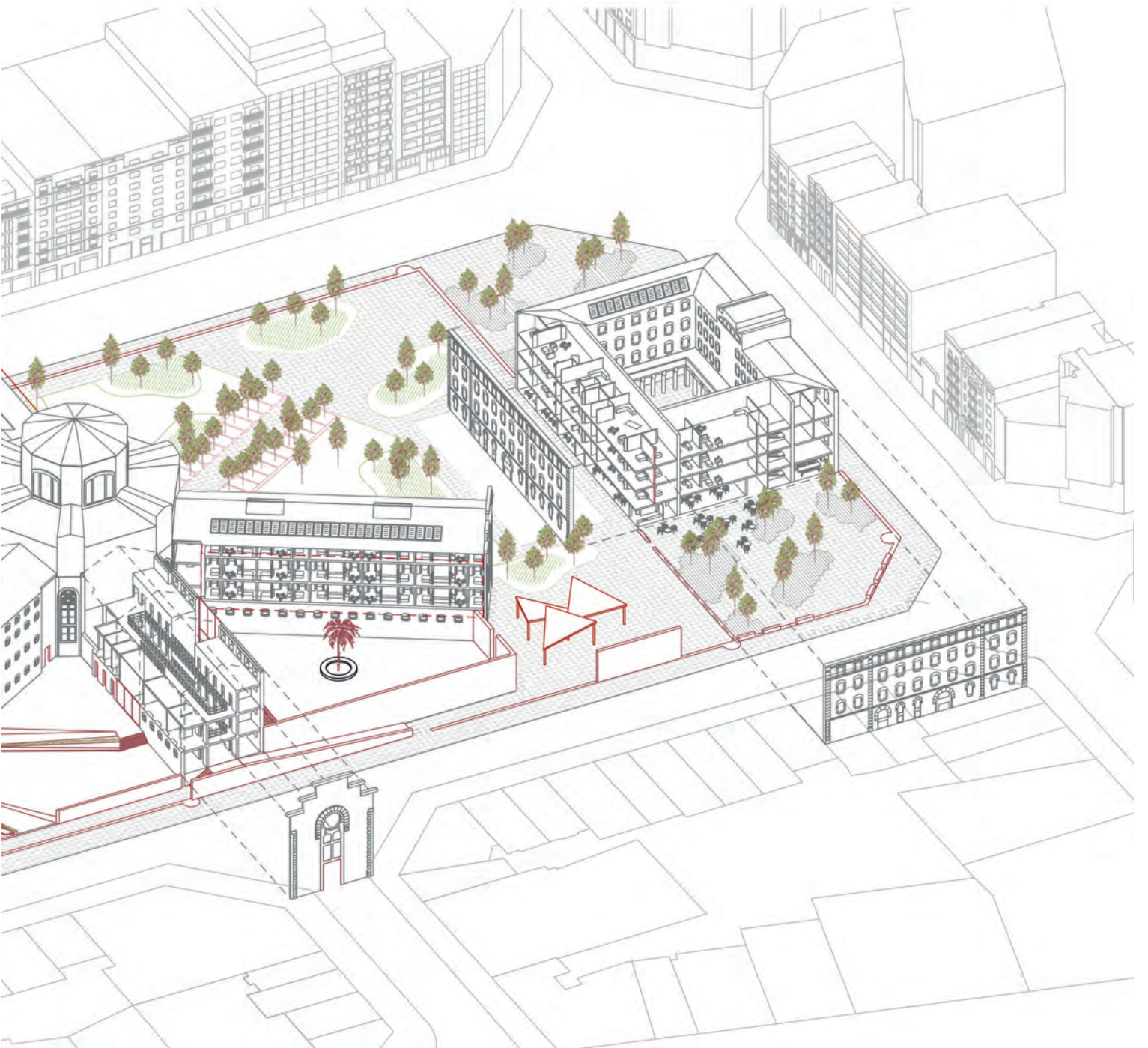
El percentatge d'espai lliure és de 76,60%, respecte l'edificat que és del 23,40%, d'aquesta manera es manté una baixa densitat i la possibilitat de més espais verds. Respecte l'estat actual, mantenim la gran superfície no edificada i la utilitzem com a espais verds, només afegim una nova construcció adherida a una de les galeries.

Es consideren tres nivells de privacitat de clar a fosc, l'ús totalment públic, l'ús públic acotat, referent a espais públics amb un horari determinat d'utilització, i l'ús privat.

Hi ha diferents recorreguts segons la privacitat, que varien amb l'altura i que uneixen les galeries amb el centre del panòptic.

DE LA PLAÇA AL PATI

Nikitas Kokkonis
Guillem Roca Canals
Uxía Varela Expósito

exposició

biblioteca

escola i tallers

picnic

cafeteria

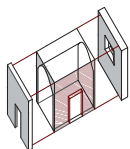
mercat

incubadora d'empreses

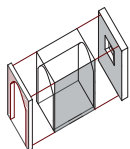
habitatge

sala polivalent

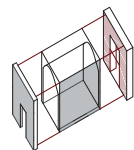
INTERVENCIÓ EN EL CONSTRUÏT

Apuntament en murs portants

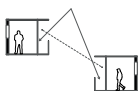
Obertura de murs interiors

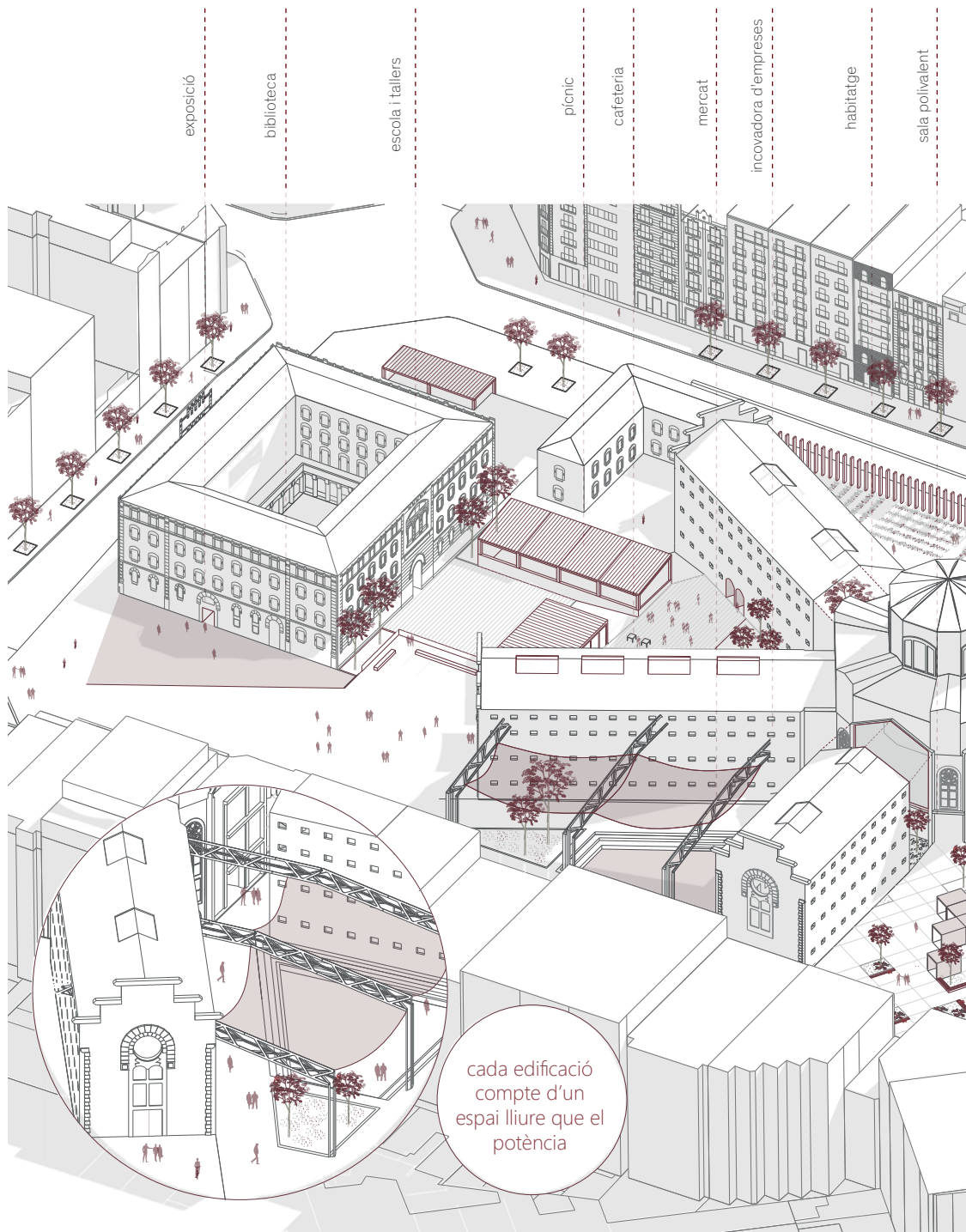
Obertura de buits en façana

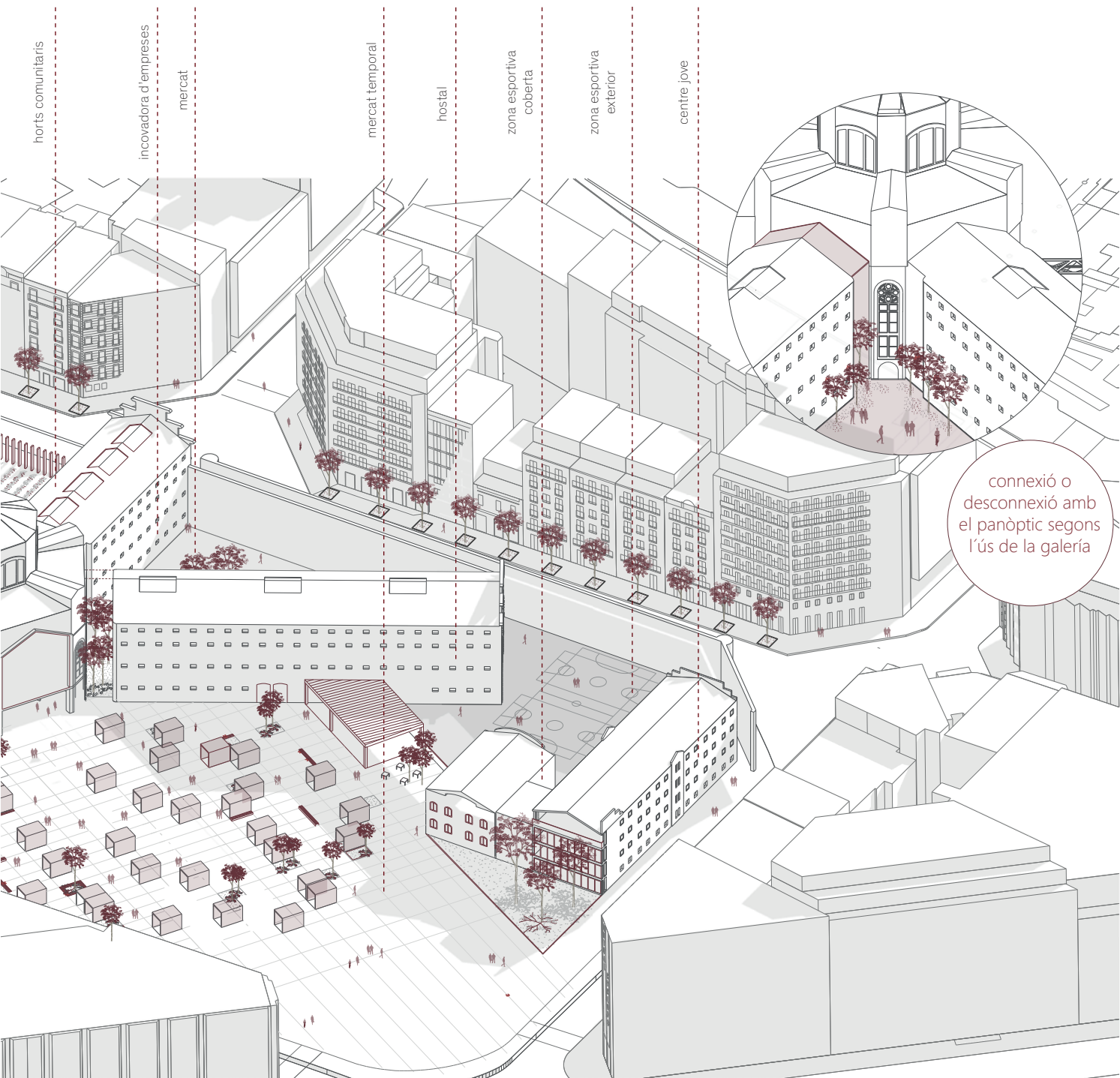
Connexió horitzontal amb passeres

Connexió vertical amb passeres

cada edificació
compta d'un
espai lliure que el
potència

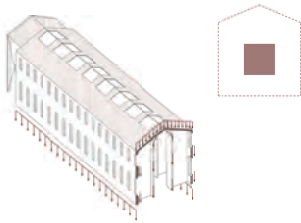

connexió o
desconnexió amb
el panòptic segons
l'ús de la galeria

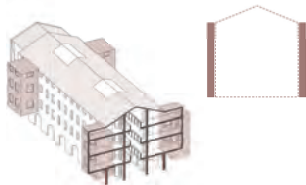
MÉS ENLLÀ DELS MURS. ELS CARRERS DE LA MODEL

Albert Latorre i Porta
Cristina Royan Corominas

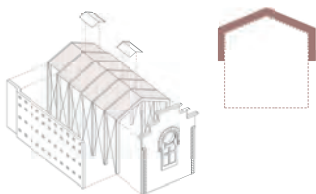
El desmantellament s'iniciaria des dels murs ajudant-nos així de crear els nous accessos segons el nivell de permeabilitat que ens interessi donar. Oferint així un lloc de qualitat al entorn.

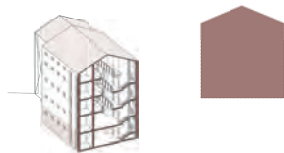
Buidem l'interior i conservem la pell exterior de la galeria. D'altra banda el que ens dóna estabilitat en aquesta envoltant són els murs perpendiculars a la façana i originals de la presó.

Mantenint l'essència, afegim uns blocs annexes a la façana els quals ens permeten habilitar zones que requereixen una gran superfície de m².

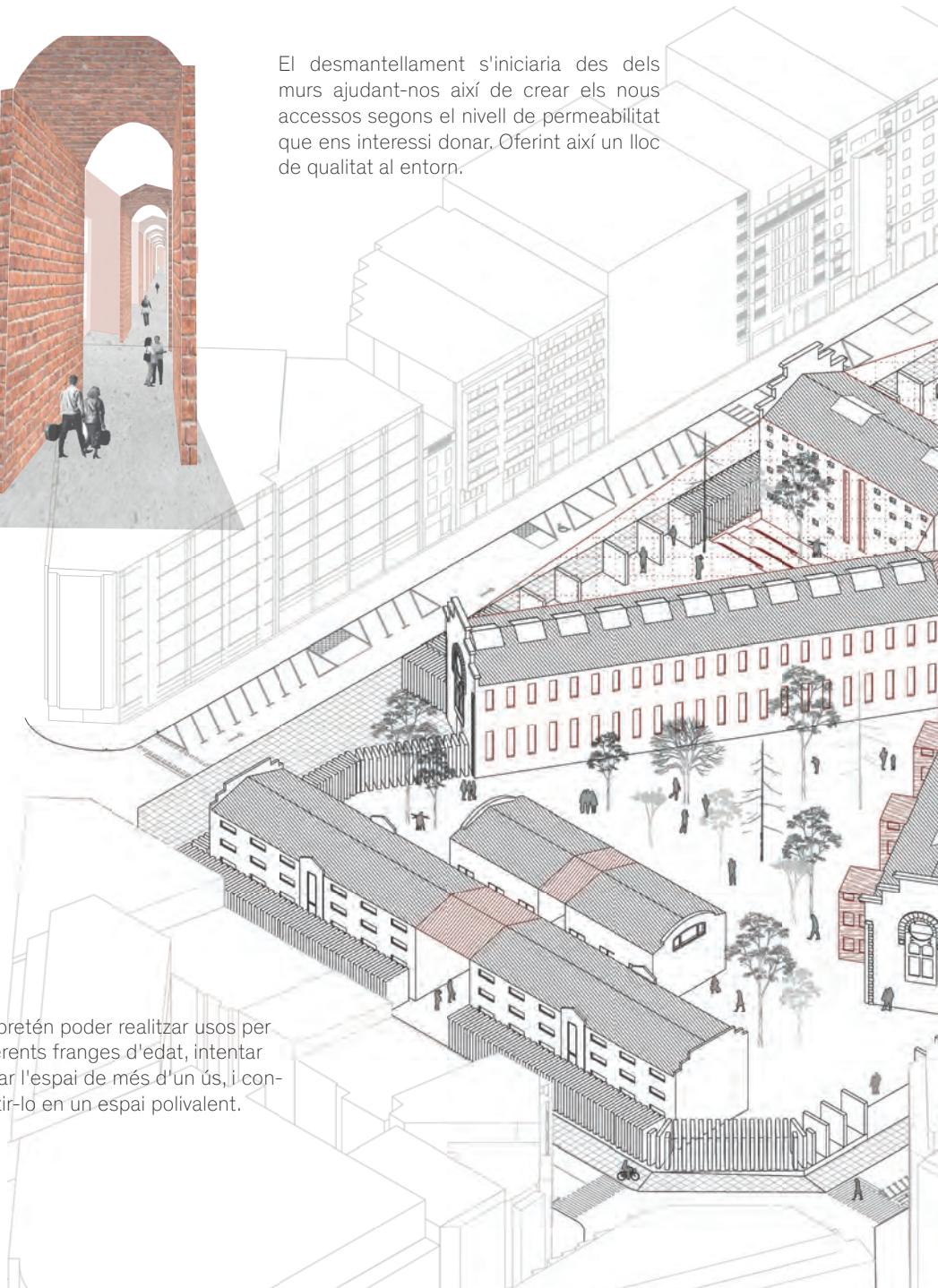
Desmantellem totalment una de les galeries per complet i la transformem en una estructura lleugera molt permeable.

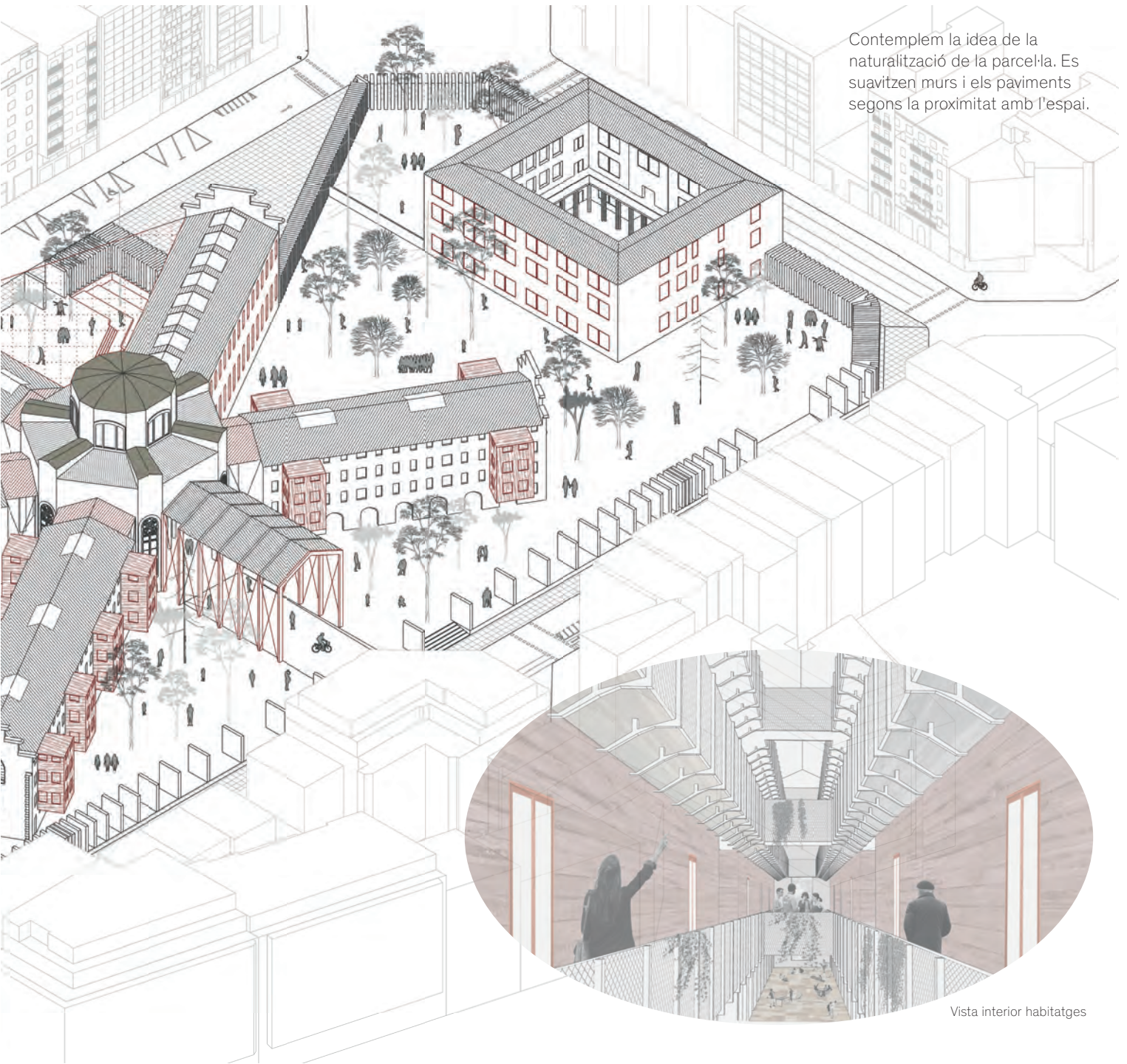

Mantenim totalment el caràcter murari que adopta la galeria juntament amb la seva estructura interior i el refлотament de la planta soterrani, per mitjà de l'espai cultural.

Es pretén poder realitzar usos per diferents franges d'edat, intentar dotar l'espai de més d'un ús, i convertir-lo en un espai polivalent.

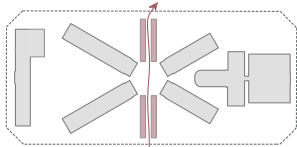
Contemplem la idea de la naturalització de la parcel·la. Es suavitzen murs i els paviments segons la proximitat amb l'espai.

Vista interior habitatges

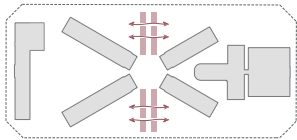
L'EDUCACIÓ COM A "MODEL" D'INTERVENCIÓ

Victor Lozano Quezada

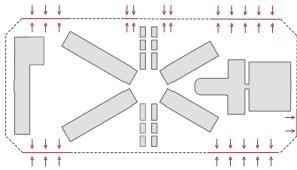
Miquel Luque López

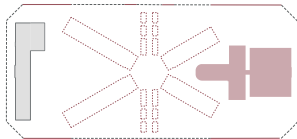
Passatges longitudinals

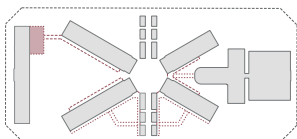
Passatges transversals

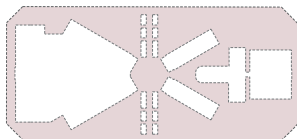
Tractament del mur

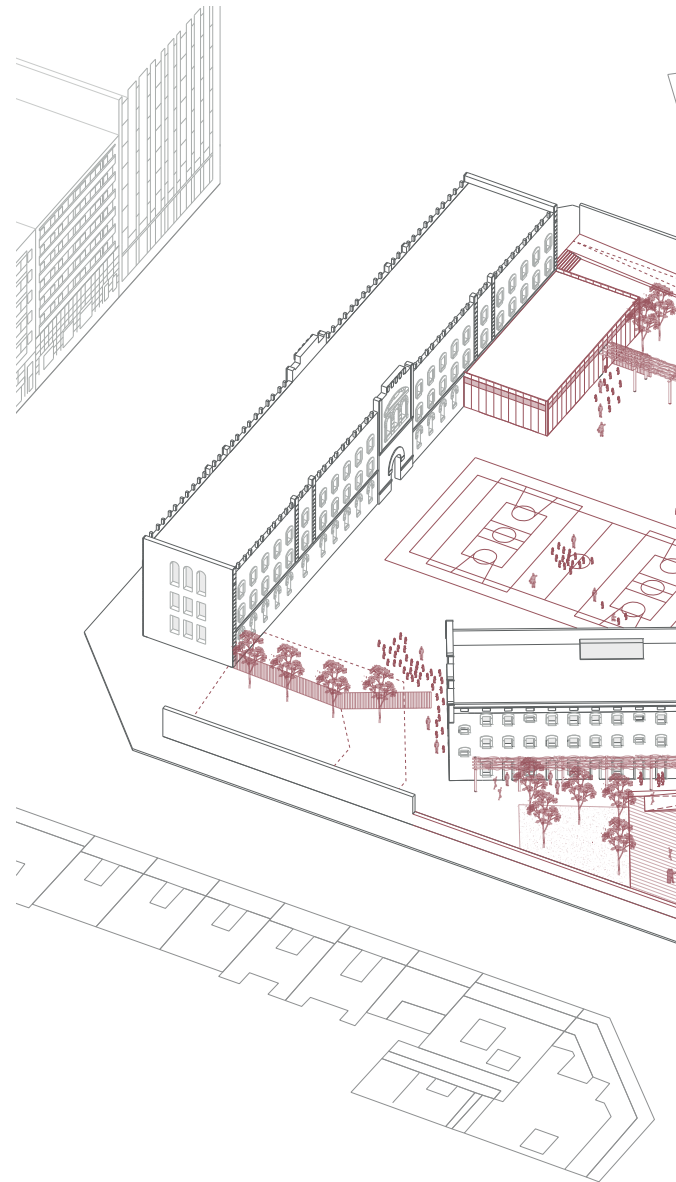
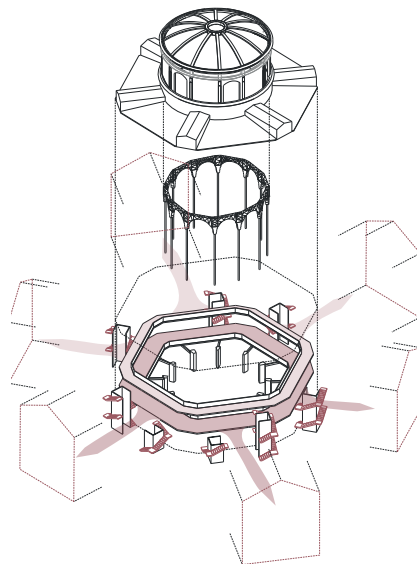
Tractament memòria històrica

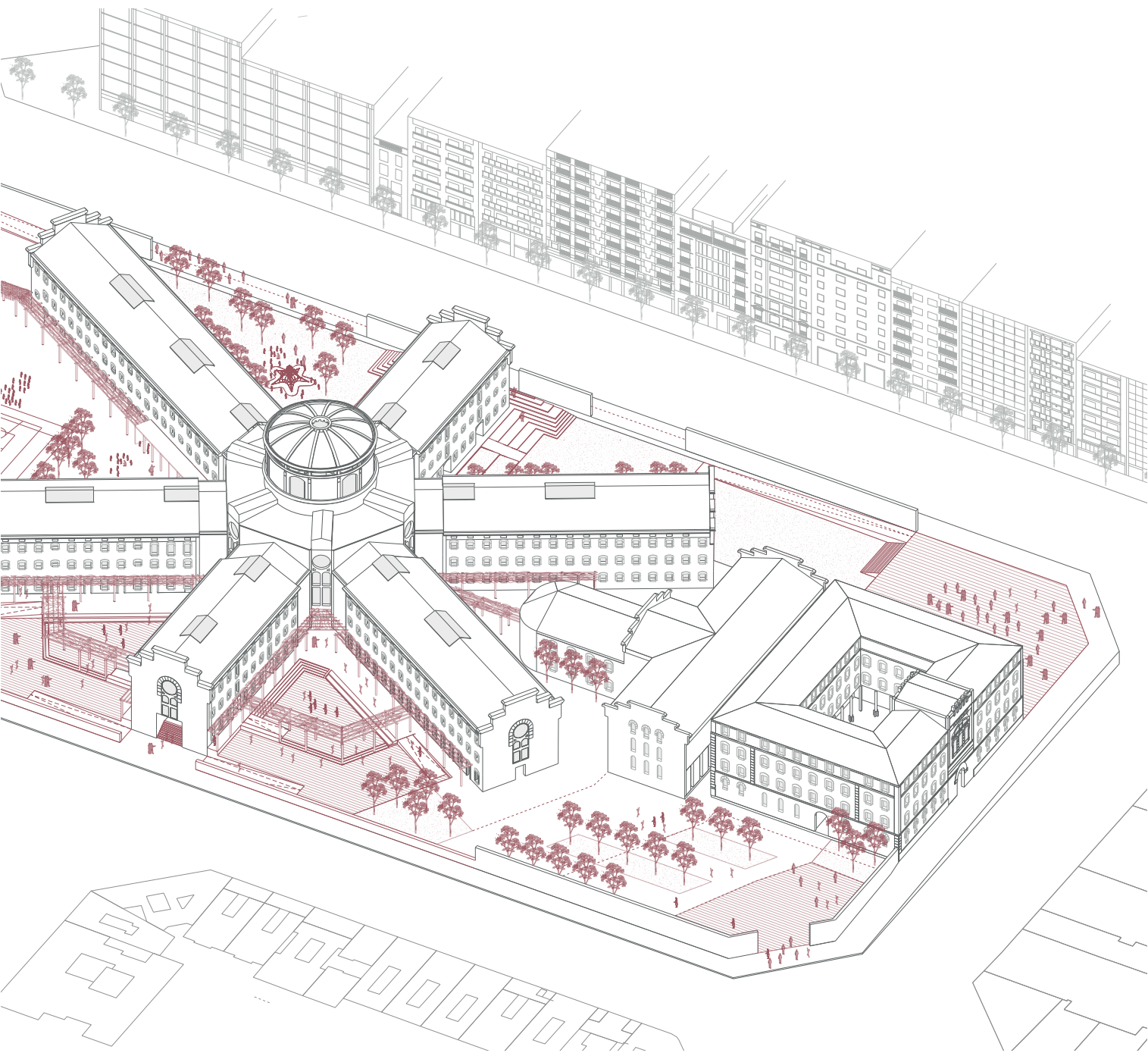

Intervenció parc edificat

Espais lliures

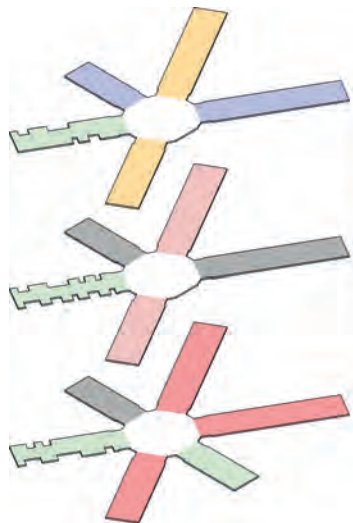

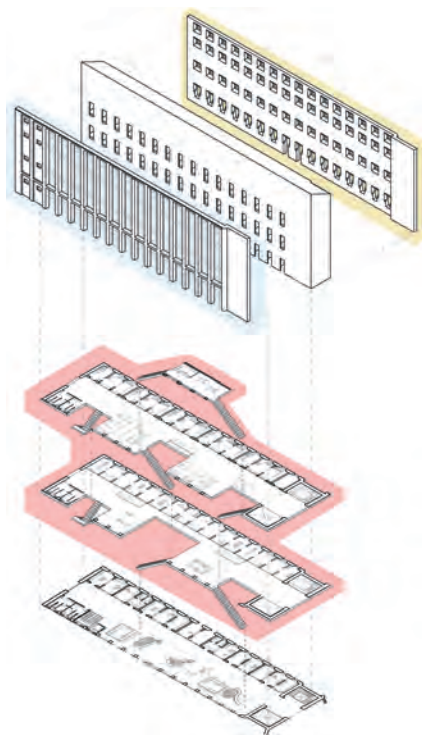
(DES)INTEGRANT LA MODEL

Alejandro Ortiz Ferrero

Mireia Suñer Campanales

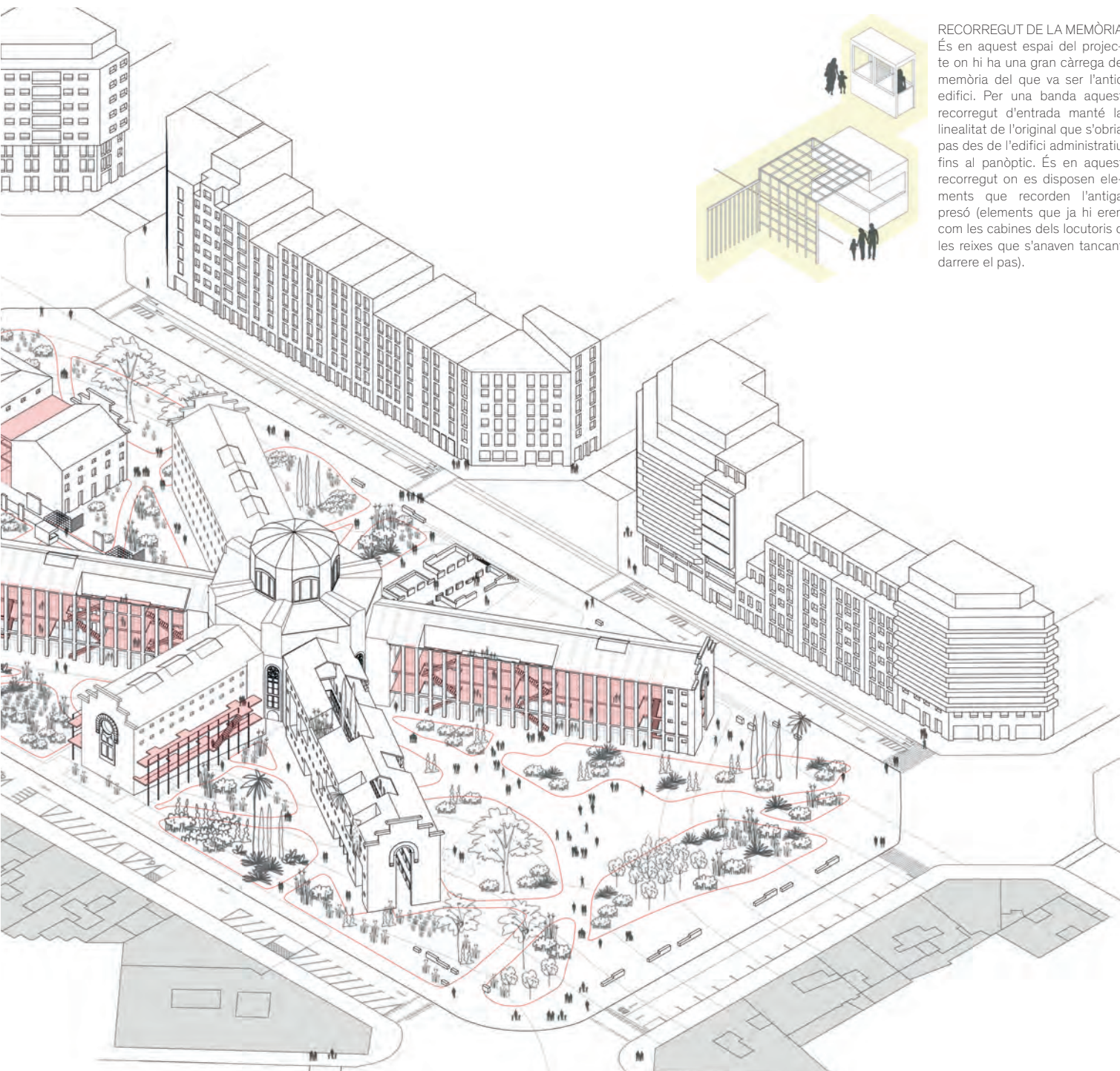

- Restauració
- Espai Flexible
- Comerç
- Espai verd
- Habitatges
- Espai de treball

Vista dels espais de treball

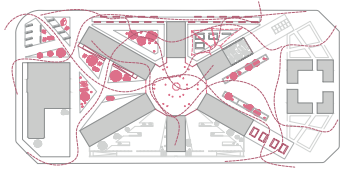

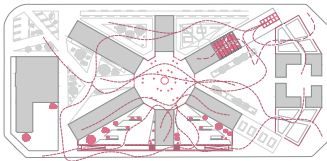
RECORREGUT DE LA MEMÒRIA
És en aquest espai del projecte on hi ha una gran càrrega de memòria del que va ser l'antic edifici. Per una banda aquest recorregut d'entrada manté la linealitat de l'original que s'obria pas des de l'edifici administratiu fins al panòptic. És en aquest recorregut on es disposen elements que recorden l'antiga presó (elements que ja hi eren com les cabines dels locutors o les reixes que s'anaven tancant darrere el pas).

EL PANÒPTIC COM ACCÉS

Júlia Socías Escoté
Camila Suaya Leiro

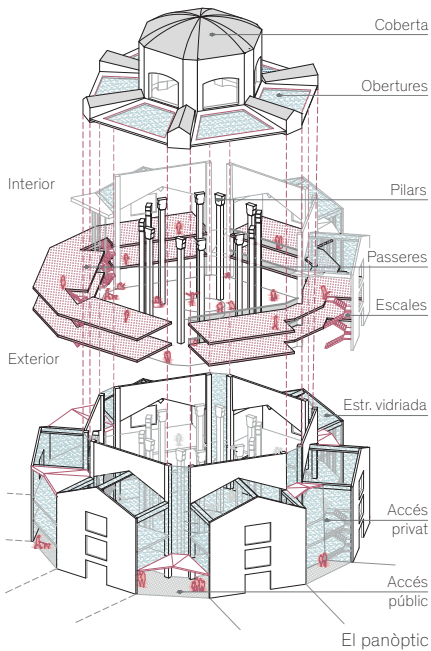

Les places públiques contenen el major moviment de fluxos de gent i estableixen relacions amb els usos dels edificis colindants.

Les places privades tenen un caràcter més tancat i per tant el seu ús estàtic és més important que el pas i recorregut.

Coberta

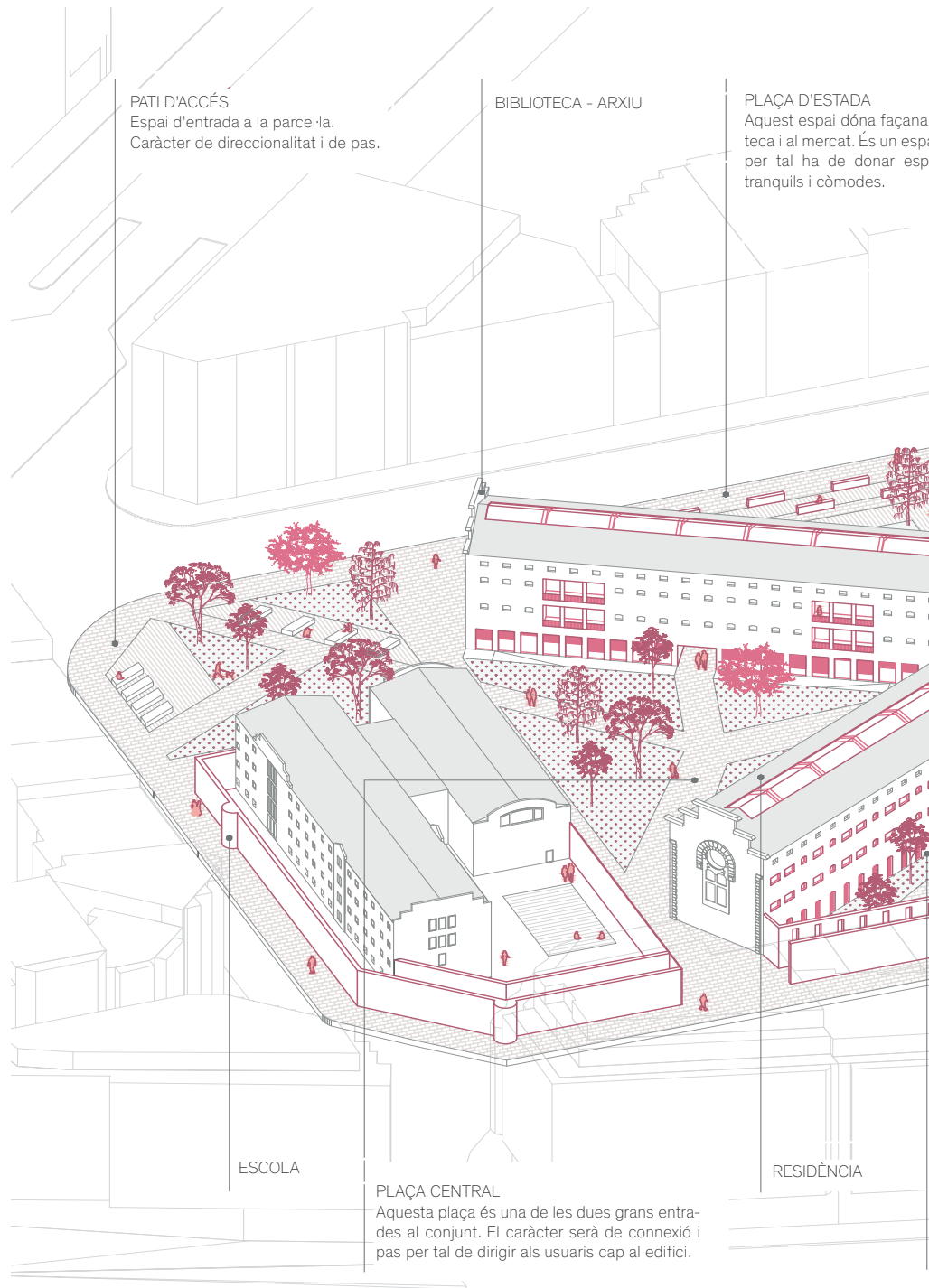
PATI D'ACCÉS

Espai d'entrada a la parcel·la.
Caràcter de direccionalitat i de pas.

BIBLIOTECA - ARXIU

PLAÇA D'ESTADA

Aquest espai dona façana a la biblioteca i al mercat. És un espai per tal ha de donar espais tranquils i còmodes.

a la biblioi-
ai d'estada,
ais oberts,

MERCAT - COWORKING

PLAÇA DEL MERCAT

Aquest espai està entre les dues ales del mercat per tant es transforma en plaça d'aquest. Obert i de connexió.

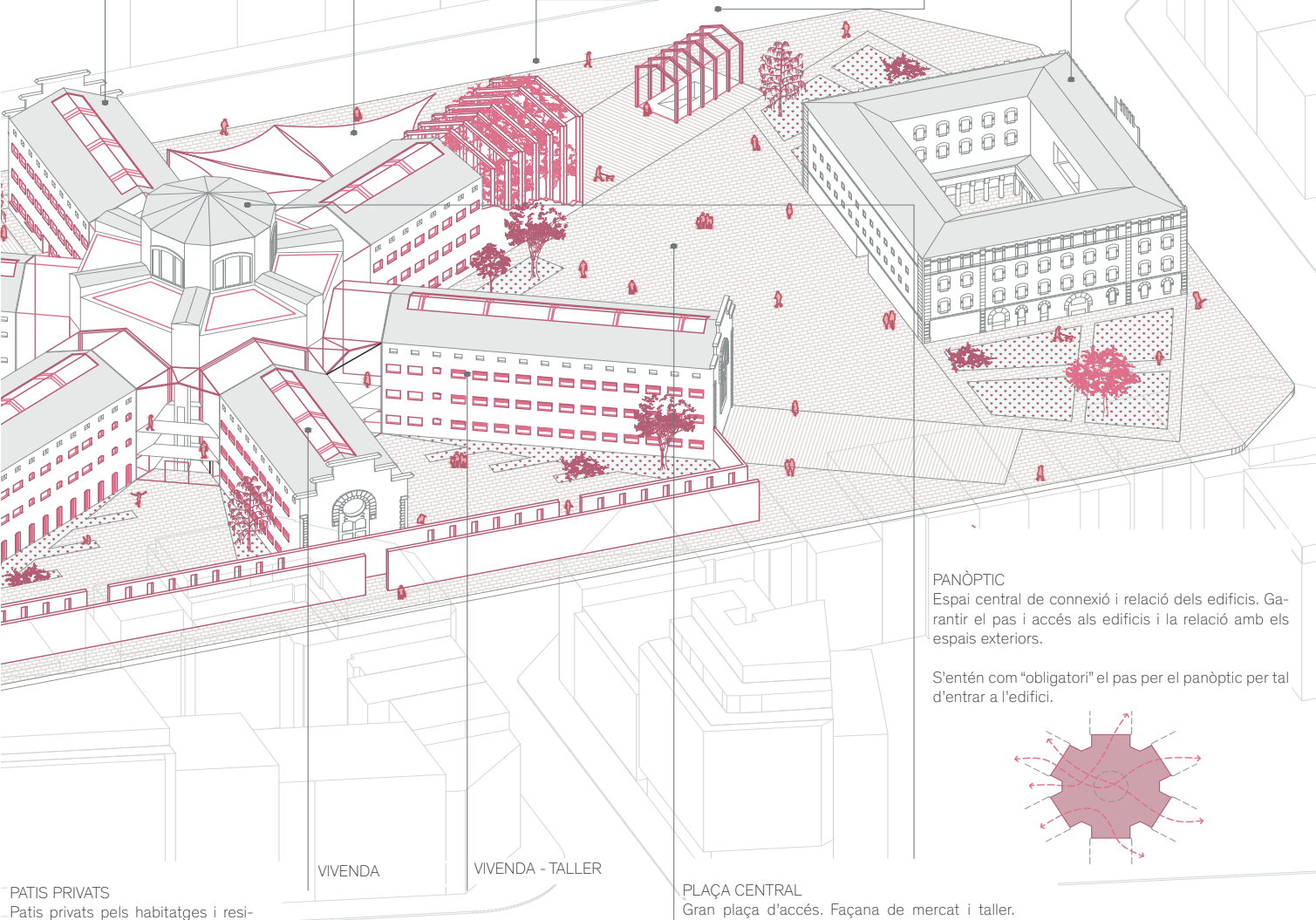
HIVERNACLE

Desconstruint l'ala que va ser bombardejada, es crea un hivernacle.

METRO

CENTRE CULTURAL

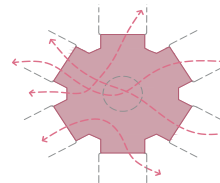
Punt central de la xarxa de manteniment històric.

PANÒPTIC

Espai central de connexió i relació dels edificis. Garantir el pas i accés als edificis i la relació amb els espais exteriors.

S'entén com "obligatori" el pas per el panòptic per tal d'entrar a l'edifici.

PATIS PRIVATS

Patís privats pels habitatges i residència. Espai d'estada i d'activitats veïnals. Caràcter comunitari.

VIVENDA

VIVENDA - TALLER

PLAÇA CENTRAL

Gran plaça d'accés. Façana de mercat i taller. Espai de connexió i pas. Polivalent i adaptable a activitats relacionades amb el centre cultural.

CONSTRUIR SOBRE EL CONSTRUÏT. LA PRESÓ MODEL DE BARCELONA.

Taller de Projectes X 2017-18

Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès

Sophie Ackermann **Clara** Alsedà Rodríguez **Mara** Livia Buehler **Alba** Campanales Suñer **Claudia** Canalda Rossignani **Clara** Castellote Borrell **Wen-yu** Chen **Tim** Crowe **Laura** Deulofeu Codina **Simeón** Diz Lorenzo **Elena** Fargas Costa **Anna** Freixas i Muñoz **Jordi** García Albó **Aina** García Manau **Susana** Herrero Fernández **Laia** Iglesias Iglesias **Nikitas** Kokkonis **Albert** Latorre Porta **Laura** Lostao Hervera **Victor** Fernando Lozano Quezada **Miquel** Luque López **Lorena** Maroto Robles **Albert** Mateu Sorribas **Leo** Moussu **Alejandro** Ortiz Ferrero **Janna** Paracolls Gensana **Gerardo** Peregrin Arcas **Guillem** Roca Canals **Helena** Rodríguez Soteras **Brenda** Roqueta Vives **Cristina** Royan Corominas **Paul** Seguin **Albert** Serra Crusellas **Julia** Socías Escote **Pau** Sorrosal Acosta **Camila** Suaya Leiro **Mireia** Suñer Campanales **Albert** València López **Alba** Valeros Gimenez **Uxia** Varela Expósito **Pere** Buil Castells (coordinació) **Santi** Soto Pi **Enric** Granell Trias.

iniciativa
digital politècnica
Publicacions Acadèmiques de la UPC